

Grey Scale #13

A 1 2 3 4 5 6 M 8 9 10 11 12 13 14 15 B 17 18 19

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO WP

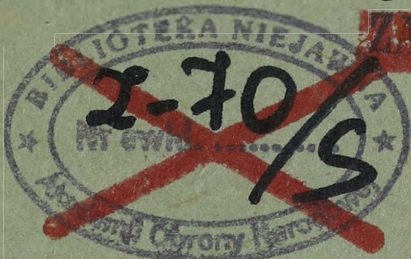
KATEDRA ROZPOZNANIA WOJSKOWEGO
I ARMII OBCYCH

JAWNE

~~ZASTRZEŻONE~~
POUFNE

Egz. Nr.....1

2-70/S
ASG WP wewn. 4132/87

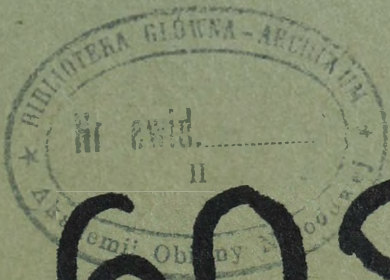

Płk dr Janusz WIŚNIEWSKI
Płk dypl. Mieczysław KOZŁOWSKI
Płk dypl. Stanisław TORBA
Płk dypl. Mieczysław STEFAŃSKI

TAKTYKA I SZTUKA OPERACYJNA SIŁ ZBROJNYCH GŁÓWNYCH PAŃSTW NATO

PODRĘCZNIK

CZEŚĆ I

60851

WARSZAWA

1988

14032006 Anna KOLEK *Blm*
Prot. przew. Nr uch. 647 z oln. 24022006

A K A D E M I A S Z T A B U G E N E R A L N E G O W P

KATEDRA ROZPOZNANIA WOJSKOWEGO I ARMII OBCYCH

JAWNE

ZASTRZEZONE

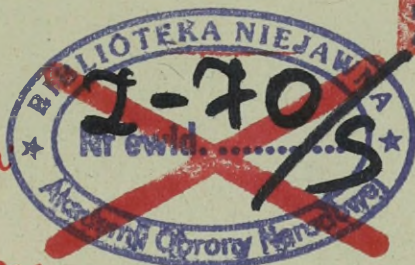
ASG WP wewn. 4132/87

~~Przeklasyfikowana z *Poufne* na *dozwolone*~~

~~podstawa przekl. Wykaz Aktywnych Wojskowych~~

~~Wydawnictwo Mówiemyżnych Sz. Gen. 1822/2001~~

~~data i podpis 13.10.2006 *Anna KOLEK*~~

POUFNE

Egz. nr.... 1

Płk dr Janusz WIŚNIEWSKI

Płk dypl. Mieczysław KOZŁOWSKI

Płk dypl. Stanisław TORBA

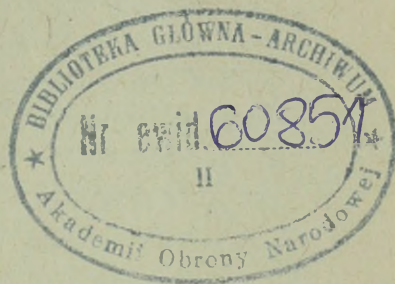
Płk dypl. Wiesław STEFAŃSKI

TAKTYKA I SZTUKA OPERACYJNA SIŁ ZBROJNYCH
GŁÓWNYCH PAŃSTW NATO

Podręcznik

Część I

Tom I

WARSZAWA

1988 r.

SPIS TREŚCI

	str.
1. POGŁĄDY PAŃSTW NATO NA PROWADZENIE WOJNY W EUROPIE.....	5
1.1. Doktryny narodowe	5
1.1.1. Doktryna Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej	5
1.1.2. Doktryna Republiki Federalnej Niemiec	14
1.1.3. Doktryna Wielkiej Brytanii	16
1.1.4. Doktryna Francji	18
1.2. Strategie wojenne i koncepcje strategiczne USA i NATO	21
1.2.1. Strategia wojenna i koncepcja strategiczna USA	21
1.2.2. Strategia wojenna i koncepcja strategiczna NATO	28
1.3. Strategiczne operacje sił zbrojnych NATO na ETW	34
1.3.1. Cele, zadania i rozmach operacji strategicznej	34
1.3.2. Operacja jądrowa	35
1.3.3. Zasadnicze warianty pierwszej operacji sił powietrz- nych	37
1.3.4. Pierwsze operacje sił lądowych	42
1.3.5. Operacje sił morskich NATO na Bałtyku	43
2. EUROPEJSKI TEATR WOJNY	46
2.1. Ogólna charakterystyka europejskiego teatru wojny	46
2.2. Północnoeuropejski teatr działań wojennych	47
2.2.1. Ogólna charakterystyka teatru	47
2.2.2. Charakterystyka zasadniczych rejonów PłnE TDW	48
2.3. Środkowo-europejski teatr działań wojennych	52
2.3.1. Ogólna charakterystyka teatru	52
2.3.2. Charakterystyka zasadniczych rejonów ŚE TDW	54
2.4. Południowo-europejski teatr działań wojennych	59
3. GOTOWOŚĆ BOJOWA I SYSTEMY ALARMOWE NATO	61
3.1. Poglądy kierownictwa NATO na temat kryzysów międzynaro- dowych oraz zasadnicze przedsięwzięcia realizowane w okresie ich trwania	61
3.2. Gotowość bojowa sił zbrojnych NATO	65
3.2.1. Gotowość bojowa sił lądowych	67
3.2.2. Gotowość bojowa sił powietrznych	67
3.2.3. Gotowość bojowa sił morskich	68
3.2.4. Gotowość bojowa sił jądrowych	69
3.3. Systemy alarmowe NATO i ich charakterystyka	70
3.4. Zasady wykorzystania systemów alarmowych w procesie osiągania gotowości bojowej	71

3.5. Przechodzenie sił zbrojnych ze stanu pokojowego w wojenny	72
4. OBRONA TERYTORIALNA EUROPEJSKICH PAŃSTW NATO	78
4.1. Obrona terytorialna RFN	79
4.1.1. Miejsce i zadania obrony terytorialnej w systemie militarnym RFN	79
4.1.2. Struktura organizacyjna obrony terytorialnej RFN	80
4.1.3. Koncepcja wykorzystania jednostek bojowych obrony terytorialnej RFN	82
4.1.4. Przeznaczenie, skład i zasady użycia policji granicznej RFN	83
4.1.5. Przeznaczenie, skład i zasady użycia policji pogotowia RFN	84
4.2. Obrona terytorialna Danii	85
4.2.1. Miejsce i zadania obrony terytorialnej w systemie obronnym Danii	85
4.2.2. Siły i środki obrony terytorialnej Danii oraz poglądy na ich użycie	86
4.3. Obrona terytorialna Holandii	87
4.3.1. Miejsce i zadania obrony terytorialnej w systemie obronnym Holandii	88
4.3.2. Siły i środki obrony terytorialnej Holandii oraz poglądy na ich użycie	88
4.4. Obrona wewnętrzna /terytorialna/ Belgii	90
4.4.1. Miejsce i zadania obrony wewnętrznej w systemie obronnym Belgii	90
4.4.2. Siły i środki obrony wewnętrznej Belgii oraz poglądy na ich użycie	91
4.5. Obrona terytorialna Francji	92
4.5.1. Miejsce i zadania obrony terytorialnej w systemie obronnym Francji	93
4.5.2. Siły i środki obrony terytorialnej Francji oraz poglądy na ich użycie	93
4.6. Obrona terytorialna Wielkiej Brytanii	94
4.6.1. Miejsce i zadania obrony terytorialnej Wielkiej Brytanii w systemie militarnym	94
4.6.2. Siły i środki obrony terytorialnej Wielkiej Brytanii oraz poglądy na ich użycie	95
BIBLIOGRAFIA	97
ZAŁĄCZNIKI .. /wykaz/	98

Podręcznik "Taktyka i sztuka operacyjna sił zbrojnych głównych państw NATO" opracowano na potrzeby Akademii Sztabu Generalnego WP. Składa się on z czterech części, które zawierają:

- pierwsza - poglądy państw NATO na prowadzenie wojny w Europie;
- druga - działania bojowe sił lądowych;
- trzecia - działania powietrznodesantowe i powietrznoszturmowe, specjalne i morskie;
- czwarta - siły powietrzne.

Część pierwsza oddawana jest do powielania w przeddzień podpisania układu o likwidacji rakiet jądrowych średniego i bliższego zasięgu. Te i następne wydarzenia wpłyną niewątpliwie na zmiany w poglądach na użycie poszczególnych rodzajów sił zbrojnych w działaniach bojowych. Studiując ten podręcznik w następnych latach celowym jest skonfrontować treści w nim zawarte z wydawnictwami nowymi nie wykazanymi w bibliografii.

1. POGŁĄDY PAŃSTW NATO NA PROWADZENIE WOJNY W EUROPIE.

1.1. Doktryny narodowe.

Złożoność warunków współczesnego świata sprawia, że poszerza się zakres zastosowania doktryny i strategii wojennej nadając im kompleksowy, totalny charakter określający sposoby wykorzystania całego - nie tylko zbrojnego potencjału państwa /lub koalicji/ do osiągnięcia globalnych celów politycznych wytyczanych przez politykę narodową^x.

1.1.1. Doktryna Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej.

Po drugiej wojnie światowej Stany Zjednoczone stały się główną siłą ekonomiczną, polityczną i wojskową światowego systemu kapitalistycznego i zajęły w nim czołową pozycję. W ten sposób zostały stworzone warunki do forsowania elementów polityki wojskowej USA w doktrynach narodowych pozostałych państw Zachodu, a także innych.

Polityka wojskowa odgrywa specyficzną rolę przy wprowadzaniu w życie celów polityki narodowej Stanów Zjednoczonych. Groźba użycia siły, ewentualnie bezpośrednia interwencja zbrojna, ma stworzyć dogodne warunki do stosowania środków politycznych /dyplomatycznych/, ekonomicznych i ideologicznych dla osiągnięcia celów polityki narodowej.

Zasadniczy cel amerykańskiej polityki narodowej, tj. osiągnięcie i utrzymanie hegemonistycznej pozycji Stanów Zjednoczonych w świecie kosztem osłabienia lub zniszczenia socjalistycznego systemu społeczne-go ma być osiągnięty przez stopniową realizację celów pośrednich wytyczanych na konkretnie ustalony okres historyczny.

Celem polityki narodowej Stanów Zjednoczonych w sferze zewnętrznej jest zabezpieczenie "życiowo ważnych interesów", czyli podporządkowanie wszystkich krajów kapitalistycznych i rozwijających się, powstrzymanie procesu przemian rewolucyjnych w świecie, burzenie systemów politycznych w tych krajach, gdzie nastąpiły bądź dokonują się przemiany rewolucyjne. W tym celu Stany Zjednoczone w pełni wykorzystują powiązania wojskowo-polityczne z państwami sprzymierzonymi i zaprzyjaźnionymi zwiększając swoją obecność wojskową w różnych rejonach świata, a pomoc ekonomiczną krajom rozwijającym się warunkują ustępstwami politycznymi i w konsekwencji zwiększają zależność tych państw od

x/ Znaczenie podstawowych pojęć - załącznik 1,
współzależność podstawowych pojęć - załącznik 2.

Stanów Zjednoczonych. Do życiowo ważnych interesów zalicza się także zachowanie dostępu do zagranicznych źródeł surowcowych jako "niezbędnego warunku do utrzymania ekonomicznej i wojskowej siły Stanów Zjednoczonych".

Cele amerykańskiej polityki narodowej mają być realizowane formami, metodami i środkami rozpracowywanymi przez doktrynę i strategię narodową w sferze politycznej /dyplomatycznej/, ekonomicznej, naukowo-technicznej i militarnej. Należy do nich przede wszystkim:

- potrzeba zawierania, ewentualnie korygowania porozumień międzynarodowych w taki sposób, aby stwarzały możliwość większej elastyczności i zdolności reagowania przy rozwiązywaniu sytuacji kryzysowych i dogodniejszego podporządkowywania polityki innych państw interesom Stanów Zjednoczonych;

- elastyczne podejście do udzielania pomocy gospodarczej i wojskowej państwom respektującym określony stopień zaangażowania proamerykańskiego;

- preferowanie groźby użycia siły przed faktyczną interwencją zbrojną;

- stosowanie teorii "przedłużonego odstraszenia" opartej na stale rosnącej gotowości do interwencji wojskowej w każdym rejonie świata;

- długotrwałe i elastyczne planowanie umożliwiające w ramach strategii narodowej efektywne rozwiązywanie nieprzewidzinych okoliczności i niedopuszczenie do częstych zmian doktrynalnych.

W całym powojennym okresie - stosownie do zmian w sytuacji międzynarodowej - następowały zmiany doktrynalne^x, prześledźmy je pobieżnie.

W wyniku II wojny światowej system kapitalistyczny został znacznie osłabiony a Stany Zjednoczone wysunęły się na jego czołowe miejsce. Oznaczało to odejście Stanów Zjednoczonych od uznawanych przed wojną zasad izolacjonizmu, przyjęcie roli głównej siły i organizatora walki antysocjalistycznej oraz przyjęcie polityki ekspansji na cały glob ziemski. Rozwój socjalizmu i ograniczanie wpływów kapitalizmu postawiły Stany Zjednoczone w obliczu konieczności "ratowania" upadającej formacji społecznej, mobilizowania świata kapitalistycznego do walki z siłami postępowymi i ruchami narodowyzwolenческими.

Zapowiedź - prezydenta USA H. Trumana /marzec 1947/ - użycia siły

---

x/ Ewolucja doktryn, strategii wojennych i koncepcji strategicznych USA i NATO - załącznik 3.

do przeciwstawienia się komunistycznej działalności wywrotowej na świecie, zwłaszcza w Europie, uznano formalnie jako doktrynę powstrzymywania.

Istotą doktryny powstrzymywania było przeciwstawienie się rozwojowi socjalizmu i przekształceniu go w system światowy.

Celem jej było ustabilizowanie systemu imperialistycznego, umocnienie pozycji amerykańskich oraz zahamowanie a nawet cofnięcie procesu przechodzenia dalszych narodów od kapitalizmu do socjalizmu.

Główną formą działania była zimna wojna - strukturalny składnik powstrzymywania. Zimna wojna charakteryzowała się prowadzeniem walki w dziedzinie politycznej, psychologicznej i gospodarczej, z równoczesnym demonstrowaniem potęgi militarnej i grożeniem jej użycia.

Realizując założenia doktryny powstrzymywania Stany Zjednoczone rozpoczęły politykę ekspansji w skali światowej. Przystąpiły do montowania paktów polityczno-militarnych i zakładania baz wojskowych skierowanych przeciwko państwom socjalistycznym. Oficjalnie uznały Związek Radziecki za swojego przeciwnika politycznego i militarnego. Rozpoczęły wojnę psychologiczną przeciwko systemowi socjalistycznemu.

Dalszy rozwój sytuacji międzynarodowej wyraźnie stawił pod znakiem zapytania skuteczność doktryny powstrzymywania. Zmniejszyła także zaufanie europejskich państw paktu do amerykańskich poglądów militarnych przenoszonych do Europy Zachodniej. Zdaniem polityków amerykańskich sytuacja międzynarodowa stworzyła dogodne warunki intensyfikacji walki z socjalizmem, uznano za celowe i możliwe przejście do ofensywnej fazy działania.

W 1953 r. ogłoszono doktrynę odepchnięcia komunizmu i wyzwolenia.

Istotą jej było nasilenie i zaktywizowanie destrukcyjnej działalności politycznej oraz dążność do zdecydowanie nieograniczonego wykorzystania potencjału jądrowego, jako narzędzia walki przeciwko Związkowi Radzieckiemu i innym państwom socjalistycznym.

Celem działalności w ramach doktryny odepchnięcia i wyzwolenia było stopniowe "wyzwalanie" państw Europy Środkowej i południowo-wschodniej - odepchnięcia systemu socjalistycznego do granic Związku Radzieckiego. Następnie poprzez izolację na arenie międzynarodowej i rozsądzenie od wewnątrz zamierzano doprowadzić do osłabienia państwa radzieckiego i obalenia /drogą przewrotu/ ustroju socjalistycznego. Równocześnie zmierzano do rozbicia międzynarodowego ruchu robotniczego i narodowyzwoleńczego.

Zmiany w międzynarodowym układzie sił na korzyść Związku Radzieckiego

go następowały szybciej niż mogli to przewidzieć politycy amerykańscy. W 1955 r. - utworzenie Układu Warszawskiego przyczyniło się do wzmocnienia obronności państw członkowskich. 1957 r. - udana radziecka próba z międzykontynentalną rakietą balistyczną i pierwszy sztuczny satelita zdewaluowały praktyczne znaczenie strategicznej niewrażliwości Stanów Zjednoczonych. Trzeba było zrezygnować z polityki "wyzwolenia" państw socjalistycznych drogą grożenia bronią jądrową, a skupić się na kompleksowym i bardziej elastycznym stosowaniu różnorodnych, głównie nie wojskowych form walki.

Ogłoszony w 1961 r. przez J.F.Kennedy'ego program polityki został określony jako doktryna współpracy i konfrontacji.

Istotą jej była próba osłabienia państw socjalistycznych od wewnątrz, spowodowanie zmian ustrojowych i naruszenie spójności wspólnoty socjalistycznej. Założone cele miały być realizowane w ramach szerzej nawiązywanej i selektywnie prowadzonej współpracy z państwami socjalistycznymi. Przewidywana w ramach współpracy konfrontacja miała wykazać wyższość kapitalizmu i uruchomić proces wewnętrznej erozji socjalizmu.

Wyrazem nowej polityki było zawarcie przez Stany Zjednoczone układów ze Związkiem Radzieckim m.in.: o bezpośrednim połączeniu teleksowym i telefonicznym; o wstrzymaniu prób z bronią jądrową w atmosferze, przestrzeni kosmicznej i pod wodą; o współpracy w niektórych dziedzinach badania kosmosu; o zakazie wysyłania w przestrzeń kosmiczną obiektów z ładunkami jądrowymi; o zredukowaniu materiałów rozszczepialnych do celów wojskowych.

Globalna polityka Stanów Zjednoczonych prowadzona w myśl założeń doktryny konfrontacji i współpracy, nie zahamowała rozwoju socjalizmu i okazała się mało przydatna w realizacji celów imperializmu. Prowadzenie agresywnej wojny w Wietnamie, inspirowanie prawicowych przewrotów w różnych częściach świata oraz hamowanie procesu odprężenia doprowadziło w końcu lat sześćdziesiątych do znacznego spadku światowego prestiżu Stanów Zjednoczonych.

Poniesione porażki polityczne, w połączeniu z dalszą zmianą układu sił na korzyść socjalizmu oraz wzrostem w ramach kapitalizmu polityczno-gospodarczego znaczenia Europy Zachodniej i Japonii, obniżyły skuteczność programu polityki amerykańskiej, podważyły wiarygodność obowiązującej doktryny.

Zachodzące przemiany w sytuacji międzynarodowej i układzie sił skłoniły kierownictwo Stanów Zjednoczonych do kolejnej modyfikacji

poglądów polityczno-militarnych.

W lipcu 1969 r. R. Nixon ogłosił doktrynę nazwaną doktryną podzielonej odpowiedzialności lub doktryną Nixona.

Istotą ogłoszonej doktryny polegała na zróżnicowaniu zakresu angażowania się Stanów Zjednoczonych w różnych regionach świata, zobowiązaniu sojuszników do wydatnego zwiększania wysiłku militarnego oraz na wzmoczeniu destrukcyjnego oddziaływania ideologicznego i gospodarczego na państwa wspólnoty socjalistycznej, zwłaszcza Układu Warszawskiego, w celu osłabienia ich spójności.

Doktryna podzielonej odpowiedzialności została zbudowana na wzajemnie się uzupełniających trzech elementach:

- koncepcji partnerstwa zakładającej nowy podział zadań między Stanami Zjednoczonymi a ich sojuszników;

- teorii odstraszenia przewidującej wzrost znaczenia rozbudowanej siły militarnej;

- zamiarze szerokiego stosowania tzw. działań pośrednich /poza-wojskowych/.

W publicystyce zachodniej powyższe elementy określane są też jako zasady partnerstwa, siły i pertraktacji.

Koncepcja partnerstwa przewidywała odejście Stanów Zjednoczonych od globalnej odpowiedzialności za "obronę wolnego świata" oraz dokonanie podziału politycznych i militarnych zobowiązań między sojusznikami. W świetle tej koncepcji Stany Zjednoczone przyjęły na siebie polityczną i militarną odpowiedzialność za przygotowanie i prowadzenie strategicznej wojny jądrowej oraz współodpowiedzialność za przygotowanie i prowadzenie wojny jądrowej i konwencjonalnej na ETW. Natomiast odpowiedzialność Stanów Zjednoczonych w konwencjonalnych konfliktach zbrojnych na innych teatrach wojny lub teatrach działań wojennych miała być ograniczona do pomocy materiałowej i innej, wyłączając zaangażowanie w walce siły żywej.

Tak sformułowana koncepcja partnerstwa sprowadzała się do żądania od sojuszników większego wysiłku militarnego. W odniesieniu do europejskich państw NATO oznaczała ona ponadto możliwość wysunięcia żądań rozbudowy europejskiej siły jądrowej.

Teoria odstraszenia uznawała wzrost znaczenia siły militarnej jako czynnika stymulującego postępowanie w stosunkach Stanów Zjednoczonych i NATO ze Związkiem Radzieckim i państwami UW. Istotą teorii odstraszenia /w rzeczywistości - grożenia/ było nieustanne i aktywne demonstrowanie niszczących możliwości potencjału militarnego Stanów

Zjednoczonych i ich sojuszników w celu zastraszenia i zmuszenia potencjalnego przeciwnika do zaniechania na arenie międzynarodowej działań, które by zagrażały lub osłabiały interesy imperializmu amerykańskiego i jego sojuszników.

W przypadku konfliktu zbrojnego teoria odstraszenia przewidywała znaczne rozszerzenie zakresu użycia sił zbrojnych oraz zwiększenie ofensywności i elastyczności ich działania.

Formy odstraszenia zmieniały się w zależności od rozwoju sytuacji i stosunku sił zbrojnych między państwami NATO i UW. Osiągnięcie równowagi militarnej, zwłaszcza jądrowej, między Stanami Zjednoczonymi i Związkiem Radzieckim skłoniło polityczno-wojskowe kierownictwo Stanów Zjednoczonych do przejścia na trzystopniowy system odstraszenia. Polega on na selektywnym i eskalowanym demonstrowaniu lub użyciu potencjału militarnego podzielonego na trzy podstawowe elementy:

- siły konwencjonalne rozbudowane pod względem ilości i jakości do takiego poziomu, aby mogły w ograniczonym czasie skutecznie działać na ETW bez użycia broni jądrowej;

- taktyczne i operacyjno-taktyczne siły jądrowe przewidziane do stopniowego użycia /w ograniczonej wojnie jądrowej/ na wybrane cele w ramach kompensowania niedostatku sił konwencjonalnych, a następnie drogą eskalacji - do powszechnego wykorzystania;

- strategiczne siły jądrowe przeznaczone do wykonywania uderzeń w sposób selektywny lub zmasowany w wojnie jądrowej o znaczeniu strategicznym.

W świetle opinii amerykańskich ekspertów wojskowych siły konwencjonalne NATO w Europie Środkowej są niewystarczające do skutecznej realizacji pierwszego stopnia odstraszenia. Zatem ich możliwości powinny być zwiększone przez modernizację systemów uzbrojenia i techniki bojowej oraz zwiększanie liczebności pododdziałów bojowych kosztem usługowych.

Działania pośrednie /pozawojskowe/ prowadzone są na płaszczyźnie dyplomatycznej, ekonomicznej, handlowej i innych, między innymi w formie rokowań, rozmów i konsultacji, miały ułatwić warunki rozwiązywania problemów międzynarodowych /ogólnościowych/ w intencji państw kapitalistycznych. Warunkiem skuteczności działań pośrednich jest siła militarna, odpowiednio rozbudowana, zdolna do demonstracji lub działania.

Koniec lat siedemdziesiątych wykazał "małą skuteczność" doktryny Nixona. Dalsze kierowanie się tą doktryną w polityce zagranicznej

mogło być traktowane jako przejaw słabości¹ doprowadzić Stany Zjednoczone do spadku prestiżu światowego.

Nowy program działania w polityce amerykańskiej ogłoszony w styczniu 1980 r. został określony jako doktryna Cartera.

Istotą jej była zapowiedź utrzymania przez Stany Zjednoczone pozycji najsilniejszego mocarstwa i odzyskania dawnej hegemonii w świecie. Znalazło to wyraźne odzwierciedlenie we fragmencie orędzia Cartera stwierdzającym, że: "Każda podjęta przez jakąkolwiek siłę zewnętrzną próba zapewnienia sobie kontroli nad rejonem Zatoki Perskiej będzie uważana za atak na żywotne interesy Stanów Zjednoczonych. Próbie takiej Stany Zjednoczone przeciwstawiają się wszelkimi niezbędnymi środkami, z użyciem siły militarnej włącznie".

Wymienienie Zatoki Perskiej ma znaczenie reprezentatywne, bowiem w tym rejonie /w Iranie/ zostały podważone założenia doktryny Nixona, tam też koncentrują się amerykańskie zainteresowania ze względu na uzależnienie od dostaw ropy naftowej, a także z uwagi na obawy o losy zaprzyjaźnionych monarchii arabskich.

Zapowiedziane przez Cartera dążenie do utrzymania prymatu militarnego w świecie i dominacji nad określonymi obszarami było wyraźnym odejściem Stanów Zjednoczonych od doktryny Nixona i powrotem w polityce do globalizmu /i interwencjonizmu/. Oznacza to ponowne przyjęcie przez Stany Zjednoczone odpowiedzialności za "obronę całego Zachodu" i "bezpieczeństwo" swoich sojuszników, a tym samym możliwość podejmowania różnych akcji interwencyjnych /głównie militarnych/ na arenie międzynarodowej. Tak określone założenia doktryny Cartera stają się w swej istocie styczne z doktryną powstrzymywania /Trumana/ i stanowiącą podłoże polityczne zimnej wojny.

Wdrażanie założeń doktryny Cartera wyrażało się w dążeniu Stanów Zjednoczonych do:

- restauracji lub modyfikacji rozpadłych i tworzenia dodatkowych bloków polityczno-militarnych oraz baz wojskowych;
- rozbudowy i modernizacji wszystkich komponentów potencjału militarnego, ze szczególnym naciskiem na zwiększenie możliwości interwencyjnych Stanów Zjednoczonych i wzmocnienie ich obecności militarnej /morskiej/ w rejonie Oceanu Indyjskiego.

Inspirowana przez Stany Zjednoczone rozbudowa i modernizacja potencjału militarnego obejmuje realizację programów mających na celu tzw. dozbrojenie NATO /decyzja o rozmieszczeniu w Europie Zachodniej broni rakietowo jądrowej o przeznaczeniu strategicznym i operacyjnym

tw. środki eurostrategiczne - Pershing 2, Cruise; doskonalenie właściwości bojowo-technicznych wszystkich środków walki; formowanie sił szybkiego reagowania/.

Realizacja założeń doktryny Cartera ma zapewnić Stanom Zjednoczonym swobodę interwencji zbrojnej w każdym miejscu na globie ziemskim uznanym za "rejon ich żywotnych interesów". Przewiduje możliwość wczesnego użycia taktycznej broni jądrowej.

Z założeniami doktryny Cartera, zwłaszcza z rozszerzeniem możliwości interwencji zbrojnej i przewidywaniem wczesnego użycia środków jądrowych wiąże się modyfikowanie planowania użycia i rozwoju broni jądrowej. Kierunki działania w tym zakresie zostały wytyczne w Dyrektywie prezydenckiej 59 podpisanej przez Cartera w lipcu 1980 r.

Dyrektywa ta rozszerza wielowariantowość użycia broni jądrowej i kładzie nacisk na zwiększenie możliwości amerykańskich systemów broni raketowo-jądrowej do wykonania uprzedzającego uderzenia /zmasowanego i selektywnego/ oraz zachowania zdolności do kolejnych uderzeń jądrowych. Dyrektywa zakłada między innymi - oprócz zmasowanych uderzeń jądrowych w wojnie strategicznej - warianty ograniczonego, selektywnego niszczenia obiektów ściśle wytypowanych, mających żywotne znaczenie dla przeciwnika. Za takie obiekty uznano: polityczno-administracyjne ośrodki kierowania państwem i stanowiska dowodzenia siłami zbrojnymi, rejony rozmieszczenia środków jądrowych, ośrodki przemysłu zbrojeniowego oraz obiekty infrastruktury /węzły łączności, komunikacji itp/.

W dziedzinie rozwoju potencjału jądrowego dyrektywa 59 zaleca rozbudowę strategicznych sił jądrowych i kosmicznego systemu rozpoznania celów /szczególnie ważnych w systemie obronnym przeciwnika/ do takich rozmiarów, aby Stany Zjednoczone, mimo wymiany ciosów jądrowych zachowały zdolność do wykonania drugiego i kolejnych uderzeń jądrowych. Zdolność tą mają zapewnić siły i środki tzw. bezpiecznej rezerwy strategicznej, które odpowiednio zabezpieczone przed uderzeniem przeciwnika i użyte w końcowej fazie wojny jądrowej mogłyby odegrać decydującą rolę w osiągnięciu zwycięstwa.

Stosownie do zamiaru zniszczenia obiektów mających bezpośredni wpływ na przebieg wojny, broń jądrowa może być użyta już w jej pierwszej fazie. Tracą zatem znaczenie uznawane dotychczas stopnie eskalowania konfliktu zbrojnego. Zanika tym samym granica między wojną konwencjonalną i jądrową, a zarysowuje się nowy podział na wojnę ograniczoną i strategiczną. Podział ten oznacza skalę i zakres zaangażowa-

nia potencjału militarnego, a nie rodzaj zastosowanych środków walki. Wojna ograniczona może być prowadzona z użyciem środków konwencjonalnych taktycznej broni jądrowej a nawet z selektywnym zastosowaniem strategicznej broni jądrowej.

Zapewnienie wiarygodności i skuteczności zmodyfikowanych założeń prowadzenia wojny wymaga spełnienia kilku warunków, do których zostały zaliczone m.in.:

- stała gotowość do uprzedzającego użycia broni jądrowej;
- możliwość użycia broni jądrowej w każdej fazie wojny i rezygnacja z wyraźnego rozgraniczenia między działaniami konwencjonalnymi a działaniami z użyciem broni jądrowej;
- użycie broni jądrowej w taki sposób i w takim zakresie, aby wskazywało przeciwnikowi na ograniczony charakter wojny;
- możliwość użycia broni jądrowej w sposób selektywny przeciwko wybranym obiektom.

Ważnym czynnikiem zwiększającym skuteczność nowej koncepcji użycia broni jądrowej ma być zdolność systemów raketowo-jądrowych do precyzyjnego uderzenia /"punktowy atak nuklearny" lub "uderzenie z chirurgiczną dokładnością"/ na ważne selektywnie wybrane obiekty przeciwnika.

Początkowe lata osiemdziesiąte i prezydentura Reagana to praca nad nową formułą doktryny i strategii.

Doktryna Reagana została oparta na doktrynie Cartera i jego "dyrektywie 59", której istotę stanowi ograniczona wojna jądrowa w Europie. Celem jej jest uzyskanie strategicznej przewagi nad państwami Układu Warszawskiego, natomiast celem ukrytym jest osłabienie, a następnie zniszczenie systemu socjalistycznego. Służyć ma temu długoterminowy program rozwoju sił zbrojnych oraz dobrojenie NATO w nowe jądrowe środki eurostrategiczne.

Aktualnie Stany Zjednoczone uważają Związek Radziecki za jedyny kraj, który dysponuje potencjałem zdolnym do pokrzyżowania realizacji celów ich polityki narodowej, nie wykluczają jednak możliwości zagrożenia ze strony trzeciego kraju. W związku z tym zostały ustalone następujące cele:

- odbudowanie i utrzymanie strategicznej i regionalnej przewagi Stanów Zjednoczonych oraz ich sojuszników nad Związkiem Radzieckim i państwami Układu Warszawskiego a także wykorzystywanie tej przewagi do prowadzenia polityki "z pozycji siły";

- systematyczne rozszerzanie środków, przede wszystkim bazy produkcyjnej i zapasów surowców strategicznych, zapewniających wzrost potencjału wojskowego Stanów Zjednoczonych i NATO, wykorzystywanie w większym zakresie źródeł materialnych swoich sojuszników do realizacji wspomnianego celu;

- zapewnienie politycznej, terytorialnej i wojskowej integracji Stanów Zjednoczonych i ich sojuszników;

- blokowanie rokowań rozbrojeniowych, aprobowanie jedynie porozumień, które faktycznie nie limitują wzrostu potencjału wojskowego USA i ich sojuszników;

- przy współpracy z pozostałymi państwami NATO i Japonii, ograniczenie dostępu Związku Radzieckiego i jego sojuszników do nowych technologii, zapobieganie wszystkim akcjom, które prowadziłyby do wzmocnienia ich ekonomiki i umożliwiły rozwój nowoczesnych systemów uzbrojenia;

- zahamowanie dalszego rozszerzania się międzynarodowego wpływu krajów systemu socjalistycznego i zabieganie o ograniczenie obecności sił zbrojnych Związku Radzieckiego na terytorium jego sojuszników;

- uniemożliwienie produkcji broni jądrowej i wprowadzania jej do uzbrojenia w państwach, które dotychczas tej broni nie posiadają;

- w przypadku konfliktu zbrojnego kontrolowanie jego eskalacji, dążenie do natychmiastowego osiągnięcia celów politycznych i zakończenia wojny w warunkach dogodnych dla Stanów Zjednoczonych.

1.1.2. Doktryna Republiki Federalnej Niemiec.

U podstaw polityki RFN leży dążenia zachodnioniemieckich klas posiadających do zachowania i umocnienia ustroju kapitalistycznego i jego obrony przed społeczno-politycznymi ruchami rewolucyjnymi oraz kontynuowania ekspansjonistycznej polityki skierowanej tradycyjnie na Wschód. Dążenia te były i są maskowane wobec społeczeństwa hasłami rzekomego stałego zagrożenia ze strony państw socjalistycznych oraz wewnętrznego i międzynarodowego komunizmu.

Polityka RFN zmierza do ugruntowania silnej pozycji w Europie Zachodniej zgodnie z wielkoniemieckimi aspiracjami. Stąd też systematyczne tworzenie i umacnianie przesłanek perspektywicznego zjednoczenia Niemiec na kapitalistycznej bazie.

Cel ten leży u podstaw programów politycznych wszystkich partii burżuazyjnych RFN. Celowi temu podporządkowana jest także polityka sojuszków, zwłaszcza udział w NATO, stanowiąca niezmienną zasadę zachodnioniemieckiej polityki militarnej. Deklarowanym przez rząd

boński tendencjom odprężeniowym przeczy systematyczne zwiększanie siły bojowej Bundeswehry oraz wysiłki czynione w kierunku umacniania struktury militarnej i politycznej NATO. Ze wszystkich europejskich państw NATO najaktywniej RFN występuje za dalszą obecnością amerykańskich sił zbrojnych w Europie Zachodniej, w tym sił jądrowych.

RFN, działając na rzecz dalszego umacniania sojuszu ze Stanami Zjednoczonymi, dąży jednocześnie do oparcia go na zasadzie partnerskiego respektowania wzajemnych interesów. Zasada ta zdaniem rządu RFN, powinna być stosowana nie tylko w dwustronnych stosunkach RFN - USA, ale stać się podstawą stosunków Stanów Zjednoczonych z Europejskimi państwami NATO, a w dalszej perspektywie - ze zjednoczoną politycznie, militarnie i ekonomicznie Europą Zachodnią. Rząd boński dąży także do zacieśnienia współpracy wojskowo-politycznej z innymi państwami NATO, zwłaszcza Francją, głównie w kierunku ponownego zbliżenia jej do paktu.

Doktryna RFN nie stanowi samodzielnego wytworu zachodnioniemieckiej myśli polityczno-wojskowej, bowiem jej kształt i główne treści określone są przez obowiązujące w NATO amerykańskie poglądy na przygotowanie i prowadzenie wojny. Specyficzną właściwością zachodnioniemieckiej doktryny jest teza o tzw. kwestii niemieckiej jako nadalotwarłej i tymczasowości uregulowań w tym zakresie.

Podstawowe założenia doktryny RFN oparte są na następujących przesłankach:

- RFN jako państwo średniej wielkości, nie jest w stanie zapewnić sobie bezpieczeństwa wyłącznie własnymi siłami, może je natomiast zagwarantować poprzez udział w NATO;

- sojusz i współdziałanie ze Stanami Zjednoczonymi stanowią dla RFN czynnik o podstawowym znaczeniu dla jej koncepcji polityki bezpieczeństwa;

- Bundeswehra powinna odpowiadać wymogom współczesnego pola walki stosownie do założeń natowskich.

RFN zajmuje drugie miejsce, po Stanach Zjednoczonych, pod względem potencjału ludnościowego, produkcji przemysłowej i potencjału naukowo-technicznego. Bundeswehra natomiast jest najsilniejszą, nowoczesnie uzbrojoną i doskonale wyszkoloną armią państw Europy Zachodniej.

Proces dynamicznego rozwoju sił zbrojnych warunkuje stały wzrost nakładów finansowych i materiałowych. Na przestrzeni ostatnich dwunastu lat wydatki na Bundeswehrę wzrosły prawie dwu i pół-krotnie i w

1984 r. wynosiły 5 877 mld marek.

W miarę wzrostu siły Bundeswehry i zwiększania wkładu RFN do NATO rośnie liczba niemieckich żołnierzy, którzy pracują w połączonych dowództwach i sztabach. Wywierają oni coraz to większy wpływ na decyzje polityczne, planowanie wojenne i realizację praktycznych przedsięwzięć w ramach NATO. W 1984 r. w organach NATO pracowało ponad 2 600 żołnierzy Bundeswehry, w tym 24 generałów i około 650 oficerów^x.

RFN udzielając pełnego poparcia zbrojeniom w Europie Zachodniej nie tylko demonstruje solidarność sojuszniczą wobec USA i NATO, ale ma na uwadze i własne cele łączenia polityki militarnej z zagraniczną. Wyrażając zgodę na rozmieszczenie nowych rakiet eurostrategicznych, RFN pragnie: przybliżyć się do dysponowania bronią jądrową; współdecydować o jej użyciu w interesie "zjednoczenia narodu niemieckiego"; wywierać określony wpływ na rokowania wielkiej dwójki; oddziaływać destabilizująco na klimat odprężenia w Europie; podważać wiarygodność polityki normalizacji - do której zobowiązała się w układach z państwami socjalistycznymi i w Akcie Końcowym KBWE.

1.1.3. Doktryna Wielkiej Brytanii.

Wielka Brytania od kilku lat lansuje politykę pełnego zaangażowania i wierności sojuszowi NATO, co nie pozostaje bez wpływu na jej zainteresowanie obszarami zamorskimi. Ma ona ambicję odgrywania wiodącej roli wśród europejskich państw NATO. W sferze realizacji tej polityki Wielka Brytania akceptuje natowskie koncepcje strategiczne, zajmuje sztywne stanowisko w sprawach odprężenia i rozbrojenia oraz ściśle współpracuje z państwami NATO w dziedzinie politycznej i militarnej.

Praktycznym wykładnikiem polityki Wielkiej Brytanii jest wydzielenie do NATO całego potencjału jądrowego oraz około 30% sił konwencjonalnych. Wielka Brytania dąży do wzmocnienia udziału brytyjskich sił lądowych i powietrznych w siłach zbrojnych NATO w Europie. Wkład wojskowy Wielkiej Brytanii do NATO koncentruje się głównie na środkowo-europejskim TDW, gdzie stacjonuje Brytyjska Armia Renu, w rejonie wschodniego Atlantyku i kanału La Manche oraz w coraz większym stopniu

---

x/ Wykaz ważniejszych stanowisk wojskowych w organach NATO obsadzonych przez Niemców - załącznik 4.

na północnoeuropejskim TDW /Danii i Norwegii/. Ponadto Wielka Brytania aktywnie uczestniczy we wspólnych przedsięwzięciach państw NATO mających na celu wzmocnienie sił zbrojnych paktu, między innymi bierze udział w szkoleniu i ćwiczeniach wojsk oraz w rozbudowie infrastruktury /budowa baz, instalacji i urzędzeń wojskowych oraz systemów łączności, zaopatrywania i komunikacji/. Udostępnia też armiom innych państw sojusznicznych swoje poligony, magazyny, uczelnie wojskowe oraz instytuty i ośrodki naukowo-badawcze. Spełniając w planach NATO istotną rolę zaplecza na europejskim TW, Wielka Brytania udostępnia swoje terytorium dla instalacji urzędzeń wojskowych oraz baz morskich i lotniczych, z których mogą być rozwijane operacje morskie i powietrzne. Na terytorium Wielkiej Brytanii obok 8 amerykańskich baz lotniczych, w których stacjonuje blisko 30 tys. żołnierzy, znajdują się 22 magazyny broni jądrowej /14 WB, 7 USA, 1 NATO/.

Znaczny jest również udział przedstawicieli Wielkiej Brytanii w organach NATO /około 3 350 oficerów i generałów/.

Wielka Brytania, pragnąc odgrywać czołową rolę w tworzeniu polityki nuklearnej paktu, stoi na stanowisku zdecydowanego poparcia amerykańskiej polityki rozbudowy potencjału jądrowego NATO w Europie, zarówno w kwestii rozmieszczenia nowych pocisków raketowych eurostrategicznych, jak i wprowadzenia broni neutronowej. Będąc jedynym europejskim krajem wnoszącym wkład do strategicznych sił jądrowych paktu, zamierza modernizować te siły, a poprzez posiadanie głowic własnej konstrukcji - zastrzec sobie niejako prawo do niezależnego ich użycia.

W celu zachowania wpływów w państwach byłego imperium Wielka Brytania nadal utrzymuje na terytoriach zamorskich bazy i garnizony wojskowe, chociaż znacznie mniejsze niż w przeszłości. Ich zadaniem jest demonstracja brytyjskiej obecności na tych terytoriach, utrzymywanie w stanie używalności instalacji i urzędzeń w bazach, aby w razie potrzeby można je było wykorzystać między innymi do przerzutu wojsk. W ten sposób Wielka Brytania zapewnia sobie możliwość angażowania się w konflikty lokalne, zagrażające - jej zdaniem - interesom brytyjskim lub natowskim. Stanowisko to pokrywa się z amerykańską koncepcją zaangażowania militarnego poza dotychczasową strefę odpowiedzialności NATO, jeśli wymagać tego będzie obrona obszarów uznanych za wyjątkowo ważne dla Zachodu. Z koncepcją tą łączą się amerykańskie plany użycia sił szybkiego reagowania w ramach NATO, czym Wielka Brytania jest również zainteresowana.

1.1.4. Doktryna Francji.

Uwzględniając istniejący układ sił na świecie i jego podział na przeciwstawne obozy, Francja już od wielu lat realizuje doktrynę odstraszenia silnego przez słabszego. Oznacza to, że zapobieganie wojnie polega na zakładaniu użycia broni jądrowej w razie naruszenia terytorium lub bezpośredniego zagrożenia "żywotnych interesów" Francji.

Aktualnie podstawą polityki militarnej Francji jest doktryna odstraszenia i zmasowanego odwetu. Jej istotą jest "odstraszenie jądrowe", które może zapobiec powstawaniu napięć i wybuchowi konfliktu zbrojnego.

Rozwinięcie tej doktryny stanowi strategia wojenna, której idea jest zawarta w trzech zasadach:

- prawa do bezpieczeństwa;
- niezawisłości decyzji;
- wierności międzynarodowym sojuszom i porozumieniom.

Zasada prawa do bezpieczeństwa przewiduje obronę terytorium narodowego i interesów Francji poza jej granicami za pomocą narodowych i francuskich sił zbrojnych. Zakłada ona także przekonywanie potencjalnego przeciwnika, że jakiegokolwiek działania zbrojne przeciwko Francji, wywołają uderzenia jądrowe powodujące straty przynajmniej równe korzyściom, które zamierza się osiągnąć. Gwarantem tej zasady są przede wszystkim strategiczne siły jądrowe, zwane siłami uderzeniowymi.

Zasada niezawisłości decyzji rządu jest wyrazem dążenia Francji do podkreślenia swej mocarstwowości i odgrywania roli trzeciego jądrowego mocarstwa świata i pierwszego w Europie Zachodniej oraz prowadzenie niezależnej polityki w rozwoju własnych sił jądrowych. Realizacja tej zasady nie oznacza, że Francja przestała być członkiem NATO i nie współpracuje z nim pod względem polityczno-wojskowym.

Zasada wierności międzynarodowym sojuszom i porozumieniom oznacza, że Francja nie zamierza wyizolować się i odrzuca koncepcję niezaangażowania. Inicjatywa Francji w sprawie ożywienia współpracy wojskowej w ramach Unii Zachodnioeuropejskiej^x /UZE/ jest wyrazem jej solidarności w zakresie wspólnego bezpieczeństwa sojuszników europejskich

-----
x/ Unia Zachodnioeuropejska - organizacja wojskowo-polityczna utworzona w 1955 r. na podstawie układów paryskich. Objęła oprócz Francji, W. Brytanii i państw Beneluksu również RFN i Włochy - rozszerzając pakt brukselski; związana z paktem NATO.

oraz zwiększania udziału przemysłu francuskiego w produkcji zbrojeniowej i jej standaryzacji w ramach sojuszu. Z tych względów rząd francuski poparł koncepcję zniesienia przez UZE zakazu produkcji przez RFN ofensywnych typów uzbrojenia konwencjonalnego, takich jak bombowce strategiczne i rakiety dalekiego zasięgu. Dotyczy to również programu "Eureka".

W aspekcie politycznym większa gotowość Francji do wojskowego współdziałania z NATO odbudowuje jej wiarygodność w sojuszu oraz umacnia jej pozycję w Europie Zachodniej. Niezależnie od związków z NATO, Francja jest związana licznymi porozumieniami polityczno-wojskowymi z państwami afrykańskimi. Realizacja tych porozumień w praktyce ma na celu zabezpieczenie "żywotnych interesów" Francji w skali globalnej.

Kierując się powyższymi zasadami oraz obowiązującą doktryną odstraszania strategii dokonują niezbędnych modyfikacji koncepcji strategicznych i zasad użycia sił zbrojnych. U schyłku lat siedemdziesiątych obowiązująca koncepcja strategiczna kładła nacisk szczególny na rozwój broni jądrowej. Przewidywała ona przystąpienie Francji do działań wojennych, u boku sojuszników z NATO, w momencie naruszenia przez przeciwnika granic Republiki Federalnej Niemiec. W treści tej koncepcji Francuzi traktowali obszar RFN jako strefę własnego bezpieczeństwa, a jej naruszenie miało spowodować bezwzględne włączenie się Francji do wojny.

Wraz z opracowaniem planu modernizacji i rozbudowy sił zbrojnych na lata 1984-1988, w koncepcji tej dokonano wielu zmian. Zdefiniowano strategię "rozszerzonej sanktuaryzacji" warunkującą użycie sił zbrojnych w zależności od zagrożenia "żywotnych interesów"

Francji w ramach trzech stref obrony /pierwsza obejmuje terytorium Francji, druga - terytorium Europy Zachodniej, trzecia - terytoria i departamenty zamorskie oraz państwa afrykańskie, z którymi Francję wiążą porozumienia bilateralne/. W strategii tej pojęcie "żywotne interesy" Francji ma znaczenie specyficzne. Nie ograniczają się one bowiem do pewnych obszarów czy rejonów geograficznych, których jak dotychczas wyraźnie nie określono. Dopiero analiza sytuacji polityczno-wojskowej na określonym obszarze ma dać odpowiedź na pytanie, czy te "żywotne interesy" Francji zostały rzeczywiście naruszone. Ta niesprecyzowana definicja została wprowadzona do francuskiej strategii po to, aby zagrożenie można było interpretować w elastyczny, korzystny dla Francji sposób.

Zgodnie z tą koncepcją i odpowiednio do charakteru konfliktu zbrojnego w Europie, stratedzy francuscy zakładają trzy warianty przystąpienia Francji do wojny i użycia jej sił zbrojnych na ETW.

Wariant 1. Jeżeli w ocenie rządu francuskiego za agresora zostanie uznane jedno z państw NATO /tzn., że spowoduje wybuch konfliktu zbrojnego/ to Francja nie przystąpi do wojny i w takim stanie będzie trwała dopóty, dopóki nie zostanie zagrożone jej terytorium i "żywotne interesy".

Wariant 2. Jeżeli jakieś państwo, używając tylko broni konwencjonalnej, napadnie na jedno z państw sojusznich, to Francja - nie wstępując do zintegrowanej struktury NATO - udzieli mu wsparcia wojskowego przez zaangażowanie swych sił zbrojnych, a głównie sił szybkiego reagowania. Do takiego wsparcia dojdzie już w początkowym okresie wojny. Francuzi przewidują, że użycie sił szybkiego reagowania nastąpi najprawdopodobniej na obszarze RFN. Ponadto w wariantcie tym przewiduje się wydzielenie 1 Armii Polowej do odvodu Centralnej Grupy Armii NATO.

Jeżeli mimo tych poczynań Francji przeciwnik będzie posiadał przewagę i zaistnieje zagrożenie terytorium Francji lub jej "żywotnych interesów", to wówczas Francja użyje taktycznych sił jądrowych jako ostatecznego ostrzeżenia przed zmasowanym uderzeniem strategicznych sił jądrowych. Francuska strategia nie przewiduje ograniczonej wojny jądrowej w Europie.

Wariant 3. Jeżeli przeciwnik uderzy na jedno z państw NATO siłami konwencjonalnymi z wykorzystaniem broni jądrowej, Francja przewiduje ponowne włączenie się do zintegrowanej, wojskowej struktury NATO i zamierza użyć strategicznej i taktycznej broni jądrowej według centralnych planów NATO, przy jednoczesnym podporządkowaniu swej 1 Armii Polowej Centralnej Grupie Armii NATO /ugrupowanie 1AP w dwóch rzutach: w pierwszym - 2 i 3KA - sześć dywizji; w drugim - 1KA - cztery dywizje/.

W ramach zmian doktrynalno-strategicznich we Francji, od pewnego czasu dokonuje się również modyfikacji wariantów użycia francuskich sił zbrojnych. Analogicznie do natowskiej koncepcji "głębokich uderzeń", we Francji wysunięto koncepcję tzw. "bitwy do przodu". W myśl tej koncepcji, francuskie związki operacyjne i taktyczne, rozmieszczone głównie na terytorium własnego kraju, miałyby być przesunięte "do przodu" i użyte na terytorium tego państwa sojuszniczego, gdzie wybuchł konflikt zbrojny. Z uwagi jednak na duże trudności

związane z ewentualnym przerzutem wojsk francuskich /oddziaływanie przeciwnika, blokada dróg i lotnisk przez wojska działające na ETW, spotęgowana przerzutem amerykańskich sił wzmocnienia/, zaistniała potrzeba i konieczność zorganizowania w strukturze francuskich sił zbrojnych wysoce mobilnego związku operacyjnego, który byłby zdolny do szybkich interwencji zarówno na ETW, jak i poza jego obszarem.

Rolę tę powierzono - utworzonym w 1985 r. - siłom szybkiego reagowania /pięć dywizji, w tym powietrznoszturmowa na śmigłowcach/. Koordynacja użycia sił szybkiego reagowania w granicach ETW jest szczegółowo badana i analizowana przez Francuzów wspólnie z przedstawicielami sił zbrojnych innych państw NATO.

Znaczącą rolę w polityce militarnej Francji odgrywa coraz ściślejsza współpraca z RFN. Współpraca ta dotyczy nie tylko wspólnych programów zbrojeniowych, ale również wypracowania wspólnych poglądów na temat strategii i taktyki, a tym samym zbliżenia treści doktrynalnych wyrażanych w koncepcjach użycia sił zbrojnych. Coraz częściej też politycy i eksperci obu krajów twierdzą, że granica niezależności i odpowiedzialności Francji znajduje się na Łabie a nie na Renie.

1.2. Strategie wojenne i koncepcje strategiczne USA i NATO.

1.2.1. Strategia wojenna i koncepcje strategiczne USA.

Poglądy składające się na doktrynę narodową i strategię wojenną w okresie powojennym ulegają ciągłej modyfikacji. Wynika to z prób kierownictwa polityczno-wojskowego Stanów Zjednoczonych przystosowania założeń polityczno-militarnych do zmian w sytuacji międzynarodowej, w układzie sił między kapitalizmem a socjalizmem, a także do możliwości bojowych nowych środków walki wprowadzanych do sił zbrojnych.

Pierwsze powojenne poglądy militarne, bazujące na doktrynie powstrzymywania komunizmu, eksponowały ideę prowadzenia rozstrzygających działań zbrojnych na peryferiach kontynentu amerykańskiego, zostały określone jako strategia peryferyjna. Poglądy te były oparte na amerykańskim monopolu jądrowym. Były one połączeniem zasad strategii stosowanej w końcowej fazie drugiej wojny światowej z planami zmasowanego użycia broni jądrowej. Użycie broni jądrowej miało zmusić przeciwnika do wczesnej kapitulacji.

Wojna, przygotowana przez Stany Zjednoczone, według założeń strategii peryferyjnej miała być wojną jądrową o zasięgu globalnym, a podstawowym sposobem jej prowadzenia - wykonanie zmasowanego uderzenia jądrowego przez lotnictwo.

Po utworzeniu Faktu Północnoatlantyckiego naczelnym zadaniem amerykańskich działaczy polityczno-wojskowych stało się przeniesienie na jego grunt poglądów militarnych określających charakter ewentualnej wojny oraz użycie i kierunki rozwoju sił zbrojnych. W rezultacie Amerykanie przeforsowali i mechanicznie przenieśli do Europy zasady swojej strategii peryferyjnej pod nazwą strategii zmasowanego odwetu /uderzenia/.

Istotą tej strategii było zwiększenie roli broni jądrowej w przyszłej wojnie tj. rozszerzenie zakresu jej użycia i sposobu wykorzystania. Miała ona być użyta do wykonania zmasowanego uderzenia jądrowego natychmiast po wybuchu każdego konfliktu zbrojnego z państwami socjalistycznymi.

Przewaga jądrowa Stanów Zjednoczonych oraz rozszerzenie zakresu użycia środków jądrowych na obiekty militarne, gospodarcze i polityczno-administracyjne stwarzały możliwość równoważenia słabości sił konwencjonalnych i uzyskania przewagi w skali strategicznej i taktycznej.

Nowym elementem w strategii zmasowanego odwetu było przewidywanie użycia taktycznej i taktyczno-operacyjnej broni jądrowej w działaniach bojowych sił lądowych. Broń ta została uznana za główny czynnik wsparcia ogniowego sił lądowych i organiczny element ich siły.

Rozwinięciem strategii zmasowanego odwetu była koncepcja strategiczna miecza i tarczy dzieląca potencjał militarny na dwa elementy: miecz - amerykańskie strategiczne siły uderzeniowe i tarczę - konwencjonalne siły zbrojne stacjonujące w Europie.

Zadanie miecza miało polegać na wykonaniu, na początku konfliktu zbrojnego, zmasowanych uderzeń jądrowych na siły zbrojne i potencjał ekonomiczny przeciwnika w celu uzyskania przewagi w skali strategicznej, umożliwiającej przejście do działań zaczepnych.

Zadanie tarczy, zależnie od sytuacji operacyjnej i sposobu rozpoczęcia wojny miało polegać na prowadzeniu działań zaczepnych w ślad za uderzeniami jądrowymi lub przejściowym prowadzeniu działań obronnych.

Na początku lat sześćdziesiątych uzyskana równowaga jądrowa między Stanami Zjednoczonymi a Związkiem Radzieckim spowodowała konieczność określenia metod działania skuteczniejszych niż groźenie zmasowanym użyciem broni jądrowej. Wypracowane poglądy militarne ogłoszono w marcu 1961 r. jako strategię elastycznego reagowania.

Istotą nowej strategii polegała na rozszerzeniu form i metod destrukcyjnego oddziaływania na państwa socjalistyczne oraz na stopniowym "dozowanym" użyciu poszczególnych komponentów potencjału militarnego, począwszy od ograniczonych sił konwencjonalnych poprzez taktyczną broń jądrową, aż do strategicznych sił jądrowych. Odpowiednio rodzaju siły i środki, użyte w zakresie odpowiadającym sytuacji, miały zapewnić osiągnięcie zakładanych celów.

Zrównoważone użycie sił zbrojnych umożliwiło prowadzenie wojen o różnym charakterze tak pod względem celów i użytych środków walki jak i obszaru działań bojowych. W założeniach przyjmowano trzy możliwe rodzaje wojen: wojnę specjalną, wojnę ograniczoną i powszechną wojnę jądrową.

Rozwijając i przystosowując do warunków wojskowych założenia doktryny Nixona opracowano i przyjęto w marcu 1971 r. zespół poglądów określanymi jako strategia realistycznego odstraszenia.

Istotą nowej strategii było podniesienie skuteczności odstraszenia /tzn. groźenia/, zdecydowanie do ofensywnego użycia potencjału militarnego w ramach elastycznego reagowania oraz wytworzenie warunków do prowadzenia polityki z pozycji siły.

Utrzymując w mocy idee elastycznego operowania potencjałem militarnym strategia ta zwiększała ofensywność i zakres użycia poszczególnych elementów potencjału jądrowego, określała skalę militarnego zaangażowania Stanów Zjednoczonych na świecie, wprowadzała nowy rozszerzony podział konfliktów zbrojnych. W założeniach przyjęto cztery możliwe rodzaje wojen:

- wojnę konwencjonalną na teatrze działań wojennych lub na jego części;

- wojnę konwencjonalną na teatrze wojny;

- wojnę jądrową na teatrze wojny;

- strategiczną wojnę jądrową.

Rozwinięcie założeń i precyzowanie niektórych zasad strategii realistycznego odstraszenia, zwłaszcza rzutuujących na kierunki rozwoju i użycia sił zbrojnych znalazło wyraz w opracowywanych lub adaptowanych koncepcjach strategicznych takich jak:

- półtorej wojny;
- wystarczalności strategicznej;
- strategii oceanicznej i w jej ramach koncepcji stałej obecności militarnej;
- ruchliwości strategicznej.

Koncepcja strategiczna półtorej wojny jest wykładnią jakościowej i ilościowej rozbudowy sił zbrojnych ogólnego przeznaczenia. Ustalenia tej koncepcji zakładały, że Stany Zjednoczone powinny utrzymać zdolność do prowadzenia działań wojennych na szeroką skalę w Europie lub Azji z użyciem konwencjonalnych lub jądrowych środków walki oraz do prowadzenia wojny ograniczonej /pół wojny/ w dowolnym rejonie świata. Przyjęcie tej koncepcji stawia nowe wymagania w zakresie doskonałości strategicznej mobilności, głównie możliwości przerzutu wojsk na dowolny teatr wojny.

Koncepcja wystarczalności strategicznej określa poziom i kierunki rozwoju strategicznych sił jądrowych oraz zasady ich użycia i utrzymania w stanie gotowości bojowej.

W warunkach równowagi jądrowej między Stanami Zjednoczonymi a Związkiem Radzieckim i zarysowującej się realnej możliwości zniszczenia znacznej części amerykańskiego potencjału jądrowego preferuje się wykonanie selektywnych uderzeń jądrowych przeciwko siłom zbrojnym Związku Radzieckiego, z wyłączeniem obiektów cywilnych.

Model selektywnego stosowania broni jądrowej, wprowadzony w 1975 roku, zakłada wykorzystanie uderzeń kolejno na:

- strategiczne siły jądrowe;
- zgrupowania wojsk na kierunkach głównych uderzeń;
- wszystkie obiekty wojskowe na poszczególnych TDW znajdujące się w strefie operacyjnej i strategicznej;

Uderzenia na obiekty ekonomiczne, administracyjne i skupiska ludności Związku Radzieckiego mogą być wykonane w ostatecznej fazie eskalacji strategicznej wojny jądrowej. Model ten ma zmniejszyć prawdopodobieństwo uderzeń radzieckich sił jądrowych na amerykańskie miasta, a ponadto przywrócić zaufanie europejskich państw NATO do amerykańskich gwarancji użycia tej broni w konflikcie prowadzonym na terytorium Europy.

Koncepcja strategii oceanicznej polega na uznaniu wzrastającego znaczenia mórz i oceanów oraz skuteczności działań zbrojnych na obszarach wodnych i stosownie do tego - na dążeniu do przeniesienia z lądowych teatrów na morskie części potencjału zbrojnego, zwłaszcza

jądrowego o strategicznym znaczeniu, a także na uaktywnieniu działań bojowych na akwenach.

W założeniach tej koncepcji siły morskie zostały uznane za instrument ekspansjonizmu, obrony tzw. życiowo ważnych interesów kapitalizmu, agresji, a także nacisku i szantażu militarnego wobec "nieposłusznym" rządów krajów przybrzeżnych. Taka rola sił morskich oznacza ciągłą możliwość oddziaływania ich na sytuację w zainteresowanych obszarach, co może wyrażać się m.in. wzniecaniem stanu napięcia w sytuacji międzynarodowej.

Warunkiem skuteczności przewidywanych działań jest utrzymanie przewagi rozumianej jako panowanie w strategicznie ważnych obszarach wodnych. Warunek ten ma być spełniony realizowaną w okresie pokoju koncepcja stałej obecności militarnej silnych zgrupowań morskich z lotnictwem pokładowym w akwenach będących strefami zainteresowania państwa lub bloku państw /USA, NATO/.

Wprowadzenie w życie założeń strategii oceanicznej obejmuje próby pozyskiwania nowych i rozbudowę istniejących baz na obcych terytoriach: w Egipcie, Izraelu, Somalii, Kenii, Omanie, na wyspie Diego Garcia itp.

Realizacja wymogów koncepcji strategii oceanicznej ma zapewnić Stanom Zjednoczonym większą możliwość:

- szerokiego manewru strategicznymi środkami napadu jądrowego, wyboru optymalnego wariantu wykonania zmasowanego uderzenia jądrowego;
- zwiększenia odporności sił jądrowych na uderzenia odwetowe strony przeciwnej i zachowania zdolności do wykonania kolejnego uderzenia;
- zmniejszenia zakresu wykonania przez przeciwnika odwetowego uderzenia jądrowego na terytorium Stanów Zjednoczonych przez wykonanie części uderzeń na obiekty znajdujące się na morzach i oceanach.

Koncepcja ruchliwości strategicznej rozpatruje możliwość szybkiego przerzutu oraz rozwijania na innych zamorskich TDW dużych zgrupowań wojsk i lotnictwa zarówno w celu wzmocnienia rozwiniętych już w danym rejonie wojsk, jak i dla wykonania samodzielnych zadań. Zakłada ona posiadanie niezbędnych ilości lotniczych i morskich środków transportowych, które byłyby w stanie przetrzeć w krótkim czasie do określonego rejonu zawczasu przygotowane zapasy ciężkiego sprzętu i uzbrojenia. Konsekwencją tej koncepcji było utworzenie dowództwa sił uderzeniowych Stanów Zjednoczonych a w pakcie NATO - sił interwencyjnych. Opracowano również zasady podwójnego bazowania dla niektórych

jednostek sił lądowych i powietrznych. Dla sprawdzenia założeń tej koncepcji od 1969 r. przeprowadzane są co dwa lata ćwiczenia typu "Reforger".

Strategia realistycznego odstraszania mimo że obowiązywała w Stanach Zjednoczonych do pierwszej połowy lat osiemdziesiątych nie została jednak oficjalnie zaakceptowana przez europejskie państwa NATO.

W połowie lat osiemdziesiątych w Stanach Zjednoczonych w końcowej fazie formułowania znajdowała się nowa strategia wojenna przewidziana na lata osiemdziesiąte i dziewięćdziesiąte. Została ona oparta na zaakceptowanej przez Reagana "dyrektywie 59" Cartera, której istotę stanowi ograniczona wojna jądrowa w Europie. Strategia ta - stosownie do założeń doktryny Reagana - jest określana jako strategia "bezpośredniej konfrontacji".

Równocześnie z ustalaniem podstawowych założeń i celów nowej strategii wojennej tworzona jest baza materialna mająca na celu uzyskanie strategicznej przewagi nad państwami Układu Warszawskiego. Służyć ma temu długoterminowy program rozwoju sił zbrojnych oraz dozbrojenie NATO w nowe jądrowe środki eurostrategiczne. Decyzje te mają umożliwić dowództwu NATO prowadzenie ograniczonej wojny w Europie. Realizację głównych założeń strategii "bezpośredniej konfrontacji" ma zapewnić program rozbudowy amerykańskich strategicznych sił jądrowych.

Istotą nowej strategii jest uzyskanie przez Stany Zjednoczone strategicznej przewagi nad Związkiem Radzieckim i osiągnięcie zdolności do uzyskania zwycięstwa w każdej wojnie - tak jądrowej jak i konwencjonalnej prowadzonej zarówno w dowolnym rejonie kuli ziemskiej, jak i w przestrzeni kosmicznej.

Podstawowym jej celem jest osłabienie, a następnie zniszczenie systemu socjalistycznego. Już w okresie pokoju zakłada ona prowadzenie nieorężnej konfrontacji z państwami Układu Warszawskiego we wszystkich możliwych płaszczyznach: politycznej, ideologicznej i ekonomicznej. W sferze militarnej przewiduje przygotowanie i prowadzenie wojny przeciwko państwom socjalistycznym w Europie jak i w innych rejonach świata, zarówno w skali globalnej jak i ograniczonej.

Strategia "bezpośredniej konfrontacji" przyjmuje powszechną wojnę jądrową za podstawowy rodzaj wojny. Jednakże obecnie przy istniejącej przybliżonej równowadze strategicznej, aby uniknąć uderzenia odwetowego, zakłada przede wszystkim prowadzenie ograniczonej wojny jądrowej poza terytorium Stanów Zjednoczonych. Wojna konwencjonalna

natomiast ma stanowić jedynie ważne uzupełnienie wojny jądrowej.

Rozwinięciem strategii "bezpośredniej konfrontacji" jest sformułowana w 1983 r. Inicjatywa Obrony Strategicznej, zakładająca opracowanie kosmicznych systemów broni przeciwrakietowej i przeciwsatelitarnej /koszt 26 mld dolarów/. Prace studyjne i badania eksperymentalne mają być zakończone do 1990 r., prace konstrukcyjne do 2000 roku, a gotowość operacyjną systemy te mają osiągnąć w latach 2000-2010.

Nowa strategia "bezpośredniej konfrontacji" zakłada następujące główne formy walki przeciwko państwom wspólnoty socjalistycznej, a zwłaszcza Związkowi Radzieckiemu: wojnę gospodarczą, wojnę psychologiczną, użycie strategicznych sił interwencyjnych, wojnę konwencjonalną w Europie i wojnę jądrową w Europie.

Wojna gospodarcza polega na realizacji szeregu przedsięwzięć restrykcyjnych w dziedzinie gospodarczej i technicznej, zwłaszcza w zakresie handlu i polityki kredytowej, w celu maksymalnego osłabienia gospodarczego państw socjalistycznych. Równocześnie poprzez wprowadzenie nowych broni, zmuszenie Związku Radzieckiego do intensyfikacji zbrojeń i tym samym dalsze ograniczenie możliwości rozwoju gospodarczego.

Wojna psychologiczna jest prowadzona w okresie pokoju i w działaniach wojennych. Jej celem jest polityczno-ideologiczne, gospodarcze, a także militarne osłabienie państw wspólnoty socjalistycznej. W okresie pokoju realizowana jest ona przez szereg oficjalnych organizacji, instytutów, rozgłośni itp., a w czasie wojny głównie przez tzw. jednostki subwersyjne - tj. działań dywersyjno-rozpoznawczych, przewrotowych i propagandowych.

Użycie strategicznych sił interwencyjnych w państwach będących dla imperializmu w sferze szczególnego zainteresowania, w celu obalenia sił postępowych, zapewnienia sobie dostępu do źródeł surowców, czy poprawienie położenia. Siłami takimi dysponują obecnie Stany Zjednoczone, Wielka Brytania i Francja. Są one przystosowane do szybkich przerzutów drogą powietrzną i morską i prowadzenia przez długi czas działań samodzielnych w odległych od baz rejonach.

Wojna konwencjonalna w Europie. W przypadku nieosiągnięcia przez imperializm amerykański polityczno-strategicznym celów za pomocą innych form oddziaływania możliwe jest rozpoczęcie i prowadzenie przez NATO długotrwałej wojny przeciwko państwom wspólnoty socjalistycznej, wojny konwencjonalnej, ale prowadzonej przy stałym zagrożeniu przejścia

przez NATO do użycia broni jądrowej. W tym celu przewiduje się zwiększenie pierwszego rzutu strategicznego sił zbrojnych NATO w Europie i znaczne zwiększenie jego siły ognia i uderzeniowej poprzez wyposażenie wojsk w nowoczesne, precyzyjne rozpoznawczo-uderzeniowe środki walki.

W zakresie rozpoczynania takiej wojny Pentagon orientuje się na zmasowane uderzenia radioelektroniczne w celu zakłócenia systemu rozpoznania i dowodzenia Zjednoczonych Sił Zbrojnych UW, szybkie osiągnięcie przewagi w powietrzu, zmasowane uderzenia na zgrupowania wojsk i obiekty infrastruktury w głębi terytoriów państw UW, przy jednoczesnym uderzeniu lądowo-powietrznym zgrupowań uderzeniowych.

Wojna jądrowa w Europie może mieć miejsce w przypadku nieosiągnięcia zakładanych celów przez NATO w wojnie konwencjonalnej lub na samym początku konfliktu zbrojnego, w celu szybkiego i całkowitego rozbitcia ZSZ UW. Może mieć ona bardzo różnorodny przebieg. Może być stopniowo eskalowana lub prowadzona od początku przy użyciu całego posiadanego potencjału nuklearnego w formie zmasowanych i grupowych uderzeń jądrowych.

Nowa amerykańska strategia jest awanturniczą koncepcją konfrontacji z państwami socjalistycznymi i siłami postępowymi we wszystkich możliwych płaszczyznach. Stanowi ona duże zagrożenie dla pokoju światowego, gdyż oparta jest na założeniach uzyskania przewagi w strategicznych środkach jądrowych i kosmicznych, horyzontalnej eskalacji konfliktów i globalnego interwencjonalizmu.

1.2.2. Strategia wojenna i koncepcje strategiczne NATO.

W 1952 r. Rada NATO zaakceptowała założenia strategii wojennej paktu określane jako strategia zmasowanego odwetu. Założenia tej strategii były adaptacją i modyfikacją amerykańsko-brytyjskiej strategii peryferyjnej i koncepcji wysuniętej obrony preferowanej przez Francję, Włochy, Belgię i Holandię.

Natowska wersja strategii zmasowanego odwetu w stosunku do amerykańskiej była modyfikowana kilkakrotnie /1956, 1958 r./. Modyfikacje te nie zmieniły jej istoty ani charakteru planowanej wojny. Rozszerzały natomiast głównie zakres użycia broni jądrowej - jako głównego środka walki i czynnika rzutującego na planowanie i przygotowanie wojny.

Od 1967 r. w NATO przyjęto strategię "elastycznego reagowania",

zakłada ona kombinowane stosowanie przeciwko państwom socjalistycznym sił i środków z dziedziny polityczno-ideologicznej, ekonomicznej i wojskowej. Różnorodne warianty działań przewidują łączenie akcji polityczno-dyplomatycznych, dywersyjnych, ideologicznych i gospodarczych z selektywnym, eskalowanym użyciem potencjału militarnego, mogącym przybierać formy prowokacyjnego demonstrowania siły, działań bojowych o ograniczonej skali lub pełnego zastosowania wszystkich środków walki. Założenia strategii skupiły zasadniczą uwagę na przygotowaniu i prowadzeniu wojny ograniczonej, mającej zapewnić osiągnięcie w Europie celów polityki paktu i nie powodować rozszerzenia konfrontacji zbrojnej między Stanami Zjednoczonymi i Związkiem Radzieckim. Broń jądrowa została uznana za środek groźenia państwom socjalistycznym, a w przypadku konfliktu zbrojnego - za środek selektywnego lub nieograniczonego niszczenia potencjału militarnego i gospodarczego strony przeciwnej.

Przyjęcie przez NATO strategii elastycznego reagowania nie oznaczało rezygnacji z planów frontalnego ataku na system socjalistyczny. Powszechna wojna jądrowa była nadal traktowana jako jeden z możliwych wariantów konfliktu zbrojnego w Europie - choć nie główny.

Intensywna rozbudowa potencjału militarnego NATO pod koniec lat siedemdziesiątych i początku osiemdziesiątych była ściśle związana z szerokimi przygotowaniem sił zbrojnych paktu do prowadzenia w Europie wojny w różnych wariantach.

Od 1984 r. trwają prace nad adaptowaniem na potrzeby NATO amerykańskiej strategii "bezpośredniej konfrontacji", co jest oceniane jako etap wprowadzania największych - jak dotychczas - zmian do treści postanowień strategii "elastycznego reagowania". Rezultaty tych prac nie przyniosą zmiany nazwy; ich skutkiem ma być - jak się zakłada - zasadnicza zmiana treści, pod kątem nadania jej jednoznacznie zaczepnego charakteru.

Obowiązująca w NATO strategia "elastycznego reagowania" przewiduje prowadzenie powszechnej wojny lub wojny ograniczonej.

Zarówno powszechna wojna jak i ograniczona może być prowadzona z użyciem broni jądrowej lub tylko środkami konwencjonalnymi..

Powszechna wojna jądrowa to globalny konflikt zbrojny między koalicjami, czyli Układem Warszawskim i Paktem Północnoatlantyckim, w którym zostaną użyte wszystkie istniejące rodzaje broni - tak jądrowe jak i konwencjonalne. Głównym obszarem działań będzie europejski teatr wojny, a decydującymi środkami walki będą strategiczne siły jądrowe Stanów Zjednoczonych oraz europejskich państw NATO - Wielkiej Brytanii i

Francji. Wojna taka może trwać bardzo krótko lub w określonych sytuacjach rozciągać się na dale tygodnie, a nawet miesiące. Możliwość wygrania takiej wojny mają zapewnić nowo budowane amerykańskie systemy do prowadzenia wojny w kosmosie i zwalczania pocisków balistycznych przeciwnika.

Za zasadniczy wariant działań w powszechnej wojnie jądrowej przyjmuje się jednoczesne zniszczenie sił zbrojnych, ważnych centrów administracyjno-politycznych, przemysłowych i innych obiektów o znaczeniu ekonomicznym i wojskowym na całej głębokości terytoriów państw UW, uderzeniami strategicznej, operacyjno-taktycznej i taktycznej broni jądrowej. Dla wykorzystania skutków jej użycia przewidziane są zdecydowane działania sił lądowych, powietrznych i morskich. Specjaliści USA i NATO uważają, że już około 2000 roku będzie możliwe osiągnięcie celów powszechnej wojny jądrowej w ramach powszechnej wojny konwencjonalnej.

Powszechna wojna konwencjonalna nie oznacza całkowitej rezygnacji z broni jądrowej. Ma ona stworzyć warunki do realizacji głównego celu politycznego wojny - zniszczenia socjalizmu - przy użyciu konwencjonalnych środków walki i ograniczeniu działań wojennych do Europy. Tą drogą kierownictwo Stanów Zjednoczonych dąży do uchronienia swego terytorium przed odwetowym uderzeniem radzieckiego potencjału strategicznego i pośrednimi skutkami masowego użycia broni jądrowej. Pośrednio chodzi o skierowanie wyścigu zbrojeń na nowe, konwencjonalne, bardzo skomplikowane i drogie systemy broni, a tym samym gospodarcze osłabienie państw wspólnoty socjalistycznej.

Strategicznym wyrazem takiego zamiaru jest operacyjno-strategiczna koncepcja "głębokiego uderzenia".

Głównymi zadaniami sił zbrojnych NATO w powszechnej wojnie konwencjonalnej ma być zniszczenie Zjednoczonych Sił Zbrojnych UW oraz opanowanie ich terytoriów. Strategia NATO liczą się z działaniem długotrwałym i olbrzymim wysiłkiem. Za warunek powodzenia uważają oni konieczność istotnej zmiany stosunku sił w Europie na swoją korzyść. Cel ten może być osiągnięty poprzez spowodowanie kryzysu gospodarczego w poszczególnych państwach lub w całej wspólnotie socjalistycznej a tym samym osłabienie zdolności obronnych; uwikłanie Związku Radzieckiego w konflikty zbrojne w innych regionach świata oraz uzyskanie przez NATO znacznego jakościowego wyprzedzenia technologicznego w jądrowych i konwencjonalnych systemach broni.

Wojna ograniczona z użyciem lub bez użycia broni jądrowej jest ściśle związana z modyfikacją koncepcji strategicznej "wysuniętych rubieży" oraz znacznym zwiększeniem, na początku lat osiemdziesiątych, gotowości i możliwości bojowych wojsk NATO. Celem takiej wojny może być opanowanie jednego lub kilku państw socjalistycznych.

Do 1979 r. tj. do podwójnej decyzji NATO o rozmieszczeniu w Europie 572 eurostrategicznych pocisków "Pershing 2" i "Cruise" - wojna ograniczona była traktowana jako jeden z etapów eskalacji działań wojennych na ETW, która w końcowej części powinna doprowadzić do powszechnej wojny jądrowej.

Obecnie uważa się, że konwencjonalne siły paktu w połączeniu ze strategicznymi, eurostrategicznymi, operacyjno-taktycznymi i taktycznymi siłami jądrowymi paktu będą mogły osiągnąć cele wojny bez wsparcia ze strony amerykańskiego strategicznego potencjału jądrowego. Tym samym wojna ograniczona w Europie ma być samodzielnym strategicznym rodzajem wojny.

Działania bojowe mają być prowadzone w oparciu o założenia koncepcji strategicznej "wysuniętych rubieży" i operacyjno-strategicznej "głębokich uderzeń".

Koncepcja strategiczna "wysuniętych rubieży" została opracowana przez dowództwo Bundeswehry a przyjęta przez pozostałe państwa członkowskie w 1963 r.

Istota jej polega na takim terytorialnym rozmieszczeniu sił zbrojnych NATO i utrzymaniu ich w takim stanie gotowości bojowej, aby w przypadku wybuchu konfliktu zbrojnego były one zdolne do natychmiastowego przeniesienia działań wojennych poza terytorium RFN; w pierwszym etapie - na wschód od Łaby, a w drugim - na wschód od Odry.

Natarcie ZSZ UW ma zostać załamane już w jego początkowej fazie. Głębokie włamanie /głębokość rejonu obrony dywizji pierwszego rzutu/ lub naruszenie systemu OP ma spowodować automatycznie przejście do działań z użyciem broni jądrowej..

Koncepcja "wysuniętych rubieży" przewiduje udział w ewentualnej wojnie wszystkich rodzajów sił zbrojnych, łącznie ze strategiczną bronią jądrową europejskich państw NATO.

Z założeń tej koncepcji wynikają wymagania dotyczące rozmieszczenia i wyposażenia wojsk. Związki taktyczne pierwszego rzutu północnej i centralnej grupy armii wraz z taktycznymi środkami napadu jądrowego powinny być już w czasie pokoju rozmieszczone jak najbliżej granic państw Układu Warszawskiego, a siły lądowe dysponować zwiększoną mocą

uderzenia, wysoką ruchliwością w skali operacyjnej i taktycznej oraz być w gotowości do prowadzenia zaskakujących operacji zaczepnych.

Dalsza modyfikacja koncepcji strategicznej NATO wiąże się z zaakceptowaniem w 1984 r. planu Rogersa pod nazwą operacyjno-strategicznej koncepcji "głębokich uderzeń".

Koncepcja operacyjno-strategiczna głębokich uderzeń /załącznik 5/ oparta jest na założeniu, że na ETW ma miejsce głębokie urzutowanie sił przeciwnika. Istnienie silnych drugich rzutów i odwodów zapewnia przeciwnikowi inicjatywę, elastyczność działania, a także możliwość koncentracji sił i wykonywania uderzeń na wybranych przez niego kierunkach. W związku z tym koncepcja operacyjno-strategiczna głębokich uderzeń zakłada wykorzystanie wszystkich sił i środków, początkowo konwencjonalnych - zwłaszcza precyzyjnego i powierzchniowego rażenia a w razie potrzeby także jądrowych i chemicznych głównie w celu obezwładnienia lotnictwa przeciwnika na ziemi, izolacji pola walki i bitwy przed podchodzącymi odwodami taktycznymi, operacyjnymi i strategicznymi. Zakłócenia pracy systemu dowodzenia i komunikacji oraz działalności zaplecza na terytoriach państw UW. Zakłada się przy tym stworzenie siłom zbrojnym NATO warunków do operacyjnego rozwinięcia i wykonania decydujących uderzeń, a tym samym uzyskania i utrzymania inicjatywy strategicznej w wojnie.

Za główny wariant rozpoczęcia wojny ograniczonej przyjmuje się w NATO zaskakujące działania silnych zgrupowań uderzeniowych, poprzedzone krótkim operacyjnym rozwinięciem wojsk; zakłada się przy tym szybkie uzyskanie inicjatywy strategicznej.

Charakterystycznymi elementami operacyjnymi nowej koncepcji są między innymi założenia:

- niszczenia w pierwszej kolejności głównych elementów systemu rozpoznania radiolokacyjnego i baz lotniczych państw UW;
- uderzenia bronią precyzyjnego rażenia na głębokościach do 300 km, które będą skierowane głównie na wojska drugiego i trzeciego rzutu operacyjnego ZSZ UW;
- uderzenia głębsze /do 1000 km/, które będą skierowane zasadniczo na sparaliżowanie zaplecza na terytoriach państw UW.

Zgodnie z koncepcją głębokich uderzeń w pierwszym rzędzie realizowany będzie kompleks przedsięwzięć ukierunkowanych na:

- niszczenie środków rakietowych przeciwnika;
- obezwładnienie lotnictwa przeciwnika poprzez niszczenie pasów startowych, infrastruktury, samolotów i siły żywej na lotniskach;

- niszczenie kluczowych obiektów komunikacyjnych /mostów, węzłów drogowych i kolejowych itp./ w celu opóźnienia lub niedopuszczenia wprowadzenia do działań drugich rzutów i odwodów;

- zwalczanie wojsk pierwszego rzutu operacyjnego z równoczesnym atakowaniem drugich rzutów i odwodów;

- obezwładnienie systemu dowodzenia, łączności, kierowania i rozpoznania z wykorzystaniem sił i środków walki radioelektronicznej.

Powodzenie głębokich uderzeń, według poglądów NATO, zależy będzie głównie od właściwego wykorzystania wysoce efektywnych systemów rozpoznania i rażenia ogniowego oraz dowodzenia. W związku z tym, w celu regulaminowego określenia zakresu odpowiedzialności dowódców poszczególnych szczebli oraz właściwego wykorzystania systemów rozpoznania i ognia zostały wprowadzone pojęcia "rejonu zainteresowania" i "rejonu oddziaływania ogniowego".

Rejonem zainteresowania ma być obszar, z którego dowódca określonego szczebla zobowiązany jest zbierać dane z rozpoznania przeciwnika. Głębokość rejonu ma wynosić odpowiednio dla: batalionu - 15 km, brygady - 70 km, dywizji - 150 km, korpusu armijnego - 300 km, grupy armii - 1000 km i TDW - powyżej 1000 km.

Rejonem oddziaływania ogniowego ma być obszar, w którym dowódca danego szczebla musi zwalczać i niszczyć przeciwnika siłami i środkami organicznymi, wzmocnienia i wsparcia. Głębokość rejonu wynosić będzie dla: batalionu - 5 km, brygady - 15 km, dywizji - 70 km, korpusu armijnego - 150 km, grupy armii - 300 km i TDW - 1000 km.

Powyższy podział powoduje, że dowódca odpowiedniego szczebla dowodzenia zobowiązany jest do zwalczania jednego z rzutów przeciwnika na całą głębokość swych możliwości ogniowych oraz rozpoznania i przewidywania zamiaru działań wojsk kolejnego rzutu ugrupowania bojowego lub operacyjnego.

Głównymi środkami ogniowymi zabezpieczającymi realizację tej koncepcji mają być rozpoznawczo-uderzeniowe systemy zwalczania wojsk pancernych i zmechanizowanych, systemy niszczenia środków radioelektronicznych, pociski raketowe i lotnicze systemy do niszczenia lotnisk oraz środki o dużej celności i zdalnego minowania nrzutowego.

1.3. Strategiczne operacje sił zbrojnych NATO na ETW.

1.3.1. Cele, zadania i rozmach operacji strategicznej.

Operacja strategiczna - to całokształt uzgodnionych i wzajemnie powiązanych operacji sił lądowych, powietrznych i morskich prowadzonych jednocześnie lub kolejno według wspólnego zamiaru i planu oraz pod jednym dowództwem w celu osiągnięcia ogólnego celu strategicznego wojny.

Celem operacji strategicznej na ETW może być:

- całkowite rozbitcie sił zbrojnych państw UW;
- zniszczenie ich potencjału wojenno-gospodarczego;
- dezorganizacja systemu kierowania poszczególnych państw Układu Warszawskiego;
- opanowanie ważnych rejonów na terytorium państw socjalistycznych decydujących o radykalnej zmianie sytuacji polityczno-wojskowej;
- wyeliminowanie z wojny określonych państw członków UW.

Dowództwo NATO zamierza nakreślone cele osiągnąć przez wykonanie siłami zbrojnymi szeregu zadań strategicznych, jak:

- rozbitcie głównych zgrupowań sił zbrojnych państw UW na TW, głównie zaś niszczenie ich środków jądrowych;
- odparcie uderzenia sił powietrznych siłami obrony powietrznej;
- zniszczenie zakładów produkcji wojennej państw UW oraz załamania ich gospodarki;
- zdeorganizowanie systemu kierowania państwem i dowodzenia siłami zbrojnymi na TDW lub terytoriach poszczególnych państw;
- uchwycenie i utrzymanie ważnych z gospodarczego punktu widzenia rejonów na terytoriach państw UW.

Elementami składowymi operacji strategicznej mogą być:

- uderzenia strategicznych, strategiczno-operacyjnych, operacyjnych i taktycznych sił jądrowych na całą głębokość ugrupowania przeciwnika na TDW w powszechnej wojnie jądrowej lub pojedyncze, grupowe i zmasowane uderzenia jądrowe w ograniczonej wojnie jądrowej;
- zmasowane uderzenia precyzyjnych środków rażenia w powszechnej wojnie konwencjonalnej lub wojnie ograniczonej bez użycia broni jądrowej;
- operacje strategiczne sił lądowych;

- operacje sił powietrznych;
- działania bojowe połączonych sił morskich prowadzone w interesie operacji na danym TDW.

Siły zbrojne paktu mogą rozpocząć działania wojenne od nagłego lub uprzedzającego uderzenia raketowo-jądrowego. W ślad za tym rozpoczną działania zaczepne zgrupowania uderzeniowe sił lądowych i powietrznych w celu rozwinięcia powodzenia osłgniętego w rezultacie zmasowanego użycia broni jądrowej.

W drugim wariantcie, siły zbrojne NATO mogą prowadzić początkowo działania zaczepne bez użycia broni jądrowej. Rozpoczną się one zaskakującym uderzeniem radioelektronicznym, w celu obezwładnienia systemu dowodzenia i rozpoznania sił zbrojnych państw UW w połączeniu z silnymi uderzeniami lotnictwa i rakiet z głowicami konwencjonalnymi oraz zdecydowanymi uderzeniami pancerno-powietrznych zgrupowań sił lądowych.

Szerokość pasa operacji sił lądowych na TDW może wynosić 700 i więcej km, a jej głębokość 900 - 1000 i więcej km. Zakładane tempo natarcia ma wynosić 25-45 km/dobę. Czas trwania operacji 20-25 dni.

1.3.2. Operacja jądrowa.

Obowiązująca w NATO strategia elastycznego reagowania i koncepcja strategiczna wysuniętych rubieży oparte są na różnych przewidywaniach użycia broni jądrowej.

Przyjmując za podstawę zmasowane użycie broni jądrowej już na początku wojny lub w pierwszych jej dniach, uwzględniają one również możliwość stopniowego eskalowania jej użycia.

Zmasowane użycie broni jądrowej na ETW przez siły zbrojne NATO w warunkach rozpoczęcia wojny jako jądrowej będzie miało charakter operacji jądrowej. Operacja ta może być prowadzona według następującego głównego wariantu /załącznik 6/. W zależności od celów wojny, może mieć różną głębokość, np. w wojnie ograniczonej - do 1000-2500 i więcej km, trwać od 2 do 3 i więcej dni i obejmować tzw. pierwsze zmasowane uderzenie oraz kolejne uderzenia realizowane w formie ograniczonych uderzeń zmasowanych, grupowych i pojedynczych.

Pierwsze zmasowane uderzenie może trwać od 3 do 7 godzin. W ciągu pierwszych 30-60 minut zostaną wykonane głównie zmasowane i pojedyncze uderzenia grupowe. W ciągu następnych 2-6 godzin mogą być wykonane głównie uderzenia grupowe i pojedyncze oraz pojedyncze zmasowane. W pierwszym zmasowanym uderzeniu może być użytych do 50% przydzielo-

nych na operację ładunków jądrowych i wziąć w nim udział podporządkowaną dowództwu NATO, część strategicznego potencjału jądrowego Stanów Zjednoczonych /głównie lotnictwo strategiczne i pociski balistyczne z OPARB/, strategiczne siły jądrowe Wielkiej Brytanii i Francji, samoloty nosiciele broni jądrowej lotnictwa taktycznego oraz pociski eurostrategiczne, operacyjne i taktyczne.

Dalszy przebieg operacji jądrowej będzie ściśle związany z czasem rozpoczęcia pierwszego zmasowanego uderzenia. Jeżeli operacja jądrowa rozpocznie się w drugiej połowie dnia, to czas trwania może wynosić trzy dni. W drugim i trzecim dniu operacji jądrowej mogą być wykonane uderzenia grupowe i pojedyncze przy wykorzystaniu odpowiednio 30% i 20% przydzielonych na operację ładunków jądrowych. Jeżeli pierwsze zmasowane uderzenie rozpocznie się w pierwszej połowie dnia, to operacja jądrowa może trwać dwa dni. W drugiej połowie pierwszego dnia operacji jądrowej zostaną wykonane głównie uderzenia grupowe i pojedyncze obejmujące 30% przydzielonej amunicji jądrowej /razem w pierwszym dniu 80%/, a w drugim dniu - pozostałe 20%.

Przejsście do działań z ograniczonym użyciem broni jądrowej będzie zależało głównie od rozwoju sytuacji strategicznej na TDW. Może ono mieć miejsce w sytuacji, gdy przeciwnik przełamie na kilku kierunkach obronę dywizji pierwszego rzutu i zaistnieje niebezpieczeństwo przerwania się jego wojsk przez strefę obrony korpusów pierwszego rzutu lub gdy lotnictwu taktycznemu nie udało się uzyskać przewagi w powietrzu i został naruszony system obrony powietrznej. Siły zbrojne NATO mogą również przejść do działań z użyciem broni jądrowej w sytuacji, gdy mimo załamania natarcia przeciwnika w wyniku poniesionych strat i zużycia odwodów, nie są w stanie przejść do działań zaczepnych.

Wariant przechodzenia od działań konwencjonalnych do nieograniczonego użycia broni jądrowej może być następujący:

- pierwsze uderzenie jądrowe /tzw. selektywne uderzenia/ mogą być wykonane ograniczoną liczbą ładunków /około 40/, głównie przez lotnictwo, eurostrategiczne i operacyjno-taktyczne środki przenoszenia broni jądrowej sił lądowych na cele położone na terytorium państw UW; może to być również forma ostrzeżenia przed dalszym rozwijaniem działań;

- kolejne uderzenia jądrowe mogą być wykonane w sytuacji, gdy siły zbrojne państw UW będą kontynuować natarcie lub gdy w odpowiedzi na selektywne uderzenia jądrowe przejdą do działań z użyciem broni jądrowej;

- drugie kolejne uderzenia jądrowe mogą mieć miejsce w sytuacji, gdy w dalszym ciągu siły zbrojne państw UW będą kontynuować działania zaczepne; jest to, według NATO sygnał gotowości dla sił jądrowych pakty do przejścia do zmasowanego użycia broni jądrowej.

Najważniejszym kryterium przydziału amunicji jądrowej dla wojsk są planowane zadania oraz charakter i czas trwania operacji.

W działaniach bojowych poszczególne związki mogą otrzymać następującą liczbę ładunków jądrowych: grupa armii - 900-2000; amerykański korpus armijny - 300-625; zachodniemiecki korpus armijny - 175-300, a brytyjski - 175-200.

Grupa armii z przydzielonej ilości ładunków jądrowych wykorzystuje według własnego planu 40-45%, a 55-60% przydziela korpusom armijnym i dywizjom.

W pierwszym zmasowanym uderzeniu jądrowym może być użytych do 50% przydzielonych na operację jądrową ładunków jądrowych /przydział ten tzn. na operację jądrową wynosi 80% ogólnego jej przydziału/. W drugim i trzecim dniu operacji jądrowej może być użytych odpowiednio 30 i 20% ładunków jądrowych przydzielonych na operację.

1.3.3. Zasadnicze warianty pierwszej operacji sił powietrznych.

We wszystkich rodzajach wojen na ETW podstawową formą działań sił powietrznych będzie operacja powietrzna, prowadzona w ramach strategicznej operacji sił zbrojnych NATO.

Na ETW operacje powietrzne mogą mieć różnorodny przebieg. Zależać to będzie przede wszystkim od ogólnej sytuacji strategicznej, charakteru działań wojennych /z użyciem broni jądrowej lub bez/, celu wojny i zakładanego sposobu jego realizacji. Za najbardziej prawdopodobne przyjmuje się następujące warianty rozpoczęcia działań bojowych PSP NATO^x:

Wariant I - uważany przez dowództwo NATO za główny - może być stosowany w wypadku rozpoczęcia działań bojowych przez NATO z zaskoczenia, niespodziewanymi uderzeniami jądrowymi lub bez użycia broni jądrowej zmasowanymi uderzeniami lotnictwa we współdziałaniu ze środkami sił lądowych i morskich w ramach powietrznych operacji zaczepnych, w celu obezwładnienia środków przenoszenia broni jądrowej i rozbicia głównych zgrupowań lotnictwa przeciwnika, wywalczenia przewagi

x/ Możliwe warianty pierwszej operacji powietrznej - załącznik 7.

w powietrzu oraz stworzenia sprzyjających warunków do działań własnych sił lądowych. Działania bojowe według tego wariantu mogą trwać od kilku do kilkunastu dni.

Wariant II - może być stosowany /w wojnie konwencjonalnej/ jeśli PSP nie osiągnęły korzystnego stosunku sił na TDW lub gdy nie będzie możliwe uzyskanie zaskoczenia. W tym przypadku PSP NATO prowadzi będą działania bojowe w ramach połączonej operacji powietrznej /zaczepnej i obronnej/ w dwóch etapach. W pierwszym etapie - główne siły lotnictwa taktycznego wykorzystane zostaną w ramach powietrznej operacji zaczepnej do zabezpieczenia działań sił lądowych poprzez wykonanie uderzeń na wojska pierwszego rzutu operacyjnego przeciwnika oraz do wywalczenia lokalnej przewagi w powietrzu. Natomiast siły i środki OP oraz część lotnictwa taktycznego będą prowadziły działania bojowe w ramach powietrznej operacji obronnej. W drugim etapie - po jednym-dwóch dniach i uzyskaniu lepszego stosunku sił PSP NATO całością sił mają przejść do działań w ramach powietrznej operacji zaczepnej na całym TDW.

Wariant III - w wypadku wykonania przez lotnictwo przeciwnika niespodziewanego uderzenia. W wariantcie tym, PSP NATO mają prowadzić działania bojowe w ramach powietrznej operacji obronnej posiadanymi siłami i środkami dyżurnymi OP i lotnictwa taktycznego w celu odparcia pierwszego zmasowanego uderzenia lotnictwa przeciwnika oraz zabezpieczenia przejścia wszystkich sił lotnictwa i OP w pełną gotowość bojową oraz rozwinięcia ugrupowań sił lądowych. Działania PSP NATO według tego wariantu mogą trwać do 12-14 godzin, a następnie planuje się przejść do działań w ramach powietrznej operacji zaczepnej,

W zależności od zaistniałej sytuacji, pierwsze zmasowane uderzenie lotnictwa NATO może być wykonane w ramach powietrznych operacji zaczepnych siłami okresu pokojowego, względnie po częściowo skrytym wzmocnieniu lub dopiero po ich znacznym wzmocnieniu.

Dowództwo NATO przywiązuje duże znaczenie do rozpoczęcia działań wojennych z zaskoczenia /przynajmniej w skali operacyjnej na SE TDW/. Zakłada ono, że po krótkotrwałym przygotowaniu /trwającym od 3-4 do 14 godzin/ siły powietrzne będą mogły użyć do działań bojowych do 90% technicznie sprawnych samolotów sił powietrznych okresu pokojowego. Pozwoli to uzyskać względnie dużą siłę uderzenia - przy możliwości zachowania częściowego zaskoczenia. W tym przypadku dowództwo NATO liczy na uzyskanie i utrzymanie inicjatywy strategicznej i przewiduje maksymalne natężenie działań już od momentu rozpoczęcia wojny, a także ewentualnie na możliwość wczesnego użycia broni jądrowej.

Według poglądów NATO, wykonanie pierwszego zmasowanego uderzenia lotnictwa po długotrwałym przygotowaniu /trwającym 20-30 dni/, pozwoli na poważne wzmocnienie oraz lepsze przygotowanie sił powietrznych do wykonania zadań, jednakże w wariancie tym prawie całkowicie zostaje wyeliminowany czynnik zaskoczenia. W tym przypadku działania lotnictwa taktycznego mają być skoncentrowane na rozbiciu zgrupowań lotniczych przeciwnika i wzbronieniu dopływu świeżych sił do strefy działań bojowych. Ma to doprowadzić do stworzenia warunków zapewniających własnym siłom lądowym rozbicie przeciwnika, opanowanie określonych obszarów oraz osiągnięcie zamierzonych celów operacji.

We wszystkich rodzajach wojen na ETW, zmasowane uderzenia lotnictwa będą wykonywane w ramach powietrznych operacji zaczepnych przede wszystkim na środki rakietowe, system OP i lotnictwo uderzeniowe oraz zgrupowania wojsk przeciwnika.

W wojnie konwencjonalnej podstawową formą działań połączonych sił powietrznych jest powietrzna operacja zaczepna prowadzona w ramach strategicznej operacji PSZ NATO na TDW.

Do głównych zadań powietrznych operacji zaczepnych należy:

- wywalczenie i utrzymanie przewagi w powietrzu;
- izolacja /blokowanie/ rejonu działań bojowych;
- wsparcie lotnicze sił lądowych lub morskich;
- taktyczne rozpoznanie powietrzne.

Ponadto powietrzne operacje zaczepne mogą być prowadzone w celu realizacji takich zadań jak: opóźnienie podejścia odwodów operacyjnych i strategicznych, dezorganizacji komunikacji, niszczenia obiektów przemysłu wojskowego, naruszenia systemu dowodzenia siłami zbrojnymi, kierowania państwem itp.

Zgodnie z poglądami dowództwa NATO, pierwsze zmasowane uderzenie lotnictwa, w ramach powietrznej operacji zaczepnej, powinno być uprzedzające. Przyjmowana jest teza, że uda się w sposób skryty doprowadzić maksymalną ilość sił do najwyższego stanu gotowości bojowej oraz uprzedzić przeciwnika w wykonaniu uderzenia i tym samym zapewnić sobie już od pierwszego dnia wojny przyjęcie inicjatywy strategicznej. Dowództwo NATO zakłada, że uderzenie uprzedzające winno być przygotowane w najkrótszym czasie i wykonane z zaskoczenia przy czym winna w nim wiaść udział maksymalna ilość posiadanych sił i środków.

Działania bojowe SNP na obiekty położone na terytoriach państw Układu Warszawskiego, w ramach powietrznej operacji zaczepnej, będą prowadzone w postaci zmasowanych nalotów /uderzeń/ na szerokim froncie.

i dużą głębokość, ze wszystkich kierunków operacyjno-strategicznych lub oddzielnych /pojedynczych/ nalotów na wybranych kierunkach operacyjnych, wybranych w różnych odstępach czasowych, a w przerwach między nimi przewiduje się wykonywanie uderzeń urzutowanych na wojska pierwszego rzutu operacyjnego. Na ŚE TDW będą to kierunki: nadmorski, berliński, drezdeński i praski.

Dyslokacja PSP NATO na ŚE TDW i w strefie CB i BZ wskazuje, że w zmasowanych nalotach na poszczególnych kierunkach operacyjnych mogą wziąć udział następujące siły:

- na kierunku nadmorskim - PTSP CB i BZ, lotnictwo pokładowe z lotniskowców manewrujących na Morzu Północnym oraz około 50% samolotów z 2 PTSP;

- na kierunku berlińskim - pozostałe samoloty lotnictwa taktycznego 2 PTSP;

- na kierunku drezdeńskim i praskim - 4 PTSP /po 50% na kierunku/.

Ponadto na poszczególnych kierunkach w nalotach mogą brać udział również strategiczne samoloty bombowe.

Powietrzna operacja zaczepna ma być prowadzona na głębokość 1000-1200 km, a szerokość pasa działania zgrupowań lotniczych w operacji może wynosić 700-800 km, a długotrwałość operacji zaczepnej do kilku dni. W pierwszych 2-3 dniach powietrzna operacja zaczepna ma być prowadzona z maksymalnym natężeniem działań, a jej głównym celem będzie wywalczenie przewagi w powietrzu. W tym czasie przewiduje się wykonanie 2-3 zmasowanych nalotów /od 3 do 4 godzin każde/. Zakłada się że w tych nalotach powinno wziąć udział 70-80% ogólnego stanu sprawnych technicznie samolotów. W kolejnych dniach główny wysiłek SNP ma być skupiony na wykonanie uderzeń na zgrupowania wojsk, szlaki komunikacyjne, obiekty tyłowe i podchodzące odwody operacyjne i strategiczne oraz powtórnie na środki OP, lotniska i stanowiska dowodzenia.

Zadania izolacji rejonu działań bojowych mają być wykonywane w zasadzie po wywalczeniu przewagi w powietrzu na głębokość 800-1000 km z maksymalnym ześrodkowaniem wysiłku do 400-600 km. Izolacja rejonu działań bojowych realizowana będzie grupami w składzie od 4-6 do 12 samolotów, przy znacznym udziale podgrup zabezpieczenia działań. W celu wzbronienia podejścia drugich rzutów i odwodów strategicznych mogą być wykonane zmasowane naloty w sile 100-200 samolotów na wybranych kierunkach operacyjnych TDW.

Zadania wsparcia lotniczego realizowane są przez samoloty lotnictwa taktycznego poprzez wykonywanie uderzeń na obiekty przeciwnika na polu walki i w bliskiej strefie taktycznej na głębokość 100-160 km od przedniego skraju wojsk własnych. Do wsparcia wojsk wykorzystywane mają być również strategiczne samoloty bombowe B-52. W ramach ogólnego wsparcia lotniczego sił lądowych wyodrębnia się bezpośrednio wsparcie lotnicze, które może być prowadzone na głębokość do około 50 km, oraz izolację pola walki prowadzoną na głębokości od 60 do 160 km.

Do wsparcia korpusów armijnych USA przewiduje się wydzielenie 220-280 samolotolotów, a Wielkiej Brytanii, RFN, Belgii i Holandii - do 150 samolotolotów. Natomiast na korzyść dywizji pierwszego rzutu we wszystkich państwach NATO - od 110 do 140 samolotolotów na dobę.

Taktyczne rozpoznanie powietrzne, w ramach powietrznej operacji zaczepnej, ma być prowadzone na korzyść zadań wykonywanych w ramach walki o przewagę w powietrzu na głębokość do 900 km, a w ramach izolacji rejonu działań bojowych i wsparcia lotniczego na korzyść grupy armii wykonywane przez współdziałające z nią PTSP, ma być prowadzone na głębokość do około 1000 km, korpusu armijnego - do 300 km i dywizji - do 150 km. Ponadto może być ono prowadzone w ramach samodzielnych powietrznych operacji rozpoznania taktycznego. Tego rodzaju operacje mają być prowadzone na zapotrzebowanie rozpoznawcze najwyższych organów dowodzenia sił zbrojnych NATO. Mają one być prowadzone na głębokość do 1200 km przez taktyczne lotnictwo rozpoznawcze, jak również przez samoloty rozpoznawcze lotnictwa strategicznego i lotnictwa sił morskich, wydzielonych do wykonywania zadań na korzyść połączonych sił zbrojnych TDW. W operacji tej przewiduje się udział do 20% lotnictwa taktycznego.

W wojnie konwencjonalnej podział wysiłku lotnictwa taktycznego dla wykonania zasadniczych zadań w ramach powietrznej operacji zaczepnej przedstawia się następująco:

Wysiłek	W pierwszych 2-3 dniach	W następnych dniach
Rodzaj zadania		
Wywalczenie i utrzymanie przewagi w powietrzu	70 %	60-30 %
Izolacja /blokowanie/ rejonu działań bojowych	-	10 %
Wsparcie lotnicze sił lądowych lub morskich	15-20 %	20-50 %
Taktyczne rozpoznanie powietrzne	10-15 %	10 %

Podczas działań konwencjonalnych straty w samolotach w walkach powietrznych i na ziemi, według norm NATO, nie powinny przekraczać 10% na dobę.

1.3.4. Pierwsze operacje sił lądowych.

Dowództwo NATO wprowadzając do uzbrojenia nowe rodzaje środków konwencjonalnych, w tym systemów rozpoznawczo-uderzeniowych, przyjmuje, że pierwsze operacje sił lądowych na ETW mogą być prowadzone z użyciem lub bez użycia broni masowego rażenia.

Na SE TDW pierwszą operację zamierza ono prowadzić siłami dwóch grup armii w pierwszym rzucie przy współdziałaniu z JKA - po uprzednim znacznym ich wzmocnieniu.

Działania sił lądowych wspierane będą przez lotnictwo taktyczne i siły morskie.

Celem pierwszej operacji zaczepnej sił lądowych TDW może być rozbić zgrupowań sił zbrojnych państw UW znajdujących się na terytorium NRD i na znacznej części terytorium Polski i Czechosłowacji oraz stworzenie tym samym warunków do przeprowadzenia kolejnych operacji.

Uwzględniając sposoby rozwinięcia w ugrupowanie bojowe, znaczne wzmocnienie przed wybuchem wojny oraz przewidywany zakres użycia sił i środków, połączone siły lądowe mogą prowadzić strategiczną operację zaczepną według różnych wariantów. Biorąc pod uwagę trudne fizyczno-geograficzne warunki terenowe, a zwłaszcza potrzebę forsowania już w pierwszych dniach wojny rzek, jak i pokonywanie terenu górskiego, jednym z prawdopodobnych wariantów działania może być:

Jutlandzki Korpus Armijny w ramach pierwszej operacji może przejść do natarcia wykonując główne uderzenie w kierunku: Ahrenburg, Schwerin, pld. Świnoujście z zadaniem rozbić pierwszorzutowych związków taktycznych państw UW i opanowania w zadaniu bliższym rubieży na głębokość 50-60 km. W zadaniu dalszym rozbić przeciwnika w głębi obrony we współdziałaniu z siłami morskimi i opanowania rubieży na głębokość 100-120 km a następnie rozwijanie natarcia w kierunku Machlin pld. Świnoujście. W trakcie realizacji zadań JKA współdziałał będzie z 1KA/H/ ze składu PGA i tym samym zabezpieczał północne skrzydło PGA.

Północna Grupa Armii w ramach pierwszej operacji zaczepnej na SE TDW może wykonać główne uderzenie w kierunku: Wolfsburg, Jerichow, a następnie w kierunku: Jerichow, Oranienburg, Barlinek i w kierunku Jerichow, Zossen, Świebodzin z zadaniem rozbić w pasie natarcia

związków operacyjnych pierwszego rzutu sił zbrojnych państw UW w pasie operacji i opanowania w zadaniu bliższym w 3-5 dniu operacji rubieży na głębokość 100-150 km; częścią sił może działać na odblokowanie garnizonu Berlina Zachodniego. W zadaniu dalszym, wprowadzając do bitwy drugi rzut i odwody, może rozbić podchodzące odwody przeciwnika z marszu sforsować Odrę i w 9-15 dniu operacji opanować rubież na głębokość 350-400 km i stworzyć tym samym warunki do prowadzenia kolejnej operacji grupy armii. W trakcie realizacji zadań, w celu przyspieszenia tempa operacji, może wysadzić desanty taktyczne, a do uchwycenia przepraw na Odrze desanty taktyczne i operacyjno-taktyczne.

Centralna Grupa Armii w ramach pierwszej operacji zaczepnej na TDW może wykonać główne uderzenia w kierunku Eschwege, Lipsk, Żagań i Norymberga, Pilzno, Opawa oraz pomocnicze w kierunku Hof, Drezno, Legnica z zadaniem rozbitcia w pasie natarcia związków operacyjnych pierwszego rzutu sił zbrojnych państw UW w pasie operacji i opanowania w zadaniu bliższym w 3-5 dniu operacji rubieży na głębokość 150-200 km. W zadaniu dalszym, wprowadzając do bitwy drugi rzut i odwody, może rozbić podchodzące odwody przeciwnika, z marszu sforsować Nysę Łużycką i w 9-15 dniu operacji opanować rubież na głębokość 300-400 km stwarzając tym samym warunki do przeprowadzenia kolejnej operacji grupy armii.

Odwody ETW, SE TDW i strefy CB i BZ w ramach pierwszej operacji zaczepnej mogą być wykorzystane do: przyspieszenia tempa operacji grup armii, uchwycenia przepraw na ważnych rubieżach wodnych, wykonania desantów morskich; osłony skrzydeł lub prowadzenia działań na samodzielnych kierunkach. W trakcie realizacji zadania dalszego na TDW mogą być użyte do rozbitcia podchodzących z głębi kolejnych odwodów sił zbrojnych państw UW i opanowania w 20-25 dniu operacji rubieży na głębokość 800-1000 km i stworzenia warunków do przeprowadzenia kolejnej operacji na TDW. W realizacji tego zadania mogą prowadzić działania na połączenie z ewentualnymi desantami morskimi wysadzonymi na środkowym wybrzeżu PRL.

1.3.5. Operacje sił morskich NATO na Bałtyku.

Z analizy prowadzonych w strefie CB i BZ ćwiczeń połączonych sił morskich NATO, a także ćwiczeń narodowych wynika, że w ewentualnym konflikcie zbrojnym główny wysiłek dowództwa NATO skoncentrowany będzie na zabezpieczeniu trwałej obrony cieśnin bałtyckich z jednoczesnym prowadzeniem aktywnych działań na Bałtyku zachodnim i południowym.

Według poglądów specjalistów NATO, obrona cieśnin bałtyckich winna opierać się o trzy rubieże obrony. Pierwsza rubież ma obejmować strefę przedcieśninową i rejon około 35 mil morskich na wschód od wyspy Bornholm /do południka 17°E/. Na tej rubieży powinny koncentrować się główne działania sił morskich NATO. Działania zaczepne, przeprowadzane siłami lotnictwa, okrętowymi grupami uderzeniowymi i okrętami podwodnymi, nakierowane będą na wywalczenie panowania w południowej części Bałtyku i wsparcie działań sił lądowych. Drugą rubież obrony planuje się zorganizować w rejonie cieśnin bałtyckich, natomiast trzecią w Kattegacie. Zadaniem obrony tych rubieży będzie w pierwszej kolejności niedopuszczenie do wysadzenia desantu na wyspy duńskie, a następnie zablokowanie wyjść flocie państw UW na Morze Północne. Rubieże te mogą być rozwijane kolejno w zależności od położenia sił lądowych NATO.

Działania desantowe z morza, szczególnie w większej skali, w warunkach Bałtyku są utrudnione, gdyż jego mały obszar uniemożliwia wykorzystanie czynnika skrytości w ich przygotowaniu i realizacji. Szczupłe siły lądowe NATO, zwłaszcza na Północnoeuropejskim TDW oraz posiadane środki desantowe /okręty/ na Bałtyku wskazują również, że większy desant morski na nasze wybrzeże jest mało prawdopodobny. Nie można jednak całkowicie wykluczyć możliwości wykonania przez przeciwnika taktyczno-operacyjnego desantu morskiego. Wynika to z faktu, że Wielka Brytania i Holandia mają przygotowane do tego siły, Stany Zjednoczone przewidują przerzut na Jutlandię części swojej piechoty morskiej /od BPM do DPM/, a RFN przygotowuje brygady 6DZ do działań desantowych. Ponadto w działalności szkoleniowej sił zbrojnych NATO były doskonałe działania desantowe tak na zachodnie, jak i południowo-wschodnie wybrzeże Jutlandii i wyspy duńskie.

W sprzyjającej sytuacji operacyjnej siły zbrojne NATO /tj. uzyskanie panowania na morzu i przewagi w powietrzu oraz prowadzenia natarcia zgrupowań uderzeniowych sił lądowych/ w 5-7 dniu wojny może być wysadzony desant morski na wybrzeżu bałtyckim Polski w rejonie Kołobrzegu lub Ustki. Celem desantu może być związanie walką odwodów sił zbrojnych UW i ułatwienie natarcia siłom głównym PGA. Taktyczno-operacyjny desant morski na wybrzeże PRL może być wykonany metodą "brzeg - brzeg" z rejonów: Szlezwika-Holsztynu, wysp duńskich i Wielkiej Brytanii. Prawdopodobny skład desantu:

- I rzut - do dwóch brygad zmechanizowanych;
- pułk artylerii lekkiej;

- dwa - cztery bataliony piechoty morskiej.

W początkowym okresie działań wojennych do wykonania zadań w rejonie Bałtyku zachodniego mogą być wydzielone siły lotnictwa taktycznego liczące 500 samolotów, w tym 70 nbj; trzy zespoły operacyjne 420, 457 i 500 w składzie około 200 okrętów bojowych i specjalnego przeznaczenia w tym 60 okrętów raketowych i 20 okrętów podwodnych.

Wydzielone siły przewiduje się wykorzystać głównie do prowadzenia aktywnych działań bojowych w strefie przedcieśninowej i w głębi Bałtyku dla wywalczenia panowania w tym rejonie.

Główną siłę uderzeniową stanowić będzie lotnictwo sił morskich RFN, samoloty PTSP CB i BZ oraz część 2 PTSP, amerykańskiej piechoty morskiej i lotnictwo pokładowe. Przy obecnym i przewidywanym bazowaniu lotnictwa taktycznego promień jego działania pozwala na wykonanie lotów na głębokość do 1500 km, co praktycznie obejmuje cały Bałtyk południowy.

Drugim znaczącym czynnikiem uderzeniowym sił morskich NATO na Bałtyku są okręty raketowe, a w tej liczbie przede wszystkim pięćdziesiąt nowoczesnych, silnie uzbrojonych kutrów raketowych.

Okręty podwodne stanowią trzeci istotny komponent sił uderzeniowych przeciwnika. Szczególnie jednostki RFN typu "206" budowane specjalnie do działań na Bałtyku charakteryzują się wysokimi zdolnościami bojowymi. Okręty podwodne w liczbie do 20 mogą być skrycie rozwinięte do działań bojowych w okresie od D-10 do D-2, grupami w składzie 2-4 jednostki. W rejonie działań bojowych okręty podwodne mogą działać metodą pozycyjną lub pozycyjno-manewrową.

Istotne zagrożenie dla flot państw UW stanowić będzie broń minowa. Jako nosiciele min mogą być użyte siły trałowo-minowe, okręty podwodne, statki handlowe, samoloty B-52 /udźwig do 50 min/ i Atlantic /udźwig do 10 min/ oraz doraźnie inne jednostki bojowe i pomocnicze. Zaczepne zagrody minowe mogą być stawiane w okresie D-3 do D w liczbie około 2000 sztuk min. Zagrody te będą stawiane na podejściach do baz morskich, większych portów oraz na redach i torach wodnych.

2. EUROPEJSKI TEATR WOJNY.

2.1. Ogólna charakterystyka teatru wojny.

Europejski teatr wojny /ETW/ obejmuje siły zbrojne i terytorium państw NATO od Północnej Norwegii po Północną Afrykę oraz od płd-wsch. granicy Turcji i płn-zach. granicy Hiszpanii do wschodniej granicy RFN wraz z przyległymi akwenami morskimi.

Podział ETW w NATO jest związany z organizacyjnym podziałem terytoriów państw członkowskich paktu, ściśle powiązany ze strukturą sił zbrojnych przewidzianych do prowadzenia działań wojennych, łącznie z potencjałem militarnym, logistyką oraz całą infrastrukturą wojenną: lądową, powietrzną i morską danego obszaru. Uwzględniając warunki geograficzno-fizyczne kontynentu europejskiego oraz postawione przed siłami zbrojnymi NATO zadania, ETW jest podzielony na trzy teatry działań wojennych /TDW/ /załącznik 8/: północnoeuropejski /PłnE/, środkowoeuropejski /SE/ i południowoeuropejski /PłdE/.

Na zachodzie ETW graniczy z atlantyckim teatrem wojny /ATW/ i strategicznym rejonem kanału LA MANCHE oraz wydzielonym rejonem wysp brytyjskich.

Na ETW centralne miejsce zajmuje SE TDW, który jest najważniejszym teatrem paktu o charakterze lądowym, natomiast PłnE TDW, posiadając charakter lądowo-morski stanowi północną flankę NATO. Oba te NATO-wskie teatry zajmują kluczowe i jednocześnie różne pozycje operacyjno-strategiczne w planach przygotowań wojennych NATO.

Strategiczno-operacyjne znaczenie SE i PłnE TDW wynika z faktu, że przebiega tu bezpośredni, lądowy i morski styk między europejskimi państwami bloku NATO i Układu Warszawskiego oraz wojsk innych państw paktu stacjonujących w tym obszarze.

Obszar powietrzny ETW podzielono na strefy narodowe i trzy zintegrowane strefy OP: północna - na PłnE TDW; centralna - na SE TDW /należy również do niej obszar powietrzny SZLEZWIKA-HOLSZTYNU/ i południowa - na PłdE TDW, które dzielą się z kolei na rejony i sektory.

Głębokość każdego teatru dzieli się z reguły na dwie części: strefę działań bojowych i strefę komunikacji. Strefa działań bojowych obejmuje obszar stacjonowania sił zbrojnych oraz organów ich bezpośredniego materiałowo-technicznego zabezpieczenia i posiada 200-300 km głębokości /od granic UW/. Dzieli się ona na rejony grup armii, korpusów i dywizji.

Strefa komunikacji /zwana również administracyjną/ obejmuje tyłową część TDW wraz z systemem dowozu i ewakuacji oraz jednostkami tyłowymi bazami zaopatrzenia i rezerwami dla walczących wojsk.

2.2. Północnoeuropejski teatr działań wojennych.

2.2.1. Ogólna charakterystyka teatru.

Północnoeuropejski TDW jest teatrem o charakterze lądowo-morskim i obejmuje obszar mórz przybrzeżnych Skandynawii, obszar powietrzny i lądowy Norwegii i Danii wraz ze strefą CB i BZ oraz SZLEZWIKA-HOLSZTYNU w RFN na północ od rzeki Łaby.

Obszar lądowy PłnE TDW wynosi 382,7 tys.km². Rozciągłość południkowa około 2200 km, a równoleżnikowa od 75 km na północy do 470 km na południu. Ze względów geograficzno-wojskowych dzieli się on na trzy rejony. Wzdłuż 65° szerokości północnej na Norwegię Północną i Norwegię Południową oraz rejon południowy, który stanowią cieśniny bałtyckie i Bałtyk zachodni. Operacyjna pojemność każdego rejonu - do jednego frontu lub grupy armii.

Sieć komunikacyjna na teatrze jest rozbudowana nierównomiernie. Szlaki kolejowe posiadają małą przepustowość, jedynie w Danii i RFN mogą być wykorzystane do przewozu wojsk. W Norwegii istnieje tylko transport drogowy, morski i powietrzny.

Terytorium Norwegii z uwagi na skrzydłowe położenie oraz silnie rozwiniętą linię brzegową i bogate ukształtowanie terenu z licznymi portami i lotniskami stanowi dogodne warunki do bazowania sił morskich i powietrznych NATO do działań na północnym Atlantyku.

Norwegia Południowa wraz z terytorium Danii i SZLEZWIKA-HOLSZTYNU odgrywa na PłnE TDW kluczową rolę. Utrzymanie obszaru CB i BZ zapewnia kontrolę wejść i wyjść floty UW z Bałtyku na Atlantyk. Rejon ten dla sił zbrojnych NATO stanowi dogodną bazę do wykonania operacji powietrzno-morskich na wybrzeża Polski i NRD.

System dowodzenia i łączności PłnE TDW dysponuje sześcioma stacjonarnymi stanowiskami dowodzenia /w Norwegii: KALSSAS, DILLENHAWEN, REITEN, STAWANGER, HOLMENKOLLEN i w Danii - KARUP/.

Warunki terenowe północnej części PłnE TDW są trudne - górskie i wysokogórskie. Góry skandynawskie rozciągają się z południa na północ na przestrzeni ponad 1500 km. Niziny, występujące tylko wzdłuż morza przechodzą gwałtownie w obszar górzysty, przecięty licznymi jeziorami, rzekami i pokryty dużymi kompleksami lasów.

Rejon Półwyspu Jutlandzkiego jest równinny, rozczłonkowany na dużą ilość wysp i cieśnin. Na wschodnich wybrzeżach wysp występują nie-liczne dogodne miejsca do lądowania desantów morskich.

Lądowo-morski charakter terenu stwarza dogodne warunki współdziałania sił lądowych i powietrznych z siłami morskimi. Bazowanie sił morskich na tym obszarze zapewniają 22 bazy i punkty bazowania. Znajduje się tu również ponad 20 dużych portów, a liczne zatoki i zalewy umożliwiają siłom morskim rozśrodkowanie i przyjęcie odpowiedniego do sytuacji ugrupowania bojowego. Lotnictwo bojowe i transportowe może korzystać z 42 wojskowych i cywilnych lotnisk.

Warunki pogodowe kształtowane są przez masy powietrza napływające z Atlantyku i Oceanu Lodowatego dzięki czemu najniższa temperatura pory zimowej utrzymuje się w granicach 0°C, zaś najwyższe temperatury lata wynoszą około 17°C. Maksimum opadów przypada na miesiące letnie - przeciętnie 10 dni deszczowych w miesiącu. Wiatry, przeważnie z kierunków zachodnich i południowo-zachodnich powodują częste sztormy. Mgły i zachmurzenia występują w okresie całego roku, z tym, że w okresie zimowym przewaga dni pochmurnych i mglistych jest znaczna.

2.2.2. Charakterystyka zasadniczych rejonów PłnE TDW.

Rejon wysp duńskich.

Najlepiej przygotowaną pod względem operacyjnym częścią Danii jest Zelandia /ok. 7000 km²/. Stacjonuje na niej około 50% sił zbrojnych Danii. Tu znajduje się stolica - Kopenhaga, mieszka ponad 40% ludności kraju, ma siedzibę rząd i dwór królewski, dowództwa rodzajów sił zbrojnych oraz rozmieszczone są główne bazy wojskowe. Inne większe wyspy Danii to: Fionia - 3259 km², Lolland - 1241 km², Falster - 514 km², Laugeland - 285 km², Møn - 217 km² i Bornholm - 587 km².

Linia brzegowa duńskich wysp jest rozwinięta, z dużą ilością zatok i licznymi małymi portami. Strefa wodna wokół wysp jest z zasady płytka, izobata 3 m przebiega w odległości 1 i więcej kilometra od brzegu. Dno morskie poza wytyczonymi szlakami wodnymi obfituje w kamienie narzutowe i progi denne, ostrogi brzegowe i zmieniające swoje położenie mielizny. Warunki te mogą znacznie komplikować wyznaczenie torów wodnych, do odcinków desantowania oraz utrudniać podajście okrętom desantowym do brzegu. Wybrzeża wysp od strony południowej są odcinkami zabagnione lub mają strome do 30 m urwiska. Dogodnych odcinków do wysadzenia desantów morskich na wyspach od strony wschodniej i południo-

wej jest niewiele.

Poszczególne wyspy oddzielają od siebie wąskie cieśniny morskie, z których głównymi są:

- Sund o długości 70 km, szerokości 3400 m w północnej części do 24 km na pozostałych odcinkach i głębokości 7-38 m;
- Wielki Bełt o długości 120 km, średniej szerokości 11 km i głębokości do 12 m;
- Mały Bełt o długości 130 km, szerokości od 600 m do 15 km i o głębokości około 10 m.

Cieśniny Kattegat i Skagerrak mają charakter otwartego morza.

Między mniejszymi wyspami tego obszaru występuje ponadto szereg wąskich i stosunkowo płytkich cieśnin. Mogą one być blokowane poprzez ustawienie dennych zapór minowych, zniszczenia mostów nad nimi lub wrakami okrętów. Do zablokowania szczególnie nadają się rubieże:

- wyspa RFN Fehmarn, cieśnina Fehmaru Bełt, wyspy Lolland, Falster i Møn oraz południkowy odcinek cieśniny Sund do wybrzeży Szwecji;
- Półwysep Jutlandzki, południowa część Małego Bełtu, wyspa Aero, Langeland, południowa część Wielkiego Bełtu do zachodniego wybrzeża Zelandii;
- mosty nad Małym Bełtem między Jutlandią a wyspą Fionią oraz wąski przesmyk Wielkiego Bełtu między Fionią a Zelandią oraz najwęższy przesmyk cieśniny Sund w północnej części wyspy Zelandii i wybrzeża Szwecji.

Również w cieśninach Kattegat i Skagerrak istnieją dogodne rubieże do minowania pomiędzy cyplem Greny, wyspą Anholt i wybrzeżem Szwecji oraz północnym cyplem Jutlandii, wyspą Laeso i wybrzeżem Szwecji.

Do ważniejszych obiektów systemu operacyjnego przygotowania rejonu wysp duńskich należą:

- rządowe stanowisko dowodzenia okresu "W" - podziemne, w rejonie północ Kopenhagi;
- lotniska na Zelandii i Fionii. Odpowiadają one normom NATO i mogą być wykorzystane do przyjęcia sił wzmocnienia. Na pozostałych wyspach lotniska mają pasy startowe o długości do 1000 m;
- bazy morskie /Kopenhaga i Korsor/ oraz 6 portów handlowych mogących przyjmować i obsługiwać statki pełnomorskie. Ponadto 60 małych portów i przystani mogących zapewnić rozładunek okrętów niższych klas;
- magazyny zapasów wojennych - 5 na Zelandii;

- sieć komunikacyjna - autostrady łączące Jutlandię z Fionią i Kopenhagę z wyspą Lolland oraz 6 drogowych i 2 kolejowe mosty nad Cieśninami.

System obrony powietrznej NADGE Północnej strefy OP NATO w rejonie duńskim ma 6 posterunków w tym 1 dalekiego wykrywania /na Bornholmie/. Samoloty lotnictwa myśliwskiego tego systemu bazują na 7 lotniskach duńskich i 11 południowonorweskich. Rakiety przeciwlotnicze stacjonują wokół Kopenhagi, na Zelandii i w rejonie Oslo.

Do obrony wybrzeży wysp od strony morza mają być wykorzystane umocnienia i fortyfikacje wybudowane przed II wojną światową. Obiekty te są w części wykorzystywane przez siły zbrojne Danii lub pozostają w konserwacji. Z blisko 20 duńskich umocnień przeciwdesantowych trzy forty posiadają stałe załogi, cztery są konserwowane przez siły zbrojne, pozostałe służą innym celom gospodarczym lub niszczeją. Umocnienia te są typu żelbetonowego, przeważnie podziemne, uzbrojone w działa przeciwlotnicze 20-75 mm oraz działa artylerii nadbrzeżnej 150 mm oraz wyrzutnie torped.

Rejon Jutlandzki.

Półwysep Jutlandzki stanowi przedłużenie Niziny Niemieckiej w kierunku północnym. Jego powierzchnia w części duńskiej wynosi około 30 tys. km².

Ukształtowanie powierzchni półwyspu ma charakter nizinny, tylko w części wschodniej pagórkowaty, ze znaczną ilością małych jezior i lasów. Wzniesienia półwyspu przebiegają południkowo i opadają łagodnie w stronę nadmorskich nizin. Zachodni pas półwyspu ma podłoże piaszczyste, miejscami występują gliny i torfy. Liczne rzeczki i rowy odwadniające przebiegają w podmokłych, często zabagnionych dolinach.

Wschodnie wybrzeże jest rozwinięte. W głębokich i wąskich zatokach, wchodzących w głąb lądu do kilkunastu kilometrów znajdują się liczne porty i przystanie. Natomiast zachodnie wybrzeże /piaszczyste, typu wydmowego/ jest trudno dostępne. Głębokość wód przybrzeżnych Morza Północnego jest niewielka, pas pływiczny ciągnie się wzdłuż całego półwyspu. Odcinki dogodne do desantowania występują w północnej części półwyspu.

Na wschodnich wybrzeżach Jutlandii jest dobrze rozwinięty przemysł stoczniowy, elektromaszynowy i zbrojeniowy. Na zachodnim wybrzeżu rozwija się przemysł petrochemiczny, którego ośrodkiem jest Esbjerg i nowo budowane porty, do których doprowadzone są rurociągi z rejonów

wydobywczycy na Morzu Północnym.

Szerokość Półwyspu Jutlandzkiego na granicy z RFN wynosi 40 km, w części środkowej dochodzi do 170 km, a całkowita jego długość sięga 500 km.

Pod względem operacyjnego przygotowania bardziej rozbudowana jest część półwyspu należąca do RFN. Znajdują się tu najnowocześniejsze lotniska, składy broni jądrowej i gęsto rozbudowany pas komór min jądrowych. W części duńskiej znajduje się stanowisko dowodzenia rejonu CB i BZ w m. Karup oraz magazyny sprzętu wojskowego i amunicji konwencjonalnej.

Do ważniejszych obiektów systemu operacyjnego przygotowania rejonu jutlandzkiego należą:

- stanowiska ogniowe przeciwlotniczych pocisków raketowych w rejonie Kanału Kilońskiego;
- sieć lotniskowa - 73 lotniska, w tym: 17 wojskowych i cywilno-wojskowych oraz 11 cywilnych odpowiadających normom NATO;
- bazy morskie /Kiel, Flensburg, Eckenferde, Frederikshavn/, 2 punkty bazowania, 6 portów handlowych przystosowanych do obsługi pełnomorskich statków oraz około 40 portów i przystani rybackich mogących zapewnić rozśrodkowanie niniejszym jednostkom.

Sieć dróg kołowych i kolejowych zapewnia dogodne połączenia komunikacyjne pomiędzy miastami leżącymi w środkowej części półwyspu i na wybrzeżu, a poprzez mosty i połączenia promowe również z wyspami duńskimi i Skandynawią.

Półwysep Jutlandzki przecina kilka naturalnych rubieży terenowych i przeszkód wodnych. Są to:

- rubież Kanału Łaba-Lubeka przechodzącego w pobliżu wschodniej granicy RFN. Na obu brzegach kanału występują liczne węzły komór min jądrowych. Mosty i inne obiekty hydrotechniczne są przygotowane do zniszczenia. Bezpośrednio za tą rubieżą ciągnie się pas średniej wielkości miast /pomiędzy Lubeką a Hamburgiem/;
- rubież Kanału Kilońskiego i rzeki Eider stanowi naturalny rów przeciwczołgowy, a w połączeniu z zabagnioną doliną rzeki Eider i Zatoką Kilońską tworzy bardzo trudny do pokonania pas terenu;
- Lim Fjord, rozległy akwen wodny z zabagnionymi podejściami stanowi trudną do pokonania przeszkodę wodną.

2.3. Środkowoeuropejski teatr działań wojennych.

2.3.1. Ogólna charakterystyka teatru.

Środkowoeuropejski TDW obejmuje terytoria RFN /na południe od Łaby/, Holandii, Belgii i Luksemburga. Terytoria Francji, Hiszpanii i Portugalii nie są oficjalnie włączone w granice teatru.

Powierzchnia ŚE TDW obejmuje około 300 000 km², przy rozciągłości południkowej od 1200 km w części wschodniej do 700 km na rubieży Renu oraz równoleżnikowej od 230 km w środkowej części RFN na linii ERFURT-KARLSRUHE do ponad 600 km w pasie przymorskim.

ŚE TDW położony między wybrzeżem Morza Północnego a masywem Alp, stanowi jedyną dogodną bramę /o szerokości około 700 km/ do przejścia wojsk z Europy Zachodniej do Wschodniej i odwrotnie.

Warunki terenowe ŚE TDW są zróżnicowane, tworzą trzy charakterystyczne pasy /załącznik 9/: pas nadmorski - równinny i niski, stanowiący część Niziny Środkowoeuropejskiej /Nizina Niemiecka i Holenderska/; pas centralny - Średniogórza Niemieckiego, z obszarami wyżynnymi i nieckowatymi oraz pas południowy - wyżynny i górzysty, od Niecki Dunajskiej do północnych stoków Alp Wschodnich.

Sprzyjające warunki geograficzno-terenowe oraz umiarkowany klimat umożliwiają wszystkim rodzajom wojsk prowadzenie działań w dowolnej porze roku, a pojemność strategiczno-operacyjna tego obszaru zapewnia rozwinięcie 2-3 grup armii /frontów/.

ŚE TDW na obszarze RFN obejmuje tzw. strefę działań bojowych. Terytoria państw Beneluksu stanowią strefę komunikacji.

System dowodzenia i łączności ŚE TDW dysponuje stacjonarnymi, podziemnymi i ruchomymi stanowiskami dowodzenia, węzłami łączności i szybko działającymi zautomatyzowanymi środkami przetwarzania informacji. Na wyższych szczeblach dowodzenia NATO, do grup armii i PTSP włącznie, przygotowano sześć podziemnych stanowisk dowodzenia: BORFING-MUHL, FEIGENHEIM i KINDSBACH w RFN; BRUNSSUM i MAASTRICHT w Holandii oraz TAVERNY we Francji, a na terytorium Belgii w rejonie CASTEAU - dla dowództwa PSZ NATO w Europie.

Na ŚE TDW znajduje się 12 baz morskich, 5 punktów bazowania i 32 dużych portów handlowych. Pozwala to na rozródowanie sił morskich NATO oraz szybkie przyjmowanie przerzucanych drogą morską sił wzmocnienia i ciężkiego sprzętu bojowego ze St.Zjednoczonych do Europy.

Najważniejsze lotniska NATO z ukryciami na samoloty i magazynami amunicji jądrowej znajdują się w zachodniej oraz południowej części RFN, w państwach Beneluksu i północno-zachodniej części Francji.

Cały obszar SE TDW, a szczególnie terytorium RFN, cechuje największy na świecie stopień zagęszczenia sił zbrojnych oraz obiektów infrastruktury wojskowej, którą NATO planowo rozbudowuje. Na każde 100 km² przypada średnio 10 obiektów wojskowych. Ponadto występują tu liczne, duże rejony aglomeracji miejsko-przemysłowych oraz gęsta sieć obiektów inżynierskich, infrastruktury komunikacyjnej: mostów, tuneli, wiaduktów, zapór itp. Obiekty te w połączeniu z wybudowanymi przez NATO stacjonarnymi obiektami wojskowymi - stanowiska rakiet plot, posterunki radiolokacyjne, lotniska, porty, koszary i magazyny zapasów wojennych - stanowią o specyficznych właściwościach operacyjnego przygotowania terenu tego obszaru Europy.

Na całym obszarze istnieje dobrze rozwinięty system komunikacji drogowo-kolejowej, transportu rurociągowego oraz żeglugi śródlądowej i przybrzeżnej. Łączy on główne europejskie porty leżące na wybrzeżu Morza Północnego z Europą Środkową i Wschodnią, a przez wyspy duńskie również z Północną. Newralgicznymi punktami systemów komunikacyjnych są liczne obiekty inżynierskie /mosty, tunele, śluzy, wiadukty/, których zniszczenie będzie miało istotny wpływ na sparaliżowanie komunikacji kolejowej i drogowej, a także żeglugi śródlądowej.

Na SE TDW występują wszystkie typy naturalnych przeszkód: rubieże wodne - szerokie rzeki, kanały żeglowne, pasma jezior, wcinające się w głąb lądu morskie zatoki, zalewy i cieśniny; rubieże terenowe - pasma wzniesień, grzbiety gór, rejony terenu depresyjnego i podmokłego oraz odcinki terenu możliwe do zatopienia.

Dogodne dla NATO, o znaczeniu strategicznym to rubieże:

- rubież wschodnia - wzdłuż granicy NRD i CSRS o głębokości około 100 km z pasmem zapór min jądrowych rozmieszczonych wzdłuż Kanału Łaba-Lubeka, rzeki Łaby, Kanału Bocznej Łaby, gór Harzu i dalej na południe wzdłuż wschodniej granicy RFN;

- rubież Wezery - w części północnej i centralnej RFN, wzmocniona odcinkami komór minowo-jądrowych i przygotowanymi do zatopienia dolinami. Rubież ta w kierunku południowym przechodzi w rubież Kanału Men-Dunaj;

- rubież Renu - szeroka przeszkoda wodna w głębi operacyjnej, z dawnymi fortyfikacjami i zurbanizowanym Zagłębiem Ruhry, w przedłużeniu przechodzi w rubież Ems i Kanału Dortmund-Ems;

- rubież zachodniej granicy RFN i dawnych fortyfikacji rzeki Mozy;
- Kanał Kiloński, który stanowi naturalny rów przeciwczołgowy, a w połączeniu z zabagnioną doliną rzeki Eider i Zatoką Kilońską tworzy naturalną rubież obronną.

Obszar SE TDW można podzielić na następujące strefy klimatyczne:

- północną - o przewadze cech umiarkowanego klimatu morskiego /zimny łagodny, lata chłodne, przewaga dni pochmurnych z opadami deszczu/ Średnie opady w roku 650-800 mm;
- środkową - o umiarkowanym klimacie i cechach przejściowych /napływ mas powietrza oceanicznego i kontynentalnego/. Średnie opady w obszarze Niziny górnoreńskiej - 1000-1400 mm, a na wschodzie RFN - 600-1200 mm;
- południową - z przewagą cech klimatu górskiego i wysokogórskiego. Średnie opady roku w granicach 1600 mm.

2.3.2. Charakterystyka zasadniczych rejonów SE TDW.

Rejon nadmorski.

Rejon ten obejmuje Nizinę Niemiecką, która na wschodzie łączy się ze swym przedłużeniem w NRD, a na zachodzie z Niziną Holandii, Belgii i Francji.

Morze Północne ma liczne wyspy przybrzeżne i obszary płycizn, wyłaniające się z wody w czasie odpływów. W pasie nadmorskim występują przeważnie tereny równinne, otwarte z glebami podmokłymi, w wielu miejscach pocięte gęstą siecią rowów i kanałów odwadniających.

Poruszanie się pojazdów poza drogami jest utrudnione, szczególnie w Dolnej Saksonii i Holandii, której ponad połowę terytorium stanowią depresje i poldery.

Cieki wodne od Łaby po zachodnią granicę Belgii charakteryzują się dużą szerokością i głębokością, przeważnie mulistym dnem i podmokłymi obszarami na obu brzegach. W rejonach ujść dużych rzek do morza zlokalizowane są porty morskie. Ujściowe odcinki rzek są z reguły trudne do forsowania. Na wielu odcinkach tereny przyległe do przeszkód wodnych mogą być zatopione przez przerwanie tam spiętrzających wodę w górnych biegach rzek, akweduktów i śluz na kanałach oraz wałów ochronnych na obszarach depresyjnych. W ujściowych odcinkach dużych rzek występuje zjawisko pływów morskich. Powodują one co 12 godzin wdzieranie się fali, około 3 metrowej wysokości, korytem rzeki w głąb łądu.

Na Nizinie Niemieckiej przy tempie natarcia wojsk około 40 km/dobę, zaistnieje konieczność forsowania w ciągu każdego dnia jednej przeszkody wodnej o szerokości około 50 m, a co drugi dzień dodatkowo przeszkody wodnej o szerokości ponad 100 m i opanowania 1-2 aglomeracji miejsko-przemysłowych.

Dogodnymi dla NATO naturalnymi rubieżami terenowymi, przygotowanymi pod względem operacyjnym są:

- rubież wzdłuż granicy z NRD i Kanału Boczego Łaby /pas komór min jądrowych/;

- rubież Wezery /rejon komór min jądrowych i doliny przygotowane do zatopienia/;

- rubież rzeki Ems i Kanału Dortmund-Ems. Na wielu odcinkach kanał przebiega równoległe do rzeki, co powoduje konieczność forsowania jednocześnie dwóch przeszkód wodnych;

- depresyjne tereny Holandii, pocięte deltowatym ujściem odnóg Renu i Mozy, pokonanie których jest możliwe tylko po istniejącej drożni.

W rejonie nadmorskim znajdują się duże obszary przemysłowo-miejskie. W RFN - Brema /Bremen i Bremerhaven/ o powierzchni około 1660 km², wymiarach 30-50 x 50-100 km, 830 tys. mieszkańców /500 osób/km²/ i Harmower - o powierzchni ok. 2500 km², wymiarach 40-60 x 60-80 km, ponad milion mieszkańców /440 osób/km²/ oraz w Holandii rejon: Amsterdam - Rotterdam - Haga i w Belgii: Antwerpia - Bruksela.

W ramach operacyjnego przygotowania rejonu rozbudowano: podziemne stanowiska kierowania w RFN /Sengwarden i Brockzetel/ oraz w Holandii: /Niew Milligen, Den Helder i Zeist/, 83 obiekty lotniskowe, w tym 23 lotniska, z których 8 odpowiada normom NATO, 4 są przystosowane do przyjmowania sił wzmocnienia oraz 2 lotniska rezerwowe. Na 9 odcinkach autostrad są przygotowane lotniska zapasowe.

Na wybrzeżu Morza Północnego znajdują się 4 bazy morskie, 19 dużych portów handlowych i 16 średniej wielkości, które spełniają wymogi baz wyładunkowych.

Przygraniczny pas węzłów komór min jądrowych ma około 100 węzłów. Stanowisk startowych rakiet plot jest 34 w tym 19 stanowisk "Improved Hawk" i 15 "Nike Hercules".

Rurociąg NATO doprowadzony jest do pierwszorzutowych korpusów armijnych, a jego odgałęzienia doprowadzone są do 9 lotnisk i magazynów MPS. Ponadto znajdują się tu 171 magazynów zapasów wojennych, w tym 11 jądrowych.

Porty morskie z potencjalną strefą działań bojowych łączą 3 autostrady o przepustowości około 50 000 pojazdów na dobę oraz dwie główne linie kolejowe o przepustowości 105 par pociągów na dobę.

Rejon Zagłębia Ruhry.

Zagłębie Ruhry wraz z podejściami obejmuje pas terenu o szerokości od 180 km przy wschodniej granicy RFN, do 120 km na obszarze Belgii i Luksemburga i głębokości od 540 km na linii Kanału Śródlądowego i rzeki Mozy oraz 340 km na linii rzeki Mozeli, w geografii wojennej nazywane jest Berlińsko-Ruhrskim Kierunkiem Operacyjnym.

Okręgi przemysłowe tego obszaru: Hannover, Essen, Duisburg i Kolonia w RFN, Luksemburg i Liege w państwach Beneluksu są podstawowymi w ekonomice wojennej tych państw. Większość obiektów przemysłowych jest związana z przetwórstwem żelaza i metali nieżelaznych, wytwarzaniem energii elektrycznej, przemysłem maszynowym, elektronicznym, zbrojeniowym i atomowym.

Największym obszarem miejsko-przemysłowym jest Zagłębie Ruhry /Rhien-Rhur: Münster, Bonn, Bruggen/ o powierzchni około 10 710 km² i wymiarach 140x30 km z liczbą ludności około 11,30 mln i gęstości zaludnienia ponad 1050 osób/km². Między rzekami Lippe i Ruhrą zamieszkuje blisko 20% ludności i wytwarza się 50% produkcji hutniczej i 80% wydobycia węgla w RFN.

Ukształtowanie pionowe stanowią rozległe wyżyny i pasy górskie ciągnące się od Gór Harzu na wschodzie przez Pogórze Wezerskie i Heskie Las Teutoburski i Reńskie Góry Łupkowe do Ardenów. Poszczególne pasma wzniesień i gór są pokryte lasami, poprzecinane licznymi dolinami rzek i zapadlisk. Masywy górskie sięgają 300-1000 m n.p.m.

Cieki wodne w górnych biegach posiadają liczne zbiorniki wodne. Istnieje możliwość zatopienia ich dolin poprzez przerwanie tam i opróżnienie zbiorników wodnych. Większe rzeki oraz kanały znajdują się w wąskich dolinach o stromych zboczach i trudnych podejściach, co może stanowić poważne trudności podczas ich przekraczania. Dogodne odcinki do forsowania występują na Renie w rejonie Düsseldorfu i Bonn oraz w miejscach mostów stałych i promów.

Gleby na całym obszarze umożliwiają wykonanie polowych prac ziemnych z wyjątkiem zboczy górskich, gdzie pod płytką warstwą gleby znajdują się skały.

Do ważniejszych obiektów operacyjnego przygotowania terenu należą: 11 przeciwatomowych podziemnych stanowisk kierowania, znajdujących

się w okolicach m. Ahrweiler, Mechernich, Ueden, Kessaling, Urft, Bonn, München-Gladbach, Brussel, Castenau, Mastricht i Brunssum; 121 lotnisk z pasami startowymi ponad 1800 m, w tym 37 wojskowych, a 13 z nich odpowiada wymogom NATO /7 przygotowanych do przyjmowania wzmocnienia/. Ponadto na autostradach przystosowano 3 odcinki do lądowania i startu samolotów.

Obronę powietrzną rejonu zapewnia 29 stanowisk rakiet przeciwlotniczych /12 "Nike Hercules" i 17 "Improved Hawk"/ oraz sieć posterunków radiolokacyjnych.

Głębokość pasa min jądrowych wzdłuż granicy wynosi 60-120 km i liczy 370 węzłów.

Rejon środkowoniemiecki.

Pas terenu o szerokości 100 km i głębokości od 340 km na linii Pogórze Heskie, Luksemburg do 260 km na linii Men-Saarbrücken w geografii wojennej został nazwany Drezdeńsko-Frankfurckim Kierunkiem Operacyjnym. Teren ukształtują stare góry o wyniosłościach do 1000 m n.p.m. i należą do nich: Las Turyński po stronie NRD, Vogelsberg, Taunus i Hunsrück. Poszczególne masywy oddzielają od siebie kotliny zapadliskowe i doliny rzek Renu i Menu w których znajdują się duże okręgi przemysłowe: frankfurcki i saarski. Dolinami tymi przebiegają również główne ciągi komunikacyjne kolejowe i drogowe.

Grzbiety górskie różnią się między sobą rzeźbą i budową geologiczną, są pokryte lasami. Występujące nieckowate obniżenia terenu posiadają torfiaste podłoże.

Rzeki, typu górskiego, posiadają szerokość 20-60 m, głębokość 1-2 m, dno piaszczyste, żwirowe lub kamienne. Dogodne warunki do forsowania Renu i Menu istnieją jedynie na odcinku Mannheim-Frankfurt i Dolnego Menu. Na pozostałej długości rzeki płyną w głębokich, niedostępnych dolinach o urwistych zboczach, przełamując się przez Reńskie Góry Łupkowe. W rejonie skały Lorelai rzeka Ren ma 120 m szerokości i blisko 23 m głębokości. Wsadzenie skał nadbrzeżnych może łatwo spowodować zatopienie znacznych obszarów wzdłuż rzeki. Pod skałą Lorelai przechodzą tunele drogowo-kolejowe i są przygotowane komory min jądrowych.

W rejonie środkowoniemieckim znajdują się dwie duże aglomeracje miejsko-przemysłowe: Rhein-Main /Giessen, Aschaffenburg, Darmstadt, Mainz/ o powierzchni około 3400 km² i wymiarach 60x80 km, z liczbą ludności około 3 mln i gęstości zaludnienia 850 osób/km² oraz Rhien-

Neckar /Mannheim, Darmstadt, Eberbach, Speyer, Neustadt/ o powierzchni 3250 km² i wymiarach 80x70 km, z liczbą ludności 1,7 mln i gęstości zaludnienia około 520 osób/km².

Do ważniejszych obiektów operacyjnego przygotowania terenu należą schrony podziemne stanowisk kierowania w rejonach: Mayen, Gerolstein, Kastellaun, Kindsbach, Münchweiler, Borfink, Heidelberg, Neustadt; 117 lotnisk, w tym 47 wojskowych, z których 8 odpowiada normom NATO a 10 jest przygotowanych do przyjmowania wzmocnienia. Ponadto 3 odcinki autostrad są przystosowane jako lotniska zapasowe.

Obronę powietrzną rejonu zapewnia 25 stanowisk rakiet plot, w tym 7 "Nike Hercules", 12 "Improved Hawke" i 6 "Patriot".

W pasie zapór wzdłuż wschodniej granicy o głębokości 40-60 km jest przygotowanych 330 węzłów komór min jądrowych.

Przez rejon w kierunku zachód-wschód przebiega rurociąg NATO z odgałęzieniami do lotnisk i składów MPS oraz 5 dróg kołowych o przepustowości ponad 79 tys. pojazdów dziennie i 2 magistrale kolejowe o pojemności 120 par pociągów na dobę.

Na omawianym obszarze znajduje się 227 magazynów zapasów wojennych w tym 29 jądrowych.

Rejon bawarski.

Pas terenu na terytorium RFN o szerokości do 300 km przy wschodniej granicy i 200 km szerokości na rubieży Renu oraz głębokości około 300 km stanowi w geografii wojennej Pilzneńsko-Stuttgarcki i Północno-alpejski Kierunek Operacyjny. Granicę południową tego rejonu stanowi granica państwowa RFN.

Przeciętne wyniosłości terenu wynoszą 500-1000 m n.p.m. Najwyższe wzniesienia okalają Nieckę Dunajską. Do ważniejszych masywów górskich należą: od wschodu Las Bawarski, Jura Frankońska, Jura Szwabska i wzniesienia Pogórza Alpejskiego z Wyżyną Bawarską. Rzeźba terenu jest silnie urozmaicona, liczne kotliny i szerokie doliny otaczają pasma wzniesień sięgających 500 m wysokości względnej, pokryte lasami iglastymi i poprzecinane urwistymi dolinami rzek.

Dunaj z licznymi dopływami i strumieniami przecina rejon równoleżnikowo. Ciągi komunikacyjne przebiegają wzdłuż rzecznych dolin. Pojedźcie do rzek i ich forsowanie przez wojska zmechanizowane jest możliwe tylko w rejonach istniejących mostów.

Prowadzenie działań bojowych w tej strefie będzie posiadać charakter działań górskich i wysokogórskich.

W rejonie bawarskim znajdują się 3 duże aglomeracje miejsko-przemysłowe: München o powierzchni 2200 km² i wymiarach 50x40 km z liczbą mieszkańców 1,7 mln przy średnim zagęszczeniu 770 osób/km²; Nürnberg - o podobnej powierzchni i wymiarach obszaru z liczbą około 1,1 mln ludności przy gęstości zaludnienia około 480 osób/km² oraz Stuttgart o powierzchni około 3050 km² i wymiarach 60x40 km z liczbą ludności około 2,1 mln i gęstości zaludnienia 675 osób/km².

W ramach operacyjnego przygotowania terenu rozbudowano: 3 podziemne stanowiska dowodzenia w okolicach Mestetten, Calw i Stuttgart oraz 128 lotnisk, w tym 44 wojskowych, z których 10 odpowiada normom NATO. Do przyjmowania sił wzmocnienia jest przygotowanych 9 lotnisk oraz 3 rezerwowe. Ponadto na autostradach przygotowano 3 odcinki jako lotniska zapasowe.

Obronę powietrzną rejonu zapewnia 30 stanowisk rakiet plot /6 "Nike Hercules" i 24 "Improved Hawk"/ oraz sieć posterunków radiolokacyjnych.

Pas min jądrowych liczy około 230 węzłów, przy największym ich zagęszczeniu w rejonach Böhmerwald, Bayerischer i Oberplätzerwald.

Przez rejon przebiega rurociąg NATO z odgałęzzeniami do lotnisk i składów MPS oraz 4 drogi kołowe o przepustowości ponad 80 tys. pojazdów dziennie i 3 magistrale kolejowe o przepustowości około 90 par pociągów na dobę.

Na obszarze rejonu znajduje się 156 magazynów zapasów wojennych, w tym 18 atomowych oraz 4 dyżurne stanowiska startowe rakiet z głowicami jądrowymi.

2.4. Południowoeuropejski teatr działań wojennych.

Południowoeuropejski TDW jest typowym skrzydłowym teatrem o charakterze morsko-ładowym, obejmuje terytorium i obszar powietrzny Grecji i Turcji oraz akweny przybrzeżne Morza Śródziemnego, Marmara, a także południową część Morza Czarnego. Ogólna powierzchnia PłdE TDW wynosi około 3620 tys. km², w tym część lądowa - 1214 tys. km². Rozciągłość południkowa do 1500 km i równoleżnikowa około 4000 km.

Ze względu na właściwości fizyczno-geograficzne oraz uwarunkowania polityczno-wojskowe teatr został podzielony na dwie części:

- południową - Włochy, Malta i zachodnia część Morza Śródziemnego;
- południowo-wschodnią - Grecja, Turcja, Cypr i wschodnia część Morza Czarnego.

Operacyjna pojemność PłdE TDW wynosi 4-5 grup armii lub frontów. Ważne znaczenie militarne na tym teatrze posiada Morze Śródziemne, najważniejszy morski akwen wewnętrzny położony na południu Europy. Ma on połączenie z Oceanem Atlantyckim /poprzez Cieśninę Gibraltarską/ i Oceanem Indyjskim /poprzez Kanał Sueski/.

Część europejską teatru od azjatyckiej oddzielają cieśniny Bosfor i Dardanele stanowiąc bramę morską na Morze Czarne. Cieśniny te, jak i pomost lądowy z Europy do krajów Bliskiego Wschodu należą do Turcji, która będąc członkiem NATO sprawuje kontrolę nad tym ważnym strategicznie obszarem.

Rozbudowa infrastruktury wojennej na PłdE TDW jest zróżnicowana. Na potrzeby sił morskich zbudowana na teatrze 15 baz morskich, 13 punktów bazowania okrętów i 53 porty. Pojemność baz i portów pozwala na rozśrodkowanie sił morskich NATO w okresie wojny, jak również zabezpiecza potrzeby w zakresie dużych morskich przewozów wojsk i sprzętu bojowego.

Sieć lotniskowa liczy 125 dużych i dobrze rozbudowanych lotnisk, przystosowanych do bazowania lotnictwa bojowego i transportowego.

System dowodzenia i łączności dysponuje na tym obszarze 6 stanowiskami dowodzenia - 4 we Włoszech oraz 2 w Turcji.

Komunikacja lądowa na PłdE TDW jest rozwinięta w sposób zróżnicowany. Najbardziej gęsta sieć linii kolejowych i drogowych występuje we Włoszech, w Grecji i Turcji, natomiast linie kolejowe są rozwinięte w stopniu niedostatecznym. W przerzutach wojsk podstawowe znaczenie ma tutaj transport samochodowy.

Umocnienia i zapory inżynieryjne są rozbudowane wzdłuż lądowej granicy Włoch, w Grecji - wzdłuż granicy z Bułgarią i Turcją a ponadto na większych wyspach Morza Egejskiego.

3. GOTOWOŚĆ BOJOWA I SYSTEMY ALARMOWE NATO.

W celu utrzymania sił zbrojnych w najwyższym stopniu gotowości bojowej, w państwach NATO wprowadzono jednolite ustalenia dotyczące stanu stałej, podwyższonej i pełnej gotowości bojowej, a dla zapewnienia warunków do sprawnego osiągnięcia przez nie zdolności do wykonania zadań bojowych, opracowano jednolity system alarmowy.

Podwyższoną i pełną gotowość bojową siły zbrojne mogą osiągać poprzez uruchomienie planów na wypadek kryzysu, planów alarmowych i systemów gotowości bojowej.

Najwyższą stałą gotowość bojową mają, obok sił i środków dyżurnych, siły powietrzne oraz jednostki sił morskich odbywające służbę patrolową.

Pełną gotowość bojową w okresie pokoju utrzymują: rakiety operacyjno-taktyczne, samoloty myśliwsko-bombowe /nbj/, lotnictwo myśliwskie oraz rakiety obrony powietrznej.

Wszystkie te dokonania dowództwa NATO, zmierzające do zapewnienia swoim siłom zbrojnym najwyższego stopnia gotowości bojowej mają na celu stworzenie możliwości do wykonania uderzenia na przeciwnika wiążąc siły i uzyskania zaskoczenia w dogodnym dla siebie czasie.

Powyższe ustalenia wynikają z aktualnych poglądów kierownictwa NATO na temat kryzysów i użycia sił zbrojnych w ewentualnym konflikcie zbrojnym.

3.1. Poglądy kierownictwa NATO na temat kryzysów międzynarodowych oraz zasadnicze przedsięwzięcia realizowane w okresie ich trwania.

Imperializm z natury jest systemem agresywnym i zdecydowanym wrogiem wszystkiego co nosi znamiona socjalizmu i postępu. Jego głównym celem jest dążność do panowania nad światem oraz zdławienie systemu socjalistycznego. Nawet gorzkie doświadczenia II wojny światowej nie były w stanie sprawdzić go na drogę kompromisu i współpracy. Tuż po zakończeniu działań wojennych zaczęto tworzyć bloki militarne, które miały stanowić ostoję imperializmu i oręż w osiągnięciu celów politycznych. Jednym z nich jest Pakt Północnoatlantycki o charakterze agresywnym, wymierzonym bezpośrednio w państwa wspólnoty socjalistycznej.

W opiniach własnych społeczeństw i całego świata wytwarza się

psychozę rzekomego zagrożenia ze strony państw socjalistycznych, a zwłaszcza Związku Radzieckiego.

Pomimo pozornych ustępstw w dziedzinie rozbrojenia, to faktycznie, stosując metodę faktów dokonanych, państwa NATO zwiększają swój potencjał militarny poprzez wprowadzanie do wyposażenia wojsk coraz nowszych systemów uzbrojenia i utrzymywaniu swoich sił zbrojnych w najwyższym stopniu gotowości bojowej.

W stosunkach międzynarodowych teoretycy zachodni rozróżniają cztery fazy główne:

- pokój;
- kryzys;
- stan zagrożenia;
- wojna.

Uważa się, że nie opanowany w porę kryzys musi przerodzić się w konflikt zbrojny. Stąd też stan zagrożenia traktują w ścisłym powiązaniu z kryzysem i traktują go jako gwałtowną eskalację, która nie opanowana w odpowiednim czasie doprowadzi do wybuchu wojny.

Rozróżnia się dwa rodzaje kryzysów - zewnętrzne i wewnętrzne, przy czym zasadniczą rolę odgrywają kryzysy zewnętrzne.

Kryzysem wewnętrznym określa się stan, w którym naruszona została stabilizacja wewnętrzna państwa w dziedzinie bezpieczeństwa państwa i porządku publicznego, przypisując w tym główną rolę rozruchom, strajkom itp. Zakłada się przy tym, że może on być poprzedzony zjawiskiem kryzysu zewnętrznego /np. akcjami subwersyjnymi z zewnątrz/, lub też może być następstwem np. blokady handlowej lub nałożenia embarga przez stronę przeciwną.

Kryzysem zewnętrznym określa się stan, w którym różnice polityczne między państwami lub grupami państw osiągnęły natężenie stwarzające niebezpieczeństwo wybuchu konfliktu zbrojnego, przy czym czynnikiem decydującym o tej fazie jest tzw. "wskaźnik eskalacji" tj. stosunek szybkości narastania napięcia do czasu, w jakim zjawisko to zachodzi. Im większy jest wskaźnik eskalacji, tym szybciej zachodzą zmiany w stanie napięcia i tym większa jest dynamika przebiegu kryzysu. W rozwoju kryzysu istnieje również pojęcie tzw. "pauzy statycznej", która powstaje wówczas, gdy stan napięcia - bez względu na osiągniętą dotąd intensywność - pozostaje bez zmiany, a wskaźnik eskalacji określa się jako równy zeru.

Zjawiskom narastania kryzysów przypisuje się następujące cechy:

- działalność subwersyjna /sterowana z zewnątrz lub samoistna/;

- zaostrzenie wewnętrznej lub zewnętrznej sytuacji gospodarczej;
- wzrost niepokoju w społeczeństwach.

Głównym celem działalności subwersyjnej będzie osłabienie wewnętrznej struktury państwa przeciwnika i może być ona prowadzona z użyciem lub bez użycia siły.

Działalność subwersyjna bez użycia siły obejmuje:

- wrogą propagandę, mającą na celu zachwianie zaufania do kierownictw politycznych państw przeciwnika i przedstawienie przygotowań obronnych jako pozbawionych sensu;

- inspirowanie demonstracji, zebrań i manifestacji jako form agitacji przeciwko przygotowaniom obronnym;

- podżegania do organizowania strajków, dezorganizujących życie gospodarcze i hamujących przygotowania obronne;

- wzmożenie działalności wywiadowczej w państwach przeciwnika poprzez tajnych agentów w celu zdobycia wiadomości stanowiących tajemnicę państwową i wojskową^{x/}.

Działalność subwersyjna z użyciem siły obejmuje:

- dokonywanie aktów sabotażu zwłaszcza na obiektach i urządzeniach mających szczególne znaczenie dla obronności;

- dokonywanie aktów terroru w celu narzucenia niektórym politykom określonego postępowania, do zamachów na życie tych osób, których działalność jest wysoce niewygodna.

Zaostrzenie wewnętrznej i zewnętrznej sytuacji gospodarczej ma na celu osłabienie państwa przeciwnika pod względem gospodarczym poprzez przerwanie różnych dostaw, blokowanie kredytów, zrywanie umów gospodarczych itp. Przedsięwzięcia te mają doprowadzić do zachwiania gospodarki danego państwa i w konsekwencji do utraty jego autorytetu w stosunkach międzynarodowych.

Wzrost niepokoju w społeczeństwie jest konsekwencją stopniowego wprowadzania szeregu zarządzeń administracyjnych mających na celu zapobieganie niekorzystnym zjawiskom w życiu politycznym i gospodarczym. Na kanwie powyższych pociągnięć mogą być rozpowszechniane różne fałszywe informacje, powodujące bierny opór społeczeństw wobec własnych rządów.

Rozróżnia się trzy zasadnicze formy kryzysu:

- kryzys wolno narastający w czasie, charakteryzujący się małymi

x/ Z większością tych poczynań mieliśmy do czynienia w okresie przed ogłoszeniem "stanu wojennego" w Polsce.

zmianami wskaźnika eskalacji i występującymi dłuższymi lub krótszymi okresami "pauzy statycznej";

- kryzys szybko narastający w czasie, charakteryzujący się stosunkowo dużą wartością dodatnią wskaźnika eskalacji a "pauzy statyczne" występują rzadko /i na krótko/ lub nie występują w ogóle;

- zaskoczenie militarne, w którym okres kryzysu jest mierzony w godzinach lub nawet w minutach, przy czym ze względu na niezwykle rozwinięte środki rozpoznania obu stron forma ta jest mało prawdopodobna.

W przebiegu kryzysu w czasie, wyodrębnia się dwa punkty krytyczne, które stanowią swego rodzaju skoki jakościowe. Jednym z nich jest tzw. "stan alarmu" czyli taki wzrost napięcia w sytuacji międzynarodowej, które powoduje konieczność podwyższenia gotowości bojowej wojsk i gotowości obronnej sektora cywilnego poprzez podjęcie określonych przedsięwzięć alarmowych.

Jeżeli w przebiegu kryzysu następuje jego eskalacja, wówczas następuje drugi punkt krytyczny: "stan zagrożenia". Z tą chwilą oprócz podejmowania prób opanowania kryzysu środkami politycznymi główną uwagę zwraca się na przedsięwzięcia militarne /np. wyprowadzenie wojsk do rejonów alarmowych, ogłoszenie częściowej lub powszechnej mobilizacji itp./.

Lansowana na Zachodzie sztuka "opanowywania kryzysów" jest pochodną strategii elastycznego reagowania. Na szczęblu paktu NATO najwyższymi organami politycznymi, decydującymi o wszelkich posunięciach w ramach "opanowywania kryzysów" są: Stała Rada i Komitet Planowania Obrony.

W przypadku zaistnienia kryzysu, przed Radą i Komitetem Planowania Obrony stają następujące zadania:

- wymiana informacji i poglądów na temat kryzysu;
- formułowanie i ogłaszanie oficjalnych oświadczeń i deklaracji;
- udzielanie politycznych dyrektyw władzom wojskowym NATO;
- podejmowanie decyzji w odniesieniu do przedsięwzięć alarmowych NATO;
- rozwijanie określonych związków taktycznych sił zbrojnych NATO.

Ze względu na dość skomplikowany system organizacyjno-prawny paktu i jego wielopaństwowy charakter, w procesie opanowywania kryzysu zakłada się "okres wstępnego ostrzeżenia politycznego", zaś z punktu widzenia wojskowego tzw. "okres wstępnego ostrzeżenia militarne". Przyjmuje się, iż jest to czas jaki upływa od momentu otrzymania wiadomości o wprowadzeniu w siłach zbrojnych przeciwnika określonego stopnia gotowości bojowej, prowadzeniu większych ćwiczeń w pobliżu granic, ogłosze-

nia alarmu itp. do momentu podjęcia odpowiednich decyzji militarnych w siłach zbrojnych NATO.

Do zasadniczych przedsięwzięć realizowanych w okresach kryzysów należą:

- powoływanie rezerwy gotowości dyspozycyjnej, jak również zarządzenie częściowej mobilizacji;
- przeprowadzanie większych manewrów i ćwiczeń o charakterze demonstracyjnym;
- przerzut sił wzmocnienia do rejonu kryzysu lub użycie interwencyjnych sił NATO;
- skryte i jawne podwyższanie gotowości bojowej sił zbrojnych i gotowości mobilizacyjnej w sektorze cywilnym;
- rozszerzanie zakresu konsultacji polityczno-wojskowych;
- zniesienie stref bezpieczeństwa sił morskich i powietrznych;
- powrót pododdziałów odbywających szkolenie za granicą, a także okrętów z rejsów szkolnych i wizyt w obcych portach;
- intensyfikację rozpoznania wzdłuż granic i na morskich szlakach komunikacyjnych;
- organizowanie polowych węzłów łączności;
- wstrzymanie dostaw uzbrojenia do innych państw i przygotowanie zapasów do formowania nowych jednostek;
- zwiększenie ochrony obiektów wojskowych;
- blokowanie portów i lotnisk, zwłaszcza dla komunikacji cywilnej.

Podstawowym celem powyższych przedsięwzięć w płaszczyźnie wojskowej jest ukrycie własnych celów i zamiarów, osiągnięcie zaskoczenia oraz stworzenie pretekstu do rozpoczęcia wojny.

Przedstawione poglądy NATO na temat kryzysów międzynarodowych między innymi legły u podstaw systemu alarmowego i gotowości bojowej sił zbrojnych paktu.

3.2. Gotowość bojowa sił zbrojnych NATO.

Według ustaleń obowiązujących w NATO, stan gotowości bojowej jest wskaźnikiem oceny zdolności związku taktycznego /oddziału/ do wykonania zadań bojowych w określonym czasie.

Stan gotowości bojowej określa się na podstawie wskaźników ilościowych, jakościowych i czasowych. Do wskaźników ilościowych zalicza się stopień ukończenia w stanie osobowym, uzbrojeniu i sprzęcie bojowym. Do wskaźników jakościowych zalicza się poziom wyszkolenia, morale wojsk,

stan techniczny uzbrojenia i sprzętu bojowego oraz posiadane rezerwy. Wskaźniki ilościowe i jakościowe decydują o zaliczeniu danego związku taktycznego /oddziału/ do kategorii A, B lub C.

Do kategorii A zalicza się sztaby, związki taktyczne, jednostki bojowe i zabezpieczenia logistycznego wojsk operacyjnych i tyłowe wojsk OT oraz inne /specjalne/, posiadające nie mniej niż 90% ukończenia stanu osobowego oraz 100% uzbrojenia, sprzętu i zapasów materiałowych etatu wojennego. Ich stan osobowy jest dobrze wyszkolony.

Do kategorii B zalicza się sztaby, związki taktyczne, jednostki bojowe i zabezpieczenia logistycznego wojsk operacyjnych, jednostki wojsk OT oraz inne /specjalne/ - posiadające nie mniej niż 60% ukończenia stanu osobowego, 100% uzbrojenia i sprzętu etatu wojennego. Uzupełnienie stanów osobowych może być dokonywane bez oficjalnego zarządzania mobilizacji poprzez wcielanie żołnierzy gotowości dyspozycyjnej w RFN, a w pozostałych państwach NATO - poprzez wcielanie dobrze wyszkolonych rezerwistów. Jednostki tej kategorii odbywają corocznie ćwiczenia i nie wymagają dodatkowego szkolenia bojowego.

Do kategorii C zalicza się sztaby, związki taktyczne i jednostki wojskowe w pełni mobilizowane, mające średnio 5% ukończenia w stanie osobowym, głównie oficerów i podoficerów-specjalistów. 100% uzbrojenia i sprzętu bojowego dla tych jednostek jest zmagazynowana, natomiast część samochodów i innego sprzętu ma być uzupełniona z sektora cywilnego /gospodarki narodowej/. Do jednostek tej kategorii mobilizowani są rezerwiści, którzy po wcieleniu odbywają intensywne szkolenie bojowe.

Ze względu na czas potrzebny sztabom i związkom taktycznym kategorii A do zajęcia wyznaczonych rejonów rozwinięcia operacyjnego, a kategorii B i C na uprzednie uzupełnienie mobilizacyjne i zajęcie rejonów wyjściowych, ustalono pięć stopni gotowości do działań bojowych^{x/}

I stopień - w czasie do 2 dni;

II stopień - w czasie 2 do 4 dni;

III stopień - w czasie 5 do 15 dni;

IV stopień - w czasie 16 do 30 dni;

V stopień - w czasie powyżej 30 dni.

---

x/ Normy te nie dotyczą oddziałów stacjonujących w pobliżu granic z NRD i Czechosłowacją, oddziałów raketowych i obrony powietrznej oraz rozpoznawczych i osłonowych, których czas osiągnięcia gotowości do działań w wyznaczonych rejonach wynosi od 6 do 12 godzin.

Ze względu na specyfikę oraz rolę, jaką mają do spełnienia poszczególne rodzaje sił zbrojnych i rodzaje wojsk, odpowiednio do potrzeb i możliwości wprowadzono w NATO określone ustalenia, dotyczące ich gotowości bojowej.

3.2.1. Gotowość bojowa sił lądowych.

Z analizy ukończenia w stanie osobowym i sprzęcie oraz stopnia wyszkolenia i gotowości do wykonania zadań wynika, że w najwyższym stopniu gotowości bojowej utrzymywane są zachodniemieckie, amerykańskie i brytyjskie związki taktyczne i oddziały, stacjonujące na terenie SE TDW oraz w strefie CB i BZ, a przewidziane do użycia w pierwszym rzucie ugrupowania operacyjnego sił lądowych; do niższej kategorii zaliczane są natomiast holenderskie, belgijskie i kanadyjskie wojska lądowe^{x/}.

3.2.2. Gotowość bojowa sił powietrznych.

W skład sił powietrznych NATO wchodzi lotnictwo uderzeniowe i rozpoznawcze, lotnictwo OP oraz siły rakietowe OP.

Wszystkie samoloty uderzeniowe i rozpoznawcze lotnictwa taktycznego na SE TDW oraz w obszarze CB i BZ znajdują się w stałej gotowości bojowej, przy zachowaniu określonych reżimów dyżurowania, zapewniających im szybkie rozwinięcie a mianowicie:

- od 2 do 6 samolotów rozpoznawczych prowadzi rozpoznanie wzdłuż granicy RFN z NRD i Czechosłowacją oraz wzdłuż wybrzeża bałtyckiego;

- 50% stanu samolotów każdej eskadry utrzymywane jest w 6-godzinnej gotowości do startu;

- 20% znajduje się w 12-godzinnej gotowości do startu, zaś pozostałe samoloty nie mają limitowanego czasu gotowości do startu.

Z ogólnego stanu 657 samolotów nbj na SE TDW, 15% znajduje się w systemie codziennego dyżurowania, w gotowości do startu w ciągu 15 minut. Praktycznie każda eskadra samolotów nbj wydziela parę dyżurną oraz dodatkowo jeden samolot zapasowy bez załogi. Pozostałe samoloty znajdują się w gotowości do wykonania zadań:

- 35% w ciągu 6 godzin;

- 20% w ciągu 12 godzin;

- 30% nie ma limitowanego czasu gotowości bojowej.

x/ Przynależność poszczególnych jednostek do określonych kategorii i stopni gotowości bojowej - załącznik 10.

W systemie OP NATO obowiązują następujące stany gotowości bojowej: NORMAL - odpowiadający stanowi stałej gotowości bojowej, ALPHA, BRAVO - odpowiadający stanowi "zagrożenie wojenne", CHARLIE - odpowiadający "alarmowi zwykłemu" i "stanowi pomarańczowemu" oraz DELTA - odpowiadający "alarmowi wzmożonemu", "stanowi czerwonemu" i "alarmowi ogólnemu". Poszczególne stany mogą być wprowadzone przez dowódców rejonów i sektorów OP z wykorzystaniem lub z pominięciem systemów alarmowych NATO.

Samoloty OP w stanie NORMAL pozostają w następującej gotowości:

- 4% samolotów w ciągu 5 minut;
- 7% samolotów w ciągu 15 minut;
- 11% samolotów w ciągu 1 godziny;
- 30% samolotów w ciągu 6 godzin;
- 21% samolotów w ciągu 12 godzin;
- 27% samolotów nie ma limitowanego czasu.

Siłły raketowe OP znajdują się w następującej gotowości:

- 26% wyrzutni Hawk w gotowości do odpalenia rakiet w ciągu 20 min;
- 25% wyrzutni Nike w gotowości do odpalenia rakiet w ciągu 30 min;
- 26% wyrzutni Hawk i 25% wyrzutni Nike w gotowości do odpalenia rakiet w ciągu 3 godzin.

Pozostałe wyrzutnie gotowość do odpalenia rakiet osiągają w ciągu 12 godzin.

3.2.3. Gotowość bojowa sił morskich.

Okręty floty wojennej w stanie stałej gotowości bojowej pozostają w następującej gotowości:

- dozory okrętowe w gotowości natychmiastowej /bliskie i dalekie/- na Morzu Bałtyckim ciągle patrolowanie prowadzą 4 okręty;
- okręty dyżurne /po jednym okręcie w każdej eskadrze lub dywizjonie/ w gotowości 15-minutowej;
- okręty w linii: około 20% składu eskadr /dywizjonów/ znajduje się w gotowości 1-3 godzinnej, a około 50% - w gotowości 10-15 godzinnej;
- okręty w rezerwie w gotowości od 3 do 7 dni;
- okręty w remoncie w gotowości do 30 dni.

Lotnictwo sił morskich utrzymuje podobne reżimy dyżurowania jak lotnictwo taktycznych sił powietrznych.

3.2.4. Gotowość bojowa sił jądrowych.

W skład sił jądrowych NATO wchodzi: strategiczne pociski rakietowe, strategiczne pociski rakietowe sił morskich, strategiczne lotnictwo bombowe, pociski operacyjne oraz samoloty nbj taktycznych sił powietrznych.

Z ogólnej liczby 1009 amerykańskich strategicznych międzykontynentalnych pocisków rakietowych Minuteman, MX i Titan oraz 18 francuskich strategicznych pocisków rakietowych SSBS S-3 ponad 920 utrzymuje się w stałej gotowości do odpalenia.

W amerykańskich siłach strategicznych w stałej sprawności technicznej jest utrzymywanych 90% pocisków Minuteman i MX oraz 75% pocisków Titan. Wszystkie sprawne technicznie pociski wchodzi w skład sił dyżurnych w gotowości do odpalenia:

- 40% pocisków w ciągu 5 minut;
- 60% pocisków w ciągu 15 minut;

Francuskie pociski strategiczne SSBS S-3 są utrzymywane w okresie pokojowym w stałej gotowości do odpalenia w ciągu 5 minut 16 pocisków /w pozostałych dwóch wyrzutniach prowadzi się przeglądy i naprawy bieżące/.

Państwa NATO dysponują 46 atomowymi okrętami podwodnymi ze strategicznymi pociskami rakietowymi /36 amerykańskich, 4 brytyjskie i 6 francuskich/. Wyposażone są one w 800 wyrzutni pocisków rakietowych typu Trident C-4, Posejdon C-3, Polaris A-3TK, MSBS M-20 i MSBS M-4. Spośród nich od 32 do 34 znajduje się w gotowości bojowej, z tego 24 OPARB /ponad 50% ogólnego stanu/ przebywa na patrolowaniu, które w warunkach pokojowych są zdolne odpalić pierwszą raketę po 15 minutach /francuskie - po 5 minutach/ od sygnału wykonawczego, a pełną salwę - w ciągu dalszych 8-15 minut.

Strategiczne lotnictwo bombowe w 90% utrzymywane jest w stałej gotowości bojowej na lotniskach i może wystartować:

- 30% samolotów w ciągu 5-15 minut;
- 35% samolotów w ciągu 2 godzin;
- 35% samolotów w ciągu 8 godzin;

Pociski rakietowe "Cruise" i "Pershing-2" /zaliczane do broni eurostrategicznej/ utrzymywane są w stanie stałej gotowości bojowej w następującym reżimie:

a/ pociski "Cruise":

- 30% wyrzutni pocisków w każdym skrzydle w 10-12 minutowej gotowości startowej;

- pozostałe wyrzutnie w 10-12-godzinnej gotowości, których załogi odbywają szkolenie, prowadzą obsługę techniczną lub znajdują się w podwyższonej gotowości bojowej,
- b/ pociski "Pershing-2"
- τ 25% wyrzutni znajduje się w systemie dyżurnym i w 9-13-minutowej gotowości do odpalenia;
  - 25% wyrzutni znajduje się w pierwszym stopniu gotowości tj. w 3-godzinnej gotowości do odpalenia rakiet;
  - 25% wyrzutni znajduje się w drugim stopniu gotowości tj. w 10-12-godzinnej gotowości do odpalenia rakiet;
  - 25% znajduje się w trzecim stopniu gotowości bojowej tj. w 30-godzinnej gotowości do odpalenia rakiet.

3.3. Systemy alarmowe NATO i ich charakterystyka.

Istniejące w NATO systemy alarmowe stanowią instrument do sprawnego przedstawienia gospodarki narodowej z pokojowej na wojenną oraz bezkolizyjnego osiągnięcia przez siły zbrojne paktu pełnej gotowości do wykonania zadań bojowych w wyznaczonych rejonach i w określonym czasie zgodnie z planami operacyjnymi.

W państwach NATO i w ich siłach zbrojnych obowiązują trzy współzależne systemy alarmowe:

- zagrożenie wojenne;
- formalny system alarmowy;
- wojskowy system przeciw zaskoczeniu.

Zarówno "zagrożenie wojenne" jak i "wojskowy system przeciw zaskoczeniu" dotyczą sfery militarnej, natomiast "formalny system alarmowy" również sfery cywilnej.

Prawo do wprowadzenia stanu "zagrożenie wojenne" ma naczelny dowódca PSZ NATO w Europie, za zgodą Komitetu Planowania Obrony. Może to nastąpić w początkowym okresie wzrostu napięcia w sytuacji międzynarodowej, gdy za przedwczesne uważa się wprowadzenie "formalnego systemu alarmowego" lecz zachodzi potrzeba wykonania niektórych przedsięwzięć przygotowawczych dla zwiększenia gotowości bojowej narodowych i PSZ NATO. Stan ten może trwać do kilku miesięcy, bez naruszania bieżącej działalności wojsk.

"Formalny system alarmowy" obejmuje kompleks przedsięwzięć o charakterze politycznym, ekonomicznym i militarnym; ma on na celu zabezpieczenie sprawnego przejścia sił zbrojnych i potencjału ekonomicznego

nego państw NATO ze stanu pokojowego w wojenny, w warunkach stopniowego zaostrzenia się sytuacji międzynarodowej.

W ramach tego systemu występują trzy rodzaje alarmów:

- alarm zwykły;
- alarm wzmożony;
- alarm ogólny.

"Alarm zwykły" może być ogłoszony na kilka tygodni lub dni przed rozpoczęciem konfliktu zbrojnego, a prawo do jego ogłoszenia ma Rada NATO lub naczelny dowódca PSZ NATO w Europie. "Alarm wzmożony" ogłaszany jest na kilka dni lub godzin przed wybuchem wojny, a "alarm ogólny"^{x/} na dwie godziny przed lub kilka godzin po rozpoczęciu działań wojennych. Prawo do ogłoszenia "alarmu wzmożonego" i "alarmu ogólnego" przysługuje wyłącznie Radzie NATO.

"Wojskowy system przeciw zaskoczeniu" obejmuje przedsięwzięcia wyłącznie o charakterze militarnym, których celem jest wyprowadzenie sił zbrojnych NATO spod uderzenia i zachowanie ich zdolności do wykonania uderzenia z zaskoczenia lub odwetowego. Wprowadza się go wówczas, gdy działania wojenne mogą rozpocząć się nie później niż w ciągu najbliższych 36 godzin lub gdy już się rozpoczęły, a nie można było wcześniej wykonać przedsięwzięć przewidzianych przez "formalny system alarmowy". W systemie tym występują dwa stopnie gotowości bojowej:

- stan pomarańczowy - zagrożenie bezpośrednie;
- stan czerwony - pełna gotowość bojowa.

Prawo wprowadzania poszczególnych stopni gotowości bojowej mają: naczelny dowódca PSZ NATO w Europie, dowódcy PSZ NATO na poszczególnych TDW oraz dowódcy PTSP na podstawie wcześniejszego upoważnienia Rady NATO.

3.4. Zasady wykorzystania systemów alarmowych w procesie osiągania gotowości bojowej.

Systemy alarmowe umożliwiają dostosowanie stopni gotowości bojowej sił zbrojnych i gospodarki państw NATO do konkretnej sytuacji polityczno-militarnej. Stąd też wprowadzanie poszczególnych systemów alarmowych będzie uzależnione od rozwoju sytuacji polityczno-militarnej, przy czym "zagrożenie wojenne" i niektóre stopnie "formalnego systemu

x/ W ćwiczeniu WINTEX/CIMEX-87 "alarm zwykły" ogłoszono w D-4, "alarm wzmożony" - w D-3 i "alarm ogólny" w pięć godzin przed rozpoczęciem działań wojennych.

alarmowego" mogą być pomijane. Jak dowodzi praktyka ćwiczeń NATO, dla utrzymania tajemnicy i maskowania faktycznych zamierzeń realizację przedsięwzięć poszczególnych stopni alarmowych rozpoczyna się już na długo przed ich oficjalnym ogłoszeniem. Przebieg alarmowania może mieć charakter bardzo różnorodny, a poszczególne alarmy mogą być realizowane jako zwykłe lub pilne. Kolejność wprowadzania poszczególnych rodzajów alarmów może być następująca:

- zagrożenie wojenne, alarm zwykły, alarm wzmożony, stan czerwony i alarm ogólny;
- alarm wzmożony, stan czerwony i alarm ogólny;
- alarm zwykły, stan czerwony i alarm ogólny;
- stan pomarańczowy, stan czerwony, alarm zwykły, alarm wzmożony i alarm ogólny;
- stan czerwony i alarm ogólny itp.

Jak wynika z powyższego istniejący w NATO system alarmowy stwarza możliwości stosowania wielu wariantów. Pominięcie niektórych stopni alarmowych nie oznacza bynajmniej rezygnacji z realizacji przedsięwzięć nimi objętych; uważa się bowiem, że każdy wyższy stopień alarmowy zawiera w sobie przedsięwzięcia niższego stopnia i będą one zrealizowane w większym od normalnego tempie.

3.5. Przechodzenie sił zbrojnych NATO ze stanu pokojowego w wojenny.

W państwach NATO rozróżnia się trzy rodzaje przejścia sił zbrojnych w stan wojenny: przejście w krótkim, średnim i długim czasie. Jest to uzależnione od sytuacji polityczno-militarnej i zamiaru kierownictwa NATO co do sposobu rozpoczęcia wojny.

Przejście w stan wojenny w krótkim czasie będzie charakteryzowało się kolejnym zarządzaniem poszczególnych rodzajów alarmu w krótkich odstępach czasu z pominięciem niższych stopni alarmowych. Szczególną rolę w tym wariantcie przypisuje się "wojskowemu systemowi przeciw zaskoczeniu".

Jako podstawowy wariant przejścia sił zbrojnych ze stanu pokojowego w wojenny przypisuje się przejście w średnim czasie. Będzie się ono charakteryzowało przyspieszonym ogłaszaniem poszczególnych stanów od "zagrożenia wojennego" poprzez "formalny system alarmowy" do "wojskowego systemu przeciw zaskoczeniu". Przejście ze stanu pokojowego w wojenny w długim czasie będzie się charakteryzowało stopniową eskalacją gotowości bojowej poprzez kolejne uruchamianie istniejących syste-

mów alarmowych i realizację przedsięwzięć alarmowych jeszcze przed ogłoszeniem alarmu danego stopnia.

Z analizy prowadzonych ćwiczeń wynika, że w większości przechodzenie sił zbrojnych ze stanu pokojowego w wojenny realizowane było zgodnie z wymogami systemu alarmowego NATO i opracowanymi na jego podstawie narodowymi systemami alarmowymi. Z reguły rozpoczynało się od ogłoszenia stanu "zagrożenie wojenne", nieoficjalnie jednak znacznie wcześniej realizowano szereg przedsięwzięć mających na celu podniesienie gotowości bojowej wojsk. Przedsięwzięcia wyprzedzające realizowano w sposób skryty, pod pozorem ćwiczeń. Do zasadniczych przedsięwzięć realizowanych w tym okresie, zwanym "okresem wstępnym" należy zaliczyć:

- zwiększenie intensywności treningów załóg dyżurnych baterii przeciwlotniczych pocisków raketowych w połączonym systemie obrony powietrznej NATO na SE TDW, jak również przygotowanie do rozwinięcia dodatkowych posterunków radiolokacyjnych;

- rozpoczęcie przerzutu wzmocnień zewnętrznych na kontynent europejski;

- przygotowanie do rozpoczęcia mobilizacji;

- intensyfikację działalności organów rozpoznawczych, zwłaszcza w zakresie zbierania i wymiany informacji;

- rozwijanie punktów dowodzenia i węzłów łączności czasu wojennego;

- formowanie organów logistycznych NATO celem uruchomienia systemu tyłowego zabezpieczenia sił zbrojnych na czas wojny.

W ostatnim okresie daje się zauważyć tendencję do wydłużania okresu przechodzenia sił zbrojnych ze stanu pokojowego w wojenny^{x/}. Po ogłoszeniu stanu "zagrożenie wojenne" realizowane są następujące przedsięwzięcia, zapewniające osiągnięcie wyższej gotowości bojowej siłom zbrojnym:

- zwiększanie liczby sił i środków dyżurnych /w tym jądrowych/;

- wprowadzenie w życie planów mobilizacyjnych i organizacji tyłowego zabezpieczenia sił zbrojnych;

- rozśrodkowanie zapasów środków materiałowych;

- przygotowanie sztabów do przejścia na punkty dowodzenia czasu wojennego;

x/ W ćwiczeniu "WINTEX/CIMEX-81" proces ten trwał 18 dni, w ćwiczeniu "WINTEX/CIMEX-83" - 29 dni, a już w ćwiczeniu "WINTEX/CIMEX-85" - 52 dni; w ćwiczeniu tym stan "zagrożenie wojenne" ogłoszono w D-52 i trwał 43 dni.

- rozpoczęcie procesu przejścia związków taktycznych, oddziałów i organów dowodzenia lotnictwem taktycznym do wyższych stopni gotowości bojowej;

- przygotowanie wysuniętych lotnisk do przyjęcia samolotów bojowych a także sprawdzenie gotowości eskadr lotniczych i niektórych baterii przeciwlotniczych pocisków rakietowych "Hawk" do przebazowania na lotniska wysunięte i stanowiska startowe okresu wojennego;

- rozpoczęcie rozwijania sieci dowodzenia lotnictwem taktycznym, w tym organów bezpośredniego wsparcia wojsk lądowych i etatowych środków łączności korpusów armijnych.

W tym etapie poszczególne rodzaje sił zbrojnych i rodzaje wojsk osiągają następującą gotowość:

- w wojskach lądowych realizowane są przedsięwzięcia "stanu pomarańczowego" /zagrożenie bezpośrednie/;

- w lotnictwie zwiększa się intensywność rozpoznania, 70% samolotów osiąga gotowość do startu /samoloty zatankowane ze zbiornikami dodatkowymi, bez uzbrojenia/ po upływie 6 godzin w czasie pozasłużbowym i 1-2 godzin w godzinach pracy, a 30% po upływie 1-2 lub 6 godzin - w zależności od pory doby;

- w lotnictwie OP 15% samolotów osiąga gotowość do startu w ciągu 5 minut, 15% - w ciągu 15 minut, a 10% w ciągu 30 minut i 60% - w ciągu 1 godziny;

- w siłach rakietowych OP 65% wyrzutni "Hawk" osiąga gotowość do odpalenia rakiet w ciągu 5 minut, a 35% - w ciągu 20 minut, 10% wyrzutni "Nike Hercules" osiąga gotowość do odpalenia rakiet w ciągu 5 minut, 65% - w ciągu 15 minut i 25% - w ciągu 30 minut;

- w siłach morskich dozory okrętowe zostają wzmocnione /podwojone/ ponad 50% okrętów osiąga gotowość 1-3-godzinną, okręty rezerwy zostają przeniesione do linii, a remonty okrętów ulegają przyspieszeniu; stan gotowości lotnictwa sił morskich jest taki sam jak lotnictwa sił powietrznych;

- w strategicznym lotnictwie bombowym wszystkie samoloty przechodzą w 15 minutowe pogotowie na lotniskach rozśrodkowania, a 30% samolotów oraz powietrzne stanowiska dowodzenia mogą dyżurować w powietrzu /bombowce z bronią jądrową na pokładzie/.

Oddziały i pododdziały rakiet operacyjnych opuszczają miejsce stałej dyslokacji i zajmują wcześniej zaplanowane i przygotowane rejonowe stanowiska startowych. Pierwsze pododdziały, które osiągną gotowość do odpalenia rakiet przejmują zadania sił dyżurnych, będących dotych-

czas w systemie dyżurnym, a te opuszczają dotychczasowe stanowiska startowe. Ich gotowość bojowa utrzymywana jest w następującym reżimie: 25% rakiet utrzymywanych w 9-27 minutowej gotowości, 50% w gotowości 3-godzinnej w rejonach wyczekiwania i 25% jest w trakcie zmiany stanowisk lub w rejonach wyczekiwania.

Samoloty nbj sił powietrznych mogą znajdować się w 15 minutowej gotowości do startu.

Pod koniec trwania stanu "zagrożenie wojenne" z reguły realizowane są niektóre przedsięwzięcia wynikające z "alarmu zwykłego", do których zalicza się:

- rozpoczęcie mobilizacji w siłach zbrojnych NATO i przerzut wzmocnień zewnętrznych;
  - w połączonych siłach powietrznych rozpoczyna się przygotowanie baz lotniczych do przyjęcia sił wzmocnienia oraz przygotowuje się wysunięte lotniska i odcinki autostrad do lądowania samolotów;
  - w siłach morskich NATO rozwija się grupy poszukująco-uderzeniowe, prowadzi się skrytą kontrolę szlaków morskich, zaczynają w pełni funkcjonować organy wojskowej kontroli morskiej nad żeglugą w portach;
  - przygotowuje się wojska lądowe do przegrupowania w rejony operacyjnego przeznaczenia;
  - rozpoczyna się ewakuację instytucji wojskowych i mienia wojskowego z rejonów zagrożonych;
  - przystępuje się do formowania grup specjalnych do walki z dywersją;
  - uaktywnia się działalność organów kontrwywiadowczych.
- Po oficjalnym ogłoszeniu "alarmu zwykłego" realizuje się następujące przedsięwzięcia:
- przystępuje się do rozwijania wojsk osłonowych i rozpoznawczych w rejonach przygranicznych;
  - dokonuje się częściowego rozwijania sił głównych w rejonach operacyjnego przeznaczenia;
  - dokonuje się częściowego rozwijania polowych punktów składowania amunicji jądrowej;
  - uruchamia się połączony system tyłowego zabezpieczenia wojsk;
  - zwiększa się liczbę lotów rozpoznawczych wzdłuż granic RFN z NRD i Czechosłowacją oraz wzdłuż wybrzeży akwenów morskich.
- W tym stanie poszczególne rodzaje sił zbrojnych i rodzaje wojsk osiągają następującą gotowość bojową:
- wojska lądowe, strategiczne rakiety balistyczne, siły morskie,

strategiczne lotnictwo bombowe i pociski operacyjne utrzymują gotowość bojową "zagrożenia wojennego" i realizują zadania objęte tym stanem;

- taktyczne siły powietrzne - 50% samolotów każdej eskadry znajduje się w 15 minutowej gotowości do startu /z podwieszonym uzbrojeniem/, 20% samolotów znajduje się w 15 minutowej gotowości do startu /bez uzbrojenia - w gotowości do wyprowadzenia spod uderzenia/, a pozostałe samoloty znajdują się w 6-12-godzinnej gotowości do startu;

- w lotnictwie OP 25% samolotów w 5 minutowej gotowości do startu, 35% - w gotowości 15 minutowej i 40% w 30 minutowej gotowości do startu;

- w siłach raketowych OP 100% wyrzutni pocisków raketowych "Hawk" i "Nike Hercules" znajduje się w 5 minutowej gotowości do odpalenia rakiet.

Po ogłoszeniu "alarmu wzmożonego" realizowane są przedsięwzięcia kończące proces przechodzenia połączonych sił zbrojnych NATO ze stanu pokojowego w wojenny do których należy zaliczyć:

- związki taktyczne pierwszego rzutu operacyjnego doprowadzane są do pełnej gotowości;

- uzupełniane są do pełnych etatów wojennych związki taktyczne drugiego rzutu;

- pełne rozwinięcie operacyjne sił lądowych, powietrznych i morskich;

- operacyjne podporządkowanie dowództwu NATO amerykańskich oddziałów zaopatrzenia w amunicję specjalną;

- wprowadzenie kontroli wojskowej nad transportem powietrznym i żegluga;

- wprowadzenie cenzury korespondencji prywatnej, rozmów telefonicznych i łączności telegraficznej;

- prowadzenie rozpoznania z naruszaniem przestrzeni powietrznej państw Układu Warszawskiego.

Pod koniec trwania "alarmu wzmożonego" a przed ogłoszeniem "stanu czerwonego" /pełnej gotowości bojowej/ i "alarmu ogólnego" poszczególne rodzaje sił zbrojnych i rodzaje wojsk osiągają następującą gotowość bojową:

- wojska lądowe w pełni ukompletowane znajdują się w wyznaczonych rejonach przeznaczenia operacyjnego w pełnej gotowości do wykonania zadań;

- siły powietrzne znajdują się na lotniskach wysuniętych stanu wojennego, a 70-100% samolotów znajduje się w 15 minutowej gotowości

do wylotu bojowego i po ogłoszeniu "stanu czerwonego" lub "alarmu ogólnego" samoloty te przechodzą na 5 minutową gotowość do wylotu bojowego;

- w lotnictwie OP 100% samolotów znajduje się w 5 minutowej gotowości do wylotu bojowego;

- w siłach rakietowych OP 100% wyrzutni "Hawk" i "Nike Hercules" znajduje się w 2-minutowej gotowości do odpalenia rakiet;

- siły morskie w swoich rejonach przeznaczenia operacyjnego w gotowości do wykonania zadań; rakiety w 1-minutowej gotowości do odpalenia;

- 100% strategicznych rakiet balistycznych znajduje się w gotowości do odpalenia w ciągu 1 minuty;

- 100% samolotów strategicznego lotnictwa bombowego znajduje się na dyżurowaniu w powietrzu;

- 100% wyrzutni pocisków operacyjnych na stanowiskach startowych w gotowości 9-27-minutowej do odpalenia;

- samoloty nbj - w 5 minutowej gotowości do wylotu bojowego.

Po ogłoszeniu "stanu czerwonego" i "alarmu ogólnego" połączone siły zbrojne NATO przechodzą do realizacji planów operacyjnych.

Przedstawiony sposób osiągnięcia gotowości bojowej przez PSZ NATO jest jednym z możliwych wariantów i stanowi chronologiczny układ realizowanych przedsięwzięć zgodnie z wymogami obowiązujących systemów alarmowych. Jak już wspomniano w zależności od sposobów przejścia sił zbrojnych ze stanu pokojowego w wojenny /w krótkim, średnim czy długim czasie/, poszczególne przedsięwzięcia będą realizowane lecz w odpowiednio krótszych lub dłuższych odstępach czasu.

4. OBRONA TERYTORIALNA EUROPEJSKICH PAŃSTW NATO.

Przeobrażenia w środkach i sposobach prowadzenia wojny zmieniły dotychczasowe poglądy i ustalenia w dziedzinie obronności i przygotowaniu sił zbrojnych. Powszechnie uznano, że obecnie nie wystarczy posiadanie sił zbrojnych przygotowanych do działań na froncie zewnętrznym oraz odpowiednie przestawienie ekonomiki państwa na potrzeby okresu wojennego. Nieodzwonne stało się zorganizowanie szeroko rozwiniętego systemu obrony terytorium kraju. Stąd też po II wojnie światowej obserwuje się wzmożone wysiłki państw zachodnioeuropejskich zmierzające do rozwiązania tego problemu.

Pierwszym krokiem w tym kierunku był odpowiedni podział sił zbrojnych poszczególnych państw na wojska operacyjne i obrony terytorialnej /OT/. Wojska OT zostały wydzielone z sił lądowych, powietrznych i morskich. Siły te niezależnie od nazwy stosowanej w poszczególnych państwach /obrony terytorium, obrony terytorialnej, wewnętrznej/ w każdym przypadku podlegają dowództwu narodowemu.

Zgodnie z przyjętą w NATO strategią wojenną, głównym obszarem bezpośredniej walki zbrojnej będą terytoria RFN, Danii, Holandii i Belgii a więc państw dysponujących znaczącym potencjałem ludzkim, gospodarczym i dobrze rozwiniętą infrastrukturą. Na terytorium tych państw będą ześrodkowane główne siły lądowe i powietrzne podporządkowane dowództwu NATO. Z faktów tych wynika konieczność realizacji przez wojska OT zadań złożonych, tak pod względem specyfiki jak i różnorodności. Do głównych zadań tych wojsk można zaliczyć:

- zabezpieczenie mobilizacji wojsk operacyjnych i obrony terytorialnej;
- zabezpieczenie swobody operacyjnej przez przygotowanie dowództw zaopatrywania i ewakuacji na własnym terytorium;
- zabezpieczenie logistyczne wojsk operacyjnych;
- wykonywanie zadań taktycznych na korzyść wojsk operacyjnych /głównie w obronie/;
- utrzymywanie porządku wewnętrznego przez zwalczanie grup dywersyjnych i desantowych oraz sił operacyjnych wewnątrz kraju;
- wspieranie przedsięwzięć obrony cywilnej.

Powyższe zadania można podzielić na zadania taktyczne związane z działaniami typowo wojskowymi, wykonywanymi w celu odciążenia wojsk operacyjnych i zadania ochrony - polegające na zabezpieczeniu infrastruktury kraju oraz funkcjonowania władz administracyjnych i gospodarki.

Istotnym elementem struktury organizacyjnej OT jest daleko posunięta decentralizacja, mająca umożliwić samodzielne funkcjonowanie średnich i niższych szczebli dowodzenia na wypadek kiedy centralne dowództwa nie będą w stanie pełnić swoich obowiązków.

Koncepcja militarna NATO, rozpatrywana z punktu widzenia zasad działania i współdziałania wojsk, zakłada, że poszczególne państwa Zachodniej Europy tworzą zintegrowany system OT. Planuje się ściśle współdziałanie sił OT państw członków NATO z wojskami operacyjnymi Paktu na wszystkich szczeblach dowodzenia.

Organizacja systemu OT każdego zachodnioeuropejskiego kraju - członka NATO uwzględnia szereg obiektywnych warunków takich jak: wielkość terytorium, położenie geograficzne, potencjał ludnościowy i ekonomiczny, system zarządzania państwem, tradycje itp.

4.1. Obrona terytorialna RFN.

Obszar RFN wraz z jej potencjałem ludzkim, ekonomicznym i wojskowym oraz operacyjnym przygotowaniem terenu, odgrywa w planach wojennych NATO na ŚE TDW szczególnie istotną rolę. RFN leży na granicy dwóch przeciwstawnych sobie obozów. Na stosunkowo małym obszarze RFN znajduje się największe zgrupowanie sił zbrojnych NATO wraz ze składami materiałów wojennych oraz licznymi bazami i urządzeniami wojskowymi. Ta sytuacja stwarza możliwość szybkiego operacyjnego rozwinięcia sił zbrojnych NATO do działań wojennych i ich materiałowo-technicznego zabezpieczenia, jednocześnie jednak zwiększa prawdopodobieństwo rażenia tych obiektów przez przeciwnika.

4.1.1. Miejsce i zadania obrony terytorialnej w systemie militarnym RFN.

Przygotowanie militarne RFN do prowadzenia wojny dzieli się pod względem polityczno-wojskowym na:

- przygotowania do wspólnego prowadzenia działań wojennych pod dowództwem NATO - zwane "obroną wojskową";
- przygotowania dodatkowych przedsięwzięć militarnych w zakresie narodowym - zwane "obroną kraju".

Pod pojęciem "obrony kraju" rozumie się w RFN wszelkie przedsięwzięcia militarne nie mieszczące się w ramach tzw. "zintegrowanej obrony NATO". "Obrona kraju" RFN składa się z obrony terytorialnej /OT/ i obrony cywilnej /OC/. W systemie przygotowań militarnych szczególnie rola przypada wojskom OT.

W okresie pokoju siły OT RFN realizują głównie zadania w interesie narodowym i obejmują:

- szkolenie poborowych i przeszkalanie rezerwistów dla potrzeb własnych i wojsk operacyjnych;
- pełnienie służb garnizonowych i utrzymywanie porządku wojskowego;
- zabezpieczenie łączności i komunikacji własnym siłom zbrojnym oraz wojskom NATO stacjonującym na obszarze RFN;
- usuwanie szkód po ćwiczeniach i obsługa poligonów;
- udział w likwidacji skutków klęsk żywiołowych.

Zadania wojsk OT na czas wojny obejmują głównie strefę tyłową i do najważniejszych można zaliczyć:

- zapewnienie swobody operacyjnej siłom zbrojnym NATO na terytorium RFN;
- powoływanie rezerw, zaopatrywanie materiałowo-techniczne oraz medyczne sił zbrojnych RFN i NATO;
- przedsięwzięcia obrony cywilnej;
- koordynację współpracy wojskowo-cywilnej między wojskami NATO a władzami administracyjnymi i obroną cywilną RFN.

4.1.2. Struktura organizacyjna obrony terytorialnej RFN.

Struktura organizacyjna OT odpowiada podziałowi wojskowo-administracyjnemu państwa. Poszczególne dowództwa OT obszarem pokrywają się z podziałem administracyjnym kraju i podziałem wojskowym /załącznik 11/.

W skład sił OT wchodzi:

- organa dowodzenia i kierowania;
- wojska OT.

Naczelnym organem dowodzenia OT RFN jest Urząd Sił Lądowych, podlega on Sztabowi Sił Lądowych i kieruje działalnością dowództw terytorialnych "PÓLNOC", "POLUDNIE" i "SZLEZWIK-HOLSZTYN".

Dowództwa terytorialne obejmują obszary pokrywające się z rejonami działania PGA, CGA i PSZ CB i BZ. Dowództwa terytorialne są najwyższym organem dowodzenia wojskami OT. Jednocześnie są one organami reprezentującymi interesy narodowe wobec dowództw PSZ NATO na SE i PłnE TDW.

Dowództwa terytorialne odpowiadają za uzupełnienie stanu osobowego wojsk operacyjnych oraz za zabezpieczenie medyczno-sanitarne i częściowo materiałowe sił zbrojnych RFN w podległych im obszarach.

Dowództwom terytorialnym podlegają: okręgi wojskowe /dowództwu terytorialnemu "Północ" podlega II i III OW; dowództwu "Południe" - IV, V i VI OW; a dowództwo "Szlezwik-Holsztyń" jest zarazem dowództwem I OW/; dowództwa łączności oraz pion logistyczny z dowództwem zaopatrzenia i dowództwem służby medyczno-sanitarnej, a także szereg jednostek rodzajów wojsk i służb.

Dowództwa OW reprezentują interesy wojsk wobec administracji i rządów krajów federalnych, organizacji politycznych oraz ludności cywilnej. Granice OW pokrywają się z granicami jednego lub kilku krajów federalnych. Dowództwa OW ściśle współpracują ze sztabami korpusów armijnych znajdujących się na ich terenie oraz odpowiadają za przygotowania podległego im obszaru do wojny.

Każdemu dowództwu OW podlegają znajdujące się na jego obszarze administracyjnym jednostki bojowe wojsk OT, dowództwo wojsk dyspozycyjnych /DWD/, obwodowe dowództwa obrony /łącznie 28/ i jednostki innych rodzajów wojsk i służb. Obwodowym dowództwom obrony podlegają z kolei niektóre jednostki wojsk OT, powiatowe dowództwa obrony /łącznie 79/ i wojskowe komendy ruchu.

W skład wojsk OT wchodzi: jednostki bojowe, jednostki rodzajów wojsk i służb, jednostki baz materiałowych i zabezpieczenia logistycznego.

Jednostki bojowe /załącznik 12/ są podstawową i zasadniczą siłą wojsk OT i stanowią swego rodzaju drugi rzut wojsk operacyjnych sił lądowych RFN. W zależności od przeznaczenia dzielą się na jednostki dyspozycyjne i ochrony.

W skład wojsk dyspozycyjnych, występujących na szczeblu OW wchodzi sześć brygad zmechanizowanych /o numerach 51-56/ i sześć brygad zmotoryzowanych /o numerach 61-66/.

Brygady zmechanizowane, w zależności od zadań OW są pod względem osobowym uкомплектовane w 50-85%, brygady zmotoryzowane są natomiast jednostkami w pełni mobilizowanymi.

W skład jednostek ochrony wchodzi piętnaście pułków ochrony /formowanych na czas wojny na bazie czterdziestu pięciu batalionów piechoty zmotoryzowanej/ oraz ^{sto} pięćdziesiąt kompanii i trzysta plutonów ochrony. Pułki ochrony /o numerach 71-78, 81-86 oraz 93, 94 i 96/ będą formowane na szczeblu obwodowych dowództw obrony /ODO/ w liczbie 2-3 w każdym OW, w zależności od położenia okręgów na obszarze RFN i przewidywanych dla nich zadań. Kompania ochrony liczy 210 żołnierzy uzbrojonych między innymi w 21 granatników ppanc, natomiast pluton ochrony

liczy 25 żołnierzy dysponujących poza bronią maszynową w 2 granatniki ppanc.

Jednostki rodzajów wojsk i służb stanowią pododdziały /oddziały/ istniejące w czasie pokoju oraz mobilizowane, mogące osiągnąć pełną gotowość bojową w czasie M+5. W ich skład wchodzi jednostki: dowodzenia /łączości, żandarmerii polowej, propagandy specjalnej i śmigłowców/, inżynieryjno-saperskie, obrony ABC oraz logistyczne /zaopatrywania, transportowe, remontowe i medyczno-sanitarne/.

4.1.3. Koncepcja wykorzystania jednostek bojowych obrony terytorialnej RFN.

W wyniku poczynionych zmian w strukturach organizacyjnych oraz wyposażeniu wojsk operacyjnych RFN dowództwo sił lądowych Bundeswehry dokonało pewnych poprawek w poglądach na wykorzystanie sił OT w ewentualnej wojnie.

Potencjał przeszkolonych żołnierzy rezerwy oraz zasoby sprzętu bojowego nowych generacji umożliwiają przeprowadzenie mobilizacyjnego rozwinięcia sił lądowych o dodatkowe dwa sztaby Korpusów armijnych oraz dwanaście dywizji piechoty OT /załącznik 13/.

Sztaby korpusów /4 i 5/ mogą być zorganizowane w czasie M+20 na bazie dowództw terytorialnych "Północ" i "Południe", natomiast dywizja piechoty na bazie brygad zmotoryzowanych i dowództw wojsk dyspozycyjnych w następującym czasie:

- do M+10 sześć dywizji /61-66 DP/ na bazie 61-66 DZmot;
- do M+20 sześć dywizji /41-46 DP/ na bazie 41-46 DWD.

Przewiduje się następujące podporządkowanie tych dywizji do korpusów armijnych NZ /załącznik 14/:

- 4KA - 42, 43, 62 i 63 DP;
- 5KA - 44, 45, 64 i 65 DP;
- JKA - 41 i 61 DP;
- 2KA - 46 i 66 DP.

Brygady zmechanizowane OT /51-56/ przewiduje się wykorzystać w składzie pierwszorzutowych korpusów armijnych RFN /51BZ - JKA, 52 i 53 BZ - 1 KA, 54 BZ - 3 KA, 55 BZ - 2 KA, 56 BZ - 8 DPG/.

Pułki ochrony są przewidywane do dozoru rejonów w tylowej strefie działań bojowych, natomiast kompanie i plutony ochrony do stacjonarnej ochrony i obrony wydzielonych obiektów cywilnych i wojskowych.

W celu zabezpieczenia ciągłości szkolenia żołnierzy powoływanych na czas "W" planuje się sformować jedenaście połowych pułków szkolnych /załącznik 15/ podporządkowanych dowództwom terytorialnym "Szlezwik-Holsztyn", "Północ" i "Południe". Stan osobowy pułku, w zależności od liczby kompanii, ma wynosić 2 800 - 3 400 żołnierzy. Kadra dydaktyczna pułku ma się wywodzić głównie ze szkół i ośrodków szkolenia Bundeswehry.

Przewiduje się, że zasadniczym zadaniem połowych pułków szkolnych w początkowym okresie wojny będzie przeszkolenie żołnierzy rezerwy w zakresie podstawowym dla potrzeb batalionów zapasowych, przeznaczonych do uzupełnienia strat wojennych. Zdaniem specjalistów zachodniemieckich miesięczny cykl szkolenia pułków może wynosić 28.000 żołnierzy i jest w stanie pokryć straty 1-2 dni wojny.

Obok zadań szkoleniowych przewiduje się możliwość wykorzystania pułków szkolnych do realizacji zadań ochronnych i obronnych w rejonach ich dyslokacji.

4.1.4. Przeznaczenie, skład i zasady użycia policji granicznej RFN.

Rolę wojsk OT spełnia również w RFN policja graniczna /PG/. Głównym jej zadaniem jest osłona wschodniej lądowej i morskiej granicy państwowej oraz zapewnienie bezpieczeństwa wewnątrz kraju.

W okresie wojny, w pierwszej fazie działań, PG ma ochraniać granicę podczas rozwijania wojsk operacyjnych NATO, a po nawiązaniu przez nie styczności bojowej z przeciwnikiem ma być wycofana do tylowej strefy działań, w której współdziałając z wojskami OT oraz z siłami OC realizować zadania OT. Przewiduje się również użycie PG do prowadzenia działań osłonowych i opóźniających w strefie przygranicznej wspólnie z wojskami operacyjnymi NATO. Obok zadań podstawowych PG może wykonywać i inne np. bataliony PG szkoli się do walki na tyłach nacierającego przeciwnika w celu dezorganizacji jego systemu dowodzenia, komunikacji oraz niszczenia słabo ochraniających elementów ugrupowania bojowego /operacyjnego/, ponadto funkcjonariusze PG mogą działać w składzie elementów rozpoznawczych wojsk operacyjnych lub zadania rozpoznawcze na rzecz wojsk operacyjnych wykonywać samodzielnie.

PG podlega ministerstwu spraw wewnętrznych. Naczelnym organem dowodzenia jest Oddział Policji Granicznej tego ministerstwa, któremu podlegają dowództwa okręgów PG /OPG/. Rejony działania i odpowiedzialności OPG ściśle pokrywają się ze strefami odpowiedzialności wojsk operacyjnych NATO i OT RFN /załącznik 11 /.

Poszczególnym dowództwom OPG podlegają grupy PG /GPG/ o nazwach dowództw okręgów w przypadku grup: "Północ", "Środek" i "Południe" oraz o nazwach: "Wybrzeże" i "Morze" w dowództwie OPG "Wybrzeże" i 9 Specjalnej GPG w dowództwie OPG "Zachód" /załącznik 16/.

Z wyjątkiem 9 Specjalnej GPG i GPG "Morze" pozostałe grupy posiadają podobną strukturę organizacyjną /pododdziały dowodzenia 3-6 batalionów operacyjnych oraz jednostki zabezpieczenia działań/. Każda z nich dysponuje w przybliżeniu siłą brygady piechoty lub większą i jest przeznaczona do wykonywania zadań o charakterze taktycznym. W planach rozwoju PG zakłada się zwiększyć ogólną ilość batalionów operacyjnych z 19 do 33.

9 Specjalna GPG jest przeznaczona do wykonywania zadań specjalnych na terytorium RFN, w zespołach kilku lub kilkunastu policjantów, zaś GPG "Morze" spełniania specyficzne zadania ochrony wschodniej granicy morskiej RFN.

4.1.5. Przeznaczenie, skład i zasady użycia policji pogotowia RFN.

W odróżnieniu od policji granicznej, policja pogotowia /PP/ /załącznik 17/ została zorganizowana przez poszczególne kraje federalne /Landy/.

Władzą zwierzchnią PP jest inspektor krajowy podległy ministerstwu spraw wewnętrznych RFN. W poszczególnych krajach federalnych zostały utworzone dowództwa lub urzędy PP, którym w zależności od znaczenia kraju, podlega 1-6 batalionów i pododdziały szkolne.

Bataliony PP są zasadniczymi jednostkami liniowymi, ich stan osobowy jest różny i wynosi od 600 do 800 policjantów. Łącznie siły PP, liczące około 22 500 funkcjonariuszy, są zorganizowane w 36 batalionach, w tym 5 na terenie Berlina Zachodniego. W krajach liczących trzy i więcej batalionów PP, są tworzone grupy /GPP/. Przewiduje się zwiększenie ogólnej liczby PP do 30 000 ludzi.

Bataliony PP są jednostkami skoszarowanymi, umundurowanymi i wyposażonymi w nowoczesny sprzęt bojowy /lekkie transportery opancerzone, samochody specjalne i motocykle/, znajdują się stale w podwyższonej gotowości bojowej.

W RFN uważa się, że PP stanowi dość poważną siłę militarną, która we współdziałaniu z wojskami OT i PG może być użyta w wypadku wojny nie tylko do utrzymywania porządku wewnętrznego w państwie, lecz także do obrony ważnych rejonów i obiektów w ramach obrony terytorium kraju.

4.2. Obrona terytorialna Danii.

Terytorium Danii - Półwysep Jutlandzki i wyspy duńskie leżące na styku północno i środkowoeuropejskiego TDW, zamykając przejścia między morzami Bałtyckim i Północnym - odgrywa kluczową rolę w tym rejonie Europy. Utrzymanie Półwyspu Jutlandzkiego i wysp duńskich zapewnia panowanie i kontrolę nad cieśninami duńskimi oraz stwarza możliwość wykorzystania tego obszaru przez siły zbrojne NATO jako rejonu wyjściowego do wykonania uderzenia na skrzydło wojsk Układu Warszawskiego.

Znaczenie tego strategicznego rejonu znalazło wyraz w utworzeniu dowództwa połączonych sił zbrojnych cieśnin bałtyckich i Bałtyku zachodniego /CB i BZ/. W okresie pokoju na terytorium Danii brak jest większych zgrupowań wojsk NATO i narodowych. Mają one być rozwinięte w oparciu o istniejące duńskie jednostki mobilizacyjne i siły przerzucone z innych obszarów w okresie zagrożenia lub wybuchu konfliktu zbrojnego.

Zgodnie z poglądami dowództwa NATO, duńskie siły zbrojne, wspólnie z częścią sił RFN mają przede wszystkim osłaniać i utrzymywać obszar Danii do czasu przerzucenia odwołów z terytoriów innych państw Paktu Północnoatlantyckiego, a następnie wspólnie z tymi siłami prowadzić działania obronne lub zaczepne.

4.2.1. Miejsce i zadania obrony terytorialnej w systemie obronnym Danii.

OT Danii opiera się na sprawnym systemie mobilizacyjnym. Czynnikiem ten ma zasadniczy wpływ na określenie stojących przed nią zadań.

W okresie pokoju zadania OT polegają na planowaniu i wykonywaniu przedsięwzięć organizacyjnych związanych z mobilizacją, szkoleniem i ćwiczeniem ochotników przyjmowanych do służby wojskowej na zasadzie kontraktu.

Zadania OT w czasie wojny obejmują przedsięwzięcia realizowane na rzecz kraju jak i NATO. Do głównych należą:

- zabezpieczenie mobilizacji i rozwinięcia wojsk operacyjnych oraz wojsk OT Danii;
- wspieranie działań bojowych wojsk operacyjnych w obronie przeciwdesantowej;
- ochrona miejscowości i ważnych obiektów militarnych i cywilnych;
- zwalczanie mniejszych desantów powietrznych, grup specjalnych i dywersyjnych oraz sabotażu.

W okresie pokoju, oprócz sił wchodzących w skład JKA, Duńczycy nie posiadają zorganizowanych i rozwiniętych związków taktycznych. Mają one być zorganizowane w systemie mobilizacyjnym, w oparciu o istniejące sztaby oraz pułki i bataliony szkolno-mobilizacyjne. W wypadku wojny, po odejściu wojsk operacyjnych w podporządkowanie dowództwa ZSZ NATO, planuje się w Danii tworzenie narodowych organów kierowania i dowodzenia oraz podległych im wojsk.

Obrona terytorialna Danii opiera się na dwóch różnych, pod względem organizacyjnym i szkoleniowo-mobilizacyjnym, elementach składowych:

- wojska obrony lokalnej /OL/ organizowanych przez siły lądowe, z rezerwistów po odbytej służbie wojskowej, OL przewidywana jest głównie do wykonywania zadań na korzyść wojsk operacyjnych lub zadań operacyjnych;

- wojska obrony regionalnej /OR/ organizowanych w oparciu o służbę ochotniczą w rejonach miejsca zamieszkania lub pracy. Siłom OR planuje się zadania związane z obroną i ochroną terytorium kraju we współdziałaniu z wojskami operacyjnymi i jednostkami OC. W skład OR wchodzi siły lądowe, powietrzne i morskie.

4.2.2. Siły i środki obrony terytorialnej Danii oraz poglądy na ich użycie.

Siły OT Danii podlegają ministrowi obrony przez dowódcę sił zbrojnych oraz wojskowego dowódcę OR. Za szkolenie i gotowość bojową wojsk OT odpowiedzialne są dowództwa okręgów wojskowych.

Pod względem wojskowo-administracyjnym terytorium Danii zostało podzielone na dwa okręgi wojskowe /Zachodni i Wschodni OW/, te z kolei na okręgi obrony terytorialnej /OOT/ - /załącznik 18/.

Siły OL po rozwinięciu mobilizacyjnym będą zorganizowane w sześć pułkowych zgrupowań taktycznych rozmieszczonych następująco: jedno - na wyspie FIONIA, trzy - na wyspie ZELANDIA i jedno - na wyspie LOLLAND i FALSTER. Ponadto będzie rozwiniętych: sześć batalionów piechoty, cztery kompanie przeciwpancerne, dwa dywizjony haubic oraz inne pododdziały dowodzenia i zabezpieczenia działań. Z tych sił mogą zostać utworzone dwa kolejne pułkowe zgrupowania taktyczne.

Siły lądowe OR liczą około 60 400 ludzi zorganizowanych w 514 kompaniach, z tego 354 to kompanie piechoty- a 160 to kompanie specjalistyczne /łączności, policyjne, kolejowe, ochrony zakładów, instytucji i obiektów/. Stan liczebny kompanii zależy od liczby rezerwistów zamieszkałych w danym rejonie, jak i jego ważności i wynosi 50-120 ludzi

wyposażonych w broń strzelecką, 2 moździerze 81 mm, 3 działa bezodrzutowe 106 mm.

Siły powietrzne OR liczą około 12 400 ludzi zorganizowanych w eskadry obrony naziemnej i korpus obserwacyjno-meldunkowy. Eskadry obrony naziemnej pod względem organizacyjnym przypominają pododdziały piechoty. Korpus obserwacyjno-meldunkowy jest trzonem OR sił powietrznych i liczy około 8 000 żołnierzy. Strukturalnie siły korpusu tworzą załogi 400 posterunków w 7 rejonach obserwacyjno-meldunkowych.

Siły morskie OR liczą około 5 200 ludzi zorganizowanych w 36 flotylli obrony wybrzeża i pododdziały służb pomocniczych. Flotylla składa się z 2-3 grup morskich i 2-3 grup brzegowych. Zadaniem tych sił jest dezorganizowanie dróg wodnych, kontrola żeglugi, minowanie zatok i portów oraz ochrona portów i baz morskich, narodowych i NATO rozmieszczonych na obszarze Danii. Zestawienie tych sił i środków OL i OR - załącznik 19/.

Czas mobilizacji jednostek OL - jedna doba, OR - kilka godzin.

Duński system mobilizacyjny zakłada, bazując na planach dowództwa NATO, że własne siły zbrojne /operacyjne i OT/ po ich rozwinięciu będą zdolne do prowadzenia działań obronnych na własnym terytorium do 10 dni, to jest do chwili przybycia jednostek piechoty morskiej Stanów Zjednoczonych, Wielkiej Brytanii i Holandii, przewidywanych do wzmocnienia PInE TDW.

4.3. Obrona terytorialna Holandii.

Holandia, ze względu na położenie geograficzne stanowi ważny obszar strategiczny we wspólnocie militarnej NATO. Porty morskie, posiadające dogodne połączenia komunikacyjne z zapleczem, dysponują olbrzymimi zdolnościami przeładunkowymi, co w sposób istotny podnosi możliwości ich wykorzystania do militarnych celów strategiczno-operacyjnych. Terytorium Holandii w planach strategicznych NATO ma stanowić teren, przez który w głównej mierze będą przebiegać procesy zasilania wojsk interwencyjnych Paktu w przypadku konfliktu zbrojnego w Europie. Z wymienionych powodów rząd Stanów Zjednoczonych wywiera duży nacisk na władze Holandii w kierunku dalszej rozbudowy infrastruktury militarnej oraz zabezpieczenia jej sprawnego działania.

4.3.1. Miejsce i zadania obrony terytorialnej w systemie obronnym Holandii.

OT Holandii odgrywa ważną rolę w całokształcie przedsięwzięć militarnych tego kraju, ponieważ obejmuje:

- przedsięwzięcia mające na celu zabezpieczenie rozwinięcia wojsk operacyjnych;
- ochronę kluczowych obiektów administracyjnych, przemysłowych i komunikacyjnych;
- likwidację desantów i grup dywersyjnych oraz zapewnienie porządku wewnętrznego w kraju;
- kwaterunkowo-logistyczne zabezpieczenie wojsk narodowych i NATO przebywających czasowo na terenie Holandii.

4.3.2. Siły i środki obrony terytorialnej Holandii oraz poglądy na ich użycie.

Wojska OT Holandii zarówno w okresie pokoju, jak i wojny wchodzi w skład wojsk lądowych. W strukturze dowodzenia wojskami OT występują następujące dowództwa /załącznik 20/:

- narodowe dowództwo terytorialne;
- narodowe dowództwo logistyczne;
- dowództwo szkolenia sił lądowych;
- dowództwo łączności sił lądowych;
- dowództwo służby medycznej sił lądowych.

Narodowe dowództwo terytorialne jest odpowiedzialne w świetle planów obronnych Holandii za:

- przedsięwzięcia obronne na terytorium Holandii;
- przedsięwzięcia militarne sił lądowych Holandii;
- zabezpieczenie i wsparcie wojsk sojusznicznych przebywających na terytorium Holandii;
- administrowanie infrastrukturą wojskową;
- współpracę z organami władzy państwowej i instytucjami cywilnymi.

Dowództwu podlegają:

- wojskowe dowództwa prowincji, których obszary działania pokrywają się z administracyjnym podziałem obszaru kraju /załącznik 21/, mają za zadanie wykonywanie przedsięwzięć obronnych oraz zabezpieczenie rezerw osobowych i materiałowych zgodnie z planami narodowego dowództwa terytorialnego. Wojskowe dowództwa prowincji dysponują plutonami "NATRES" /załącznik 22/;

- komendy zaopatrzenia odpowiadają za magazynowanie, konserwację oraz wydawanie uzbrojenia i wyposażenia jednostkom mobilizowanym;

- komenda szkolenia rezerw przygotowuje i prowadzi szkolenie żołnierzy rezerwy sił lądowych. Rocznie przeszkala około 6 000 rezerwistów;

- zgrupowanie transportowe dysponujące kompaniami przewozowymi, przeznaczonymi do przemieszczania żołnierzy i ładunków;

- jednostki bojowe ochrony i wsparcia bojowego, rozwinięte systemem mobilizacyjnym mogą liczyć ponad 50 000 żołnierzy. W czasie wojny część tych jednostek zostanie wydzielona do wykonywania samodzielnych zadań, część natomiast przydzielona niższemu szczeblom dowodzenia, i tak: bataliony ochrony /3/ zostaną wydzielone do ochrony stanowisk dowodzenia /rządowego, dowódcy sił lądowych oraz NATO-wskich rozmieszczonych na terytorium Holandii/; dywizjony artylerii plot /3/ zostaną rozwinięte w rejonach ważnych obiektów wojskowych i gospodarczych, wrażliwych na uderzenia lotnictwa; kompanie /54/ i plutony ochrony /113/ przewiduje się podporządkować wojskowemu dowództwom prowincji. W dyspozycji narodowego dowództwa terytorialnego pozostaną: brygady piechoty /2/, batalion przeciwdesantowy, eskadra śmigłowców rozpoznawczo-łącznikowych, zgrupowanie inżynierijno-saperskie oraz zgrupowanie transportowe.

Przewiduje się, że w określonej sytuacji polityczno-militarnej część jednostek OT może wesprzeć wojska operacyjne Holandii.

Narodowe dowództwo logistyczne jest odpowiedzialne za zabezpieczenie materiałowo-techniczne oraz przewóz transportem samochodowym ludzi i sprzętu dla wojsk operacyjnych i jednostek bojowych OT. Po rozwinięciu operacyjnym stan liczebny jednostek podległych dowództwu ma osiągnąć ponad 20 000 żołnierzy.

Dowództwo szkolenia sił lądowych jest odpowiedzialne za kształcenie żołnierzy zawodowych oraz szkolenie żołnierzy służby zasadniczej w szkołach i ośrodkach szkolenia z wyjątkiem szkół wyższych i żandarmerii wojskowej. Na czas wojny dowództwo zostaje przeformowane na dowództwo szkolenia i uzupełnień z podległymi 11-toma ośrodkami szkolenia i uzupełnień /po jednym w prowincji/.

Dowództwo łączności sił lądowych odpowiada za utrzymanie łączności w warunkach garnizonowych na terytorium Holandii. Po rozwinięciu mobilizacyjnym stan osobowy podległy dowództwu wyniesie ponad 4 500 żołnierzy.

Dowództwo służby medycznej sił lądowych jest odpowiedzialne za zabezpieczenie medyczno-sanitarne wojsk znajdujących się na terytorium Holandii. Podlegają mu regionalne pododdziały służby medycznej, działające w garnizonach, magazyn środków medycznych, warsztat remontowy oraz centralna apteka wojskowa. Zmobilizowane w okresie wojny 7 000 żołnierzy utworzą zgrupowania medyczne do działań w warunkach polowych, kompanie medyczne i szpitale polowe.

4.4. Obrona wewnętrzna /terytorialna/ Belgii.

Belgia, podobnie jak Holandia, stanowi ważny rejon w militarnym systemie NATO. Przez jej terytorium przechodzą liczne i ważne linie komunikacyjne /kołowe, kolejowe, wodne/ oraz rurociągi paliwowe. Szereg portów morskich i lotniczych spełnia funkcje baz przerzutu dla USA, Kanady i Wielkiej Brytanii. Na obszarze Belgii jest również rozmieszczone dowództwo NATO z obsługującymi je środkami łączności, ochrony i osłony.

4.4.1. Miejsce i zadania obrony wewnętrznej w systemie obronnym Belgii.

Obrona terytorialna Belgii obejmuje wojskową obronę lądową, powietrzną i wód terytorialnych oraz obronę cywilną. Mimo założeń, że w jej prowadzeniu będą uczestniczyły jednostki wojsk operacyjnych sił lądowych i morskich główna rola przypada dowództwom i wojskom sił wewnętrznych. W realizacji zadań obronnych obszaru Belgii z siłami obrony wewnętrznej - mają również współdziałać siły obrony cywilnej i żandarmerii narodowej. Szczególnie ważna rola żandarmerii przypada w okresie przygotowania i prowadzenia mobilizacji.

Siły obrony wewnętrznej Belgii wchodzi w skład sił lądowych i podlegają wyłącznie dowództwu narodowemu. Są przeznaczone do obrony lądowej terytorium Belgii, zabezpieczenia mobilizacji oraz funkcjonowania dróg komunikacyjnych i tranzytu alianckich transportów wojskowych. Ponadto, do zadań sił obrony wewnętrznej należy:

- pobór i podstawowe przeszkolenie nowopowołanych żołnierzy oraz szkolenie kadry służby czynnej i rezerwy;
- zabezpieczenie logistyczne i medyczne sił zbrojnych i żandarmerii narodowej;
- formowanie jednostek rezerwowych;
- uczestniczenie w klęskach żywiołowych i utrzymaniu porządku wewnętrznego na obszarze kraju.

Mimo dużego zakresu zadań zakłada się, że w czasie wojny główny wysiłek sił obrony wewnętrznej będzie skierowany na ochronę obiektów wojskowych i cywilnych przed działalnością dywersyjno-sabotażową oraz na niszczeniu desantów powietrznych i morskich.

4.4.2. Siły i środki obrony wewnętrznej Belgii oraz poglądy na ich użycie.

W okresie pokoju wojska obrony wewnętrznej liczą 20 000, po uzupełnieniu mobilizacyjnym stan ten ma wzrosnąć do 80 000 żołnierzy.

Naczelnym organem kierowania obroną terytorium Belgii jest dowództwo wojsk obrony terytorialnej. Podlegają mu /załącznik 23/:

- dziewięć dowództw prowincji /załącznik 24/;
- jednostki bojowe i zabezpieczenia bojowego działań;
- oddział szkoleniowy;
- oddział logistyczny;
- oddział mobilizacyjny.

Dowództwo dziewięciu prowincji dysponując organicznymi pułkami których struktura organizacyjna zależy od znaczenia danej prowincji, odpowiada za całokształt przedsięwzięć obronnych na swoich obszarach. Na czas wykonywania zadań mogą być wzmacniane jednostkami centralnego podporządkowania.

Jednostki bojowe i zabezpieczenia bojowego działań stanowią zasadniczą siłę dowództwa wojsk wewnętrznych Belgii tworząc strukturalnie:

- dwa pułki zmotoryzowane;
- dwa bataliony ochrony;
- batalion policji wojskowej;
- dwa dywizjony artylerii przeciwlotniczej;
- eskadrę lotnictwa sił lądowych;
- pięć batalionów łączności;
- cztery kompanie łączności;
- zgrupowanie inżynieryjno-saperskie.

Ponadto w grupie tych jednostek znajduje się również pułk powietrzno-desantowy, jednak ze względu na przewidywane wzmocnienie nim w okresie wojny 1KA/B/ nie uwzględnia się go w naliczeniach sił obrony wewnętrznej.

Oddział szkoleniowy jest głównym organem dowództwa wojsk wewnętrznych w zakresie ustalania zasad szkolenia wojsk. Podlegają mu szkoły i ośrodki szkoleniowe na terytorium kraju.

Oddział logistyczny jest odpowiedzialny za zabezpieczenie tyłowe tak wojsk wewnętrznych jak i operacyjnych Belgii oraz kontyngentów innych państw NATO znajdujących się na terytorium Belgii. Podlegają mu jednostki zaopatrywania, transportowe, techniczne, specjalne jednostki tyłowe oraz składy i magazyny.

Oddział mobilizacyjny odpowiada za całokształt przedsięwzięć mobilizacyjnych, podlegają mu ośrodki mobilizacyjne.

Za najważniejszy sposób walki wojsk wewnętrznych Belgii w pierwszym etapie ich działań uznano statyczną ochronę powierzonych im obiektów do czasu podejścia odwodów podległych dowódcy wojsk obrony wewnętrznej, z którymi w późniejszym etapie w miarę możliwości mogą uczestniczyć w likwidacji sił przeciwnika sposobem zaczepnym.

W obronie naziemnej terytorium Belgii, poza siłami obrony wewnętrznej będą uczestniczyły: żandarmeria narodowa, jednostki sił morskich, szkoły oraz inne jednostki operacyjne przebywające na obszarze kraju.

4.5. Obrona terytorialna Francji.

Obrona terytorialna Francji ma charakter wyłącznie obrony wewnętrznej i w głównej mierze jest tworzona dopiero z chwilą ogłoszenia stanu wojny lub mobilizacji. Ze względu na ogólnonarodowy charakter, zdaniem francuzów, ich OT wykracza poza ramy organizacji czysto wojskowej, a jej istota polega na ścisłej współpracy władz wojskowych i cywilnych oraz podległych im sił i środków. Zasadnicze elementy tej współpracy zdecydowały o strukturze organizacyjnej i podziale terytorium kraju.

Zasadnicze decyzje w sprawach organizacji i działalności OT Francji podejmuje Komitet Obrony. Bezpośrednio odpowiedzialnym za organizację, gotowość i określenie zadań sił przewidzianych do obrony terytorium Francji jest minister obrony. Inni ministrowie, jak np. minister spraw wewnętrznych, gospodarki, finansów są odpowiedzialni za przygotowanie i realizację przedsięwzięć im wyznaczonych.

W okresie pokoju Inspektorat OT Kraju podlega szefowi sztabu Sił Zbrojnych i sprawuje wyłącznie funkcję kontrolno-koordynacyjną. Podstawowym szczeblem zajmującym się sprawami OT są dowództwa okręgów wojskowych z podporządkowanymi im podokręgami i departamentami /załącznik 25/.

Z chwilą ogłoszenia stanu wojny zakłada się utworzenie centralnego dowództwa OT z szefem sztabu sił lądowych na czele. Okręgi wojskowe natomiast staną się strefami obrony, a podokręgi - rejonami obrony.

4.5.1. Miejsce i zadania obrony terytorialnej w systemie obronnym Francji.

Obrona terytorialna kraju, wspólnie z innymi rodzajami obrony wewnętrznej, wykonuje zadania zapewniające bezpieczeństwo i swobodę działania rządu oraz utrzymanie w gotowości systemu obronnego kraju.

Do głównych zadań sił OT należą:

- ochrona i obrona granic państwowych oraz całości terytorium kraju przed wtargnięciem przeciwnika drogą lądową, powietrzną i morską;
- ochrona i osłona strategicznych sił jądowych;
- zabezpieczenie powszechnej mobilizacji, koncentracji wojsk, transportu i zaopatrzenia wojsk;
- wsparcie wojsk operacyjnych w działaniach obronnych na obszarze kraju;
- zwalczanie desantów przeciwnika;
- organizowanie zbrojnego oporu, dywersji i sabotażu na tyłach przeciwnika we własnym kraju.

Za realizację tych zadań ponoszą odpowiedzialność władze cywilne oraz wojskowe. Np. prefekt strefy /prefekt departamentu - osoba cywilna/ w czasie pokoju odpowiadający tylko za obronę cywilną, w czasie wojny staje się odpowiedzialny za całość obrony strefy, mając do pomocy wojskowe dowództwo strefy, którym dowodzi dowódca okręgu wojskowego. Dowódca OW staje się doradcą prefekta strefy ds. obrony. Obok dowódcy okręgu prefektowi podporządkowany jest dowódca żandarmerii, dowódca okręgu lotniczego lub morskiego /jeżeli taki znajduje się w obszarze strefy/, prefekci rejonów obrony i stanowią oni Komitet obrony strefy.

4.5.2. Siły i środki obrony terytorialnej Francji oraz poglądy na ich użycie.

Siły i środki OT, z uwagi na ich podporządkowanie, dzielą się na trzy kategorie /załącznik 26/:

1. Jednostki centralnego podporządkowania w składzie dwóch dywizji piechoty. Jedna z nich ma być przeznaczona do ochrony zgrupowania rakiet strategicznych /SSBS/ na płaskowyżu Albion, druga do ochrony przepraw na Renie.

2. Jednostki podporządkowane strefom obrony w składzie jednej brygady piechoty /w VI strefie - dwie BP/ oraz pułku łączności, pułku transportowego, grupy śmigłowców obserwacyjno-łącznikowych i jednego-dwóch pułków ochrony granic tylko w II, IV, V i VI strefie.

Jednostki te są przeznaczone do obrony newralgicznych punktów infrastruktury wojskowej, wzmocnienia sektorów obrony departamentalnej oraz szybkiej interwencji w rejonach zagrożonych przez znaczniejsze siły przeciwnika.

3. Jednostki podporządkowane rejonom obrony w składzie: jednego-dwóch /podokręgowych/ pułków piechoty, do czterech pułków ochrony /obiektów/ i kompanii saperów.

Siły te są przeznaczone do szybkiej interwencji w przypadku naruszenia przez przeciwnika obszaru rejonu. Zadania bojowe realizują w ścisłej współpracy z pododdziałami żandarmerii.

Ogółem wojska OT Francji w okresie wojny mają liczyć około 165 000 żołnierzy, w uzbrojeniu których będzie około 400 wozów rozpoznawczo-bojowych, 350 samochodów osobowo-terenowych z zamontowaną wyrzutnią ppk lub działem bezodrzutowym, 600 moździerzy 81 i 120 mm oraz 120 śmigłowców obserwacyjno-łącznikowych.

4.6. Obrona terytorialna Wielkiej Brytanii.

Terytorium Wielkiej Brytanii poprzez swoje położenie stanowi ważną rubież strategiczną, osłaniającą północno-atlantyckie szlaki komunikacyjne i Europejski Teatr Wojny - obszar o decydującym znaczeniu dla wojsk NATO w wypadku prowadzenia działań bojowych w jego obszarze. Obszar wysp brytyjskich spełnia również w NATO rolę zaplecza, zarówno w dziedzinie potencjału ludzkiego i militarno-przemysłowego jak i wielkiej ilości baz wojskowych.

Ze względu na izolację jaką stanowią dla Wielkiej Brytanii morza, rozmieszczone na jej terytorium obiekty wojskowe są uważane za stosunkowo bezpieczne. Można z nich kontrolować rozległe obszary wodne i powietrzne północnej Europy, a także oddziaływać na europejskie, lądowe teatry działań wojennych. Znaczenie terytorium brytyjskiego wzrosło dla NATO po wystąpieniu Francji z wojskowej struktury paktu.

4.6.1. Miejsce i zadania obrony terytorialnej w systemie militarnym Wielkiej Brytanii.

Geograficzne położenie Wielkiej Brytanii stawia szczególne wymagania przed organizacją obrony terytorium. W odróżnieniu od krajów położonych na kontynencie, w których zasadniczy ciężar zadań OT spoczywa na barkach sił lądowych, w Wielkiej Brytanii dużą ich część mają wykonać siły powietrzne i morskie. Ich zadaniem będzie wykrywanie i likwidowanie

zagrożenia terytorium Wielkiej Brytanii z dala od jej granic. Dopiero nieskuteczność ich działania ma doprowadzić do angażowania sił lądowych sił obrony terytorialnej.^x

Obrona terytorialna, zdaniem brytyjczyków, charakteryzuje się złożonością zadań oraz dużą różnorodnością sił przeznaczonych do ich realizacji. Obejmuje zabezpieczenie przedsięwzięć:

- organizacyjno-mobilizacyjnych;
- przerzutu wojsk;
- materiałowo-technicznego i osobowego uzupełnienia strat poniesionych przez wojska operacyjne w toku wojny;
- samoobrony przed środkami masowego rażenia;
- walki z desantami i dywersją oraz uczestnictwo w akcjach bojowych obrony cywilnej.

Kierowniczym organem OT kraju jest sztab obrony podporządkowany Radzie Obrony Wielkiej Brytanii. Zasadniczym jego zadaniem jest określenie zadań każdemu rodzajowi sił wydzielonych do wykonywania zadań obronnych. Dowództwo sił lądowych Wielkiej Brytanii kieruje działalnością dowództw rejonów wojskowych, będących koordynatorami całokształtu przedsięwzięć z dziedziny OT na obszarze rejonu. Dowódcy rejonu do wykonywania zadań obronnych, mogą być podporządkowane siły zbrojne, paramilitarne, policji i obrony cywilnej.

4.6.2. Siły i środki obrony terytorialnej Wielkiej Brytanii oraz poglądy na ich użycie.

Obok wojsk operacyjnych - wydzielonych do dyspozycji NATO, składających się z wojsk regularnych, brytyjczycy posiadają rezerwy - podzielone na zorganizowane i niezorganizowane. Zgodnie z planami militarnymi mają one być użyte do mobilizacyjnego rozwinięcia sił operacyjnych i utworzenia wojsk OT. Siły regularne i rezerwy zorganizowane są w całości uzawodowione, rezerwy niezorganizowane natomiast polegają na ochotniczym zaciągu i stanowią zasadniczy trzon wojsk OT /TERRITORIAL ARMY/.

Oddziały oraz pododdziały wojsk OT w czasie pokoju są skadrowane i stacjonują na terytorium Wielkiej Brytanii. W okresie zagrożenia lub wojny, po uprzednim rozwinięciu mobilizacyjnym, mogą być użyte do zadań

x/ Według terminologii brytyjskiej na obronę terytorium kraju /OTK/ składają się: obrona powietrzna, obrona wybrzeża morskiego, obrona terytorialna /OT/ i operacyjne zabezpieczenie władz administracji państwowej.

operacyjnych na kontynencie europejskim lub do zadań obronnych na terenie Wielkiej Brytanii.

Aktualnie siły wojsk OT liczą 70 tys. żołnierzy /w tym 4 000 kobiet/. Plan perspektywiczny rozwoju przewiduje ich powiększenie do 86 tys. to jest do stanu pozwalającego w pełni zrealizować zadania postawione Brytyjskiej Armii Renu i zadania określone planami obrony wysp brytyjskich.

Zakłada się utrzymywanie następujących jednostek OT /typu WB/:

- trzydziestu ośmiu batalionów piechoty;
- dwóch rozpoznawczych pułków pancernych;
- trzech pułków rozpoznawczych;
- trzech batalionów powietrznodesantowych;
- trzech pułków SAS /21, 22 i 23 pwspec SAS/;
- dwóch pułków artylerii;
- czterech pułków obrony plot;
- pięciu pułków saperów;
- dwóch kompanii rozpoznania artyleryjskiego;
- pięciu kompanii inżynieryjnych i innych pododdziałów zabezpieczenia.

Uzupełniając tymi jednostkami 2, 8, 39, 42, 43, 51 i 54BP/WB/ przewiduje się utworzenie siedmiu dywizji piechoty OT /załącznik 27/ o numeracji brygad. Ponad 75% tych sił przewiduje się do działań na kontynencie europejskim.

Poza wojskami OT utworzono również w Wielkiej Brytanii z rezerw zorganizowanych tzw. wojska obrony wewnętrznej /HOME SERVICE/, które docelowo mają liczyć około 4 500 rezerwistów. Strukturalnie formacja ta ma być zorganizowana w czterdzieści siedem kompanii używanych do ochrony obiektów wojskowych i cywilnych na terytorium Wielkiej Brytanii.

Szkolenie rezerw zorganizowanych odbywa się w ośrodkach szkolenia i na poligonach OT.

BIBLIOGRAFIA

1. Kompendium sił zbrojnych państw NATO. Szt. Gen. 1290/87.
2. Strategie i poglądy państw NATO na prowadzenie wojny w Europie. Szt. Gen. 1214/85.
3. Strategia wojskowa Stanów Zjednoczonych i Paktu Północnoatlantyckiego. Szt. Gen. 1035/81.
4. Komunikaty Rozpoznawcze od 1983 r.
5. Informator o siłach zbrojnych RFN. Szt. Gen. 1091/82.
6. Informator o siłach zbrojnych Wielkiej Brytanii. Szt. Gen. 1146/83.
7. Informator o siłach zbrojnych Francji. Szt. Gen. 1186/84.
8. Informator o siłach zbrojnych Stanów Zjednoczonych. Szt. Gen. 1229/85.
9. Strategiczno-operacyjne, wieloszczeblowe, dowódczo-sztabowe ćwiczenie PSZ NATO "WINTEX/CIMEX-85". Szt. Gen. 1222/85.
10. Strategiczne rozwinięcie sił zbrojnych NATO na Europejskim Teatrze Wojny. Szt. Gen. 941/79.
11. Gotowość bojowa i systemy alarmowe NATO. Szt. Gen. 957/80.
12. Północny kierunek strategiczny. Operacyjne przygotowanie terenu. Siły i środki połączonych sił zbrojnych NATO. GZSB WP, Zarząd RW 1987 r.
13. Obrona terytorialna RFN, Danii, Holandii, Belgii, Wielkiej Brytanii i Francji. Szt. Gen. 930/79.

ZAŁĄCZNIKI

1. Znaczenie podstawowych pojęć.
2. Współzależność podstawowych pojęć.
3. Ewolucja doktryn, strategii wojennych i koncepcji strategicznych USA i NATO.
4. Wykaz ważniejszych stanowisk wojskowych w organach NATO obsadzonych przez Niemców.
5. Koncepcja operacyjno-strategiczna głębokich uderzeń.
6. Wariant zmasowanego użycia broni jądrowej przez siły zbrojne NATO.
7. Możliwe warianty pierwszej operacji powietrznej.
8. Podział europejskiego teatru wojny w/g NATO.
9. Warunki fizyczno-geograficzne ważniejszych rejonów PłnE i SE TDW.
10. Przynależność związków taktycznych i oddziałów sił lądowych NATO do określonych kategorii i stopni gotowości bojowej.
11. Podział administracyjno-terytorialny w systemie OT RFN.
12. Jednostki bojowe wojsk OT RFN.
13. Dywizja piechoty wojsk OT RFN.
14. Organizacja jednostek bojowych OT RFN.
15. Polowe pułki szkolne OT RFN.
16. Policja graniczna RFN.
17. Policja pogotowia RFN.
18. Podział terytorium Danii na okręgi wojskowe i okręgi obrony terytorialnej.
19. Obrona terytorialna Danii.
20. Organizacja wojsk OT Holandii.
21. Podział wojskowo-administracyjny terytorium Holandii.
22. Stan osobowy i uzbrojenie OT Holandii.
23. Wojska obrony wewnętrznej Belgii.
24. Podział wojskowo-administracyjny terytorium Belgii.
25. Podział wojskowo-administracyjny Francji.
26. Wojska obrony terytorialnej Francji.
27. Dywizja piechoty OT/WB/.

ZNACZENIE PODSTAWOWYCH POJĘĆ

Podstawowe pojęcia używane w dokumentach oficjalnych i w literaturze wojskowej zachodniej przybierają najczęściej następujące zbliżone znaczenia.

Polityka narodowa - to długoterminowa działalność państwa w sferze politycznej, ideologicznej, wojskowej, ekonomicznej, naukowo-technicznej i innych, mająca zapewnić osiągnięcie celów o znaczeniu państwowym /ogólnonarodowym/.

W swej istocie polityka narodowa jest naczelną wytyczną wyrażoną w generalnych zasadach obowiązujących we wszystkich znaczących /wyżej wymienionych/ dziedzinach działalności państwa.

Doktryna narodowa - to program działania w sferze polityki narodowej w pewnym etapie rozwoju sytuacji międzynarodowej, dostosowany do określonych warunków polityczno-militarnych i określonego obszaru geograficznego, odzwierciedlający cele polityki państw i obowiązujące zasady postępowania.

W Stanach Zjednoczonych doktryną narodową nazywane są w zasadzie programy ogłaszane przez prezydentów. Zaakceptowany przez Kongres program prezydenta zostaje uznany jako doktryna i stanowi podstawę do formułowania poglądów oraz organizowania działalności we wszystkich ważniejszych dziedzinach polityki państwowej, zwłaszcza militarnej.

Strategia narodowa - to umiejętność działania kierownictwa politycznego w zakresie użycia wszystkich elementów potencjału państwa do osiągnięcia celów polityki narodowej w czasie pokoju i wojny. W odniesieniu do problemów militarnych strategia narodowa zajmuje się głównie decydowaniem o użyciu sił zbrojnych oraz ich współdziałaniu z innymi elementami potencjału państwa.

Polityka wojskowa - to działalność władz państwowych i wojskowych ukierunkowaną na budowę systemu militarnego mającego zapewnić realizację celów polityki narodowej przy pomocy środków wojskowych. Stanowi ona integralną część polityki narodowej, jest jej funkcją w dziedzinie militarnej.

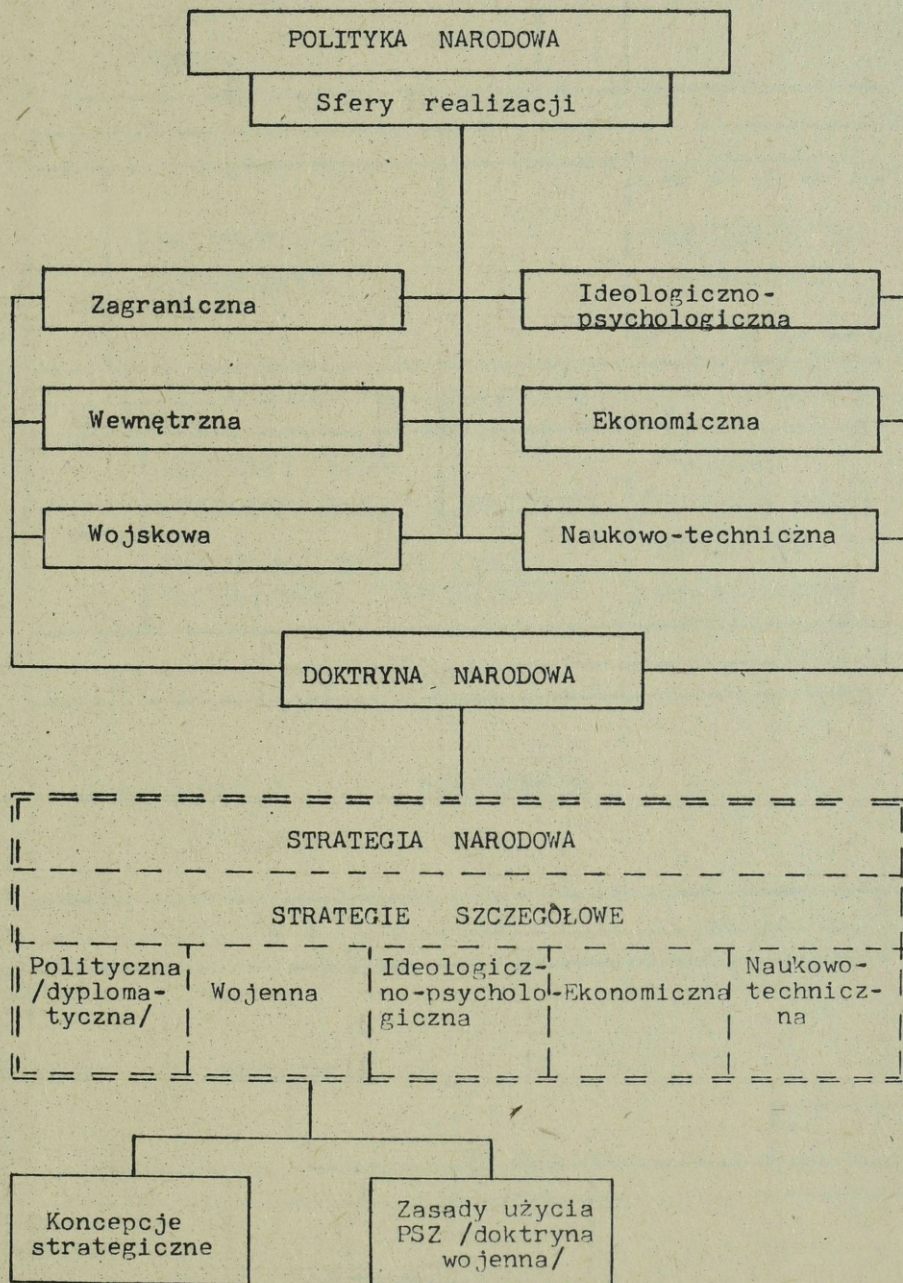
Strategia wojenna - to oficjalnie uznany system poglądów i przedsięwzięć dotyczący charakteru ewentualnej wojny i wykorzystania potencjału militarnego do osiągnięcia celów polityki narodowej. Obejmuje ona teoretyczną i praktyczną działalność kierownictwa wojskowego w zakresie przygotowania kraju i jego sił zbrojnych do prowadzenia wojny.

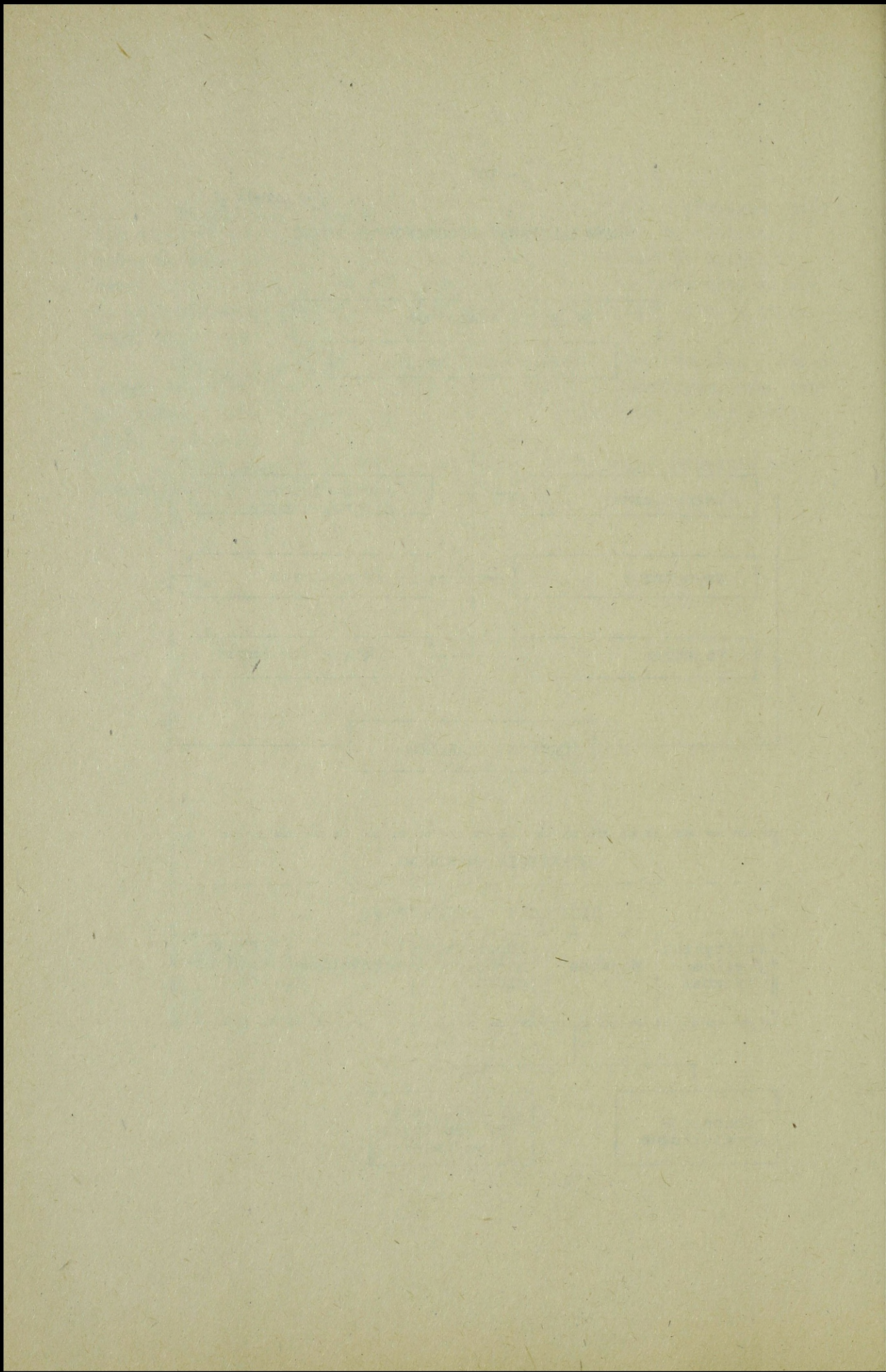
Koncepcja strategiczna - to rozwinięcie jednej z głównych zasad lub dziedzin obowiązującej strategii wojennej, zawierająca wnioski z oceny aktualnej sytuacji strategicznej. Określa ona sposób działania, swego rodzaju formułę roboczą wyższego kierownictwa wojskowego, mający na celu wytworzenie warunków umożliwiających realizację wymogów strategii wojskowej.

Doktryna wojenna - jest pojęciem różnie interpretowanym i stosowanym. Najczęściej bywa ono używane w znaczeniu szczegółowym, jako zespół zasad i sposobów działania w operacji i walce rodzajów sił zbrojnych lub wojsk.

Niekiedy pojęcie doktryna wojenna jest używane zamiennie ze strategią wojenną.

WSPÓLZALEŻNOŚĆ PODSTAWOWYCH POJĘĆ

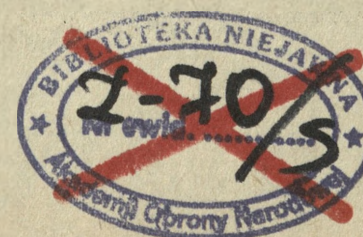

EWOLUCJA DOKTRYN, STRATEGII WOJENNYCH I KONCEPCJI STRATEGICZNYCH USA I NATO

		1945	1950	1955	1960	1965	1970	1975	1980	1985
Zjednoczone Stany	Doktryny	POWSTRZYMYWANIA KOMUNIZMU Trumana		ODEPCHNIĘCIA KOMUNIZMU I WYZWOLENIA Dullesa		WSPÓLPRACY I KONFRONTACJI Kennedy'ego		PODZIELONEJ ODPOWIEDZIALNOŚCI Nixona		CAR-TERA REAGANA
	Strategie	PERY-FERYJNA	ZMASOWANEGO ODWETU			ELASTYCZNEGO REAGOWANIA		REALISTYCZNEGO ODSTRASZANIA		BEZPOŚRĘDNEJ KONFRONTACJI
	Koncepcje	MIECZA I TARCZY			DWÓCH I PÓŁ WOJNY		PÓŁTOREJ WOJNY WYSTARCZALNOŚCI STRATEGICZNEJ STRATEGII OCEANICZNEJ RUCHLIWOŚCI STRATEGICZNEJ		PRZEWAGI /dowolna wojna powszechna lub ograniczona/	
NATO	Strategie	ZMASOWANEGO ODWETU				ELASTYCZNEGO REAGOWANIA				
	Koncepcje	WYSUNIĘTEJ OBRONY				WYSUNIĘTYCH RUBIEŻY.				

x/ W 1984 r. została ona uzupełniona koncepcją operacyjno-strategiczną "głębokich uderzeń".

WYKAZ WAŻNIEJSZYCH STANOWISK WOJSKOWYCH W ORGANACH
NATO OBSADZONYCH PRZEZ NIEMCÓW

Lp.	Stanowisko	Stopień, imię i nazwisko
1.	Komendant Akademii Obrony NATO w Rzymie	gen.mjr Franz Uhlw WETTLER
2.	Z-ca naczelnego dowódcy PSZ NATO w Europie.	gen.Hans Joachim MACK
3.	Z-ca szefa sztabu w w/w dowództwie d/s planowania i operacji.	gen. mjr Lutz MOEK
4.	Z-ca dowódcy PSZ CB i BZ .	gen. por. Hienz Walter von GATHEN
5.	Z-ca szefa sztabu PSZ PłnE TDW	adm.floty Klaus Jürgen THÄTER
6.	Dowódca PSM CB i BZ	wiceadm. KAMPE
7.	Dowódca PSZ SE TDW	gen. Leopold CHALUPA
8.	Szef sztabu PGA	gen.mjr Rolf ZERLING
9.	Szef sztabu CGA	gen.mjr Gerhard BRUGMANN
10.	Z-ca dowódcy PSP SE TDW	gen.mjr Fred NOACK
11.	Szef sztabu 2 PTSP	gen.mjr Hans Ulrich FLADE
12.	Dowódca 4 PTSP	gen.por. Horst JUNGKURTH
13.	Dowódca stałego zespołu sił morskich NATO	komandor Klaus SCHWARE

WARIANT ZMASOWANEGO UŻYCIA BRONI JĄDROWEJ PRZEZ SIŁY ZBROJNE NATO

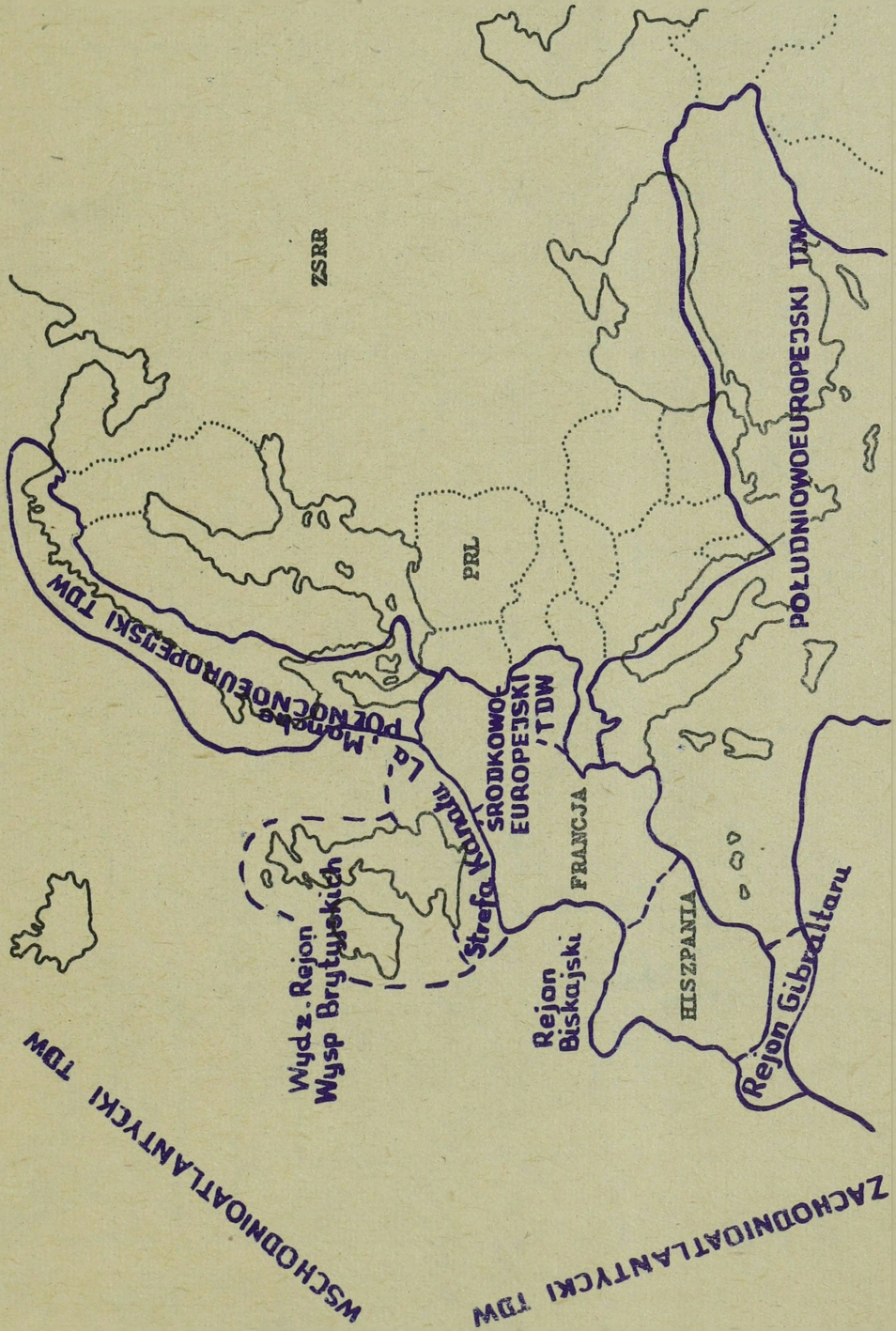
	Uderzenia grupowe i pojedyncze	Uderzenia grupowe i pojedyncze	Pierwsze zmasowane uderzenie Główne grupowe i pojedyncze oraz pojedyncze zmasowane
Czas trwania	3 dzień	2 dzień ^{x/}	1 dzień /3-7 godzin/
% zużycia amunicji przydzielonej na operację jądrową	20	30	50
Środki przenoszenia	Samoloty taktyczne Wyrzutnie pocisków operacyjno-taktycznych	Samoloty taktyczne Wyrzutnie pocisków operacyjno-taktycznych	Wyrzutnie pocisków balistycznych Wyrzutnie pocisków operacyjno-taktycznych Samoloty strategiczne Samoloty taktyczne

x/ Jeżeli pierwsze zmasowane uderzenie rozpocznie się w pierwszej połowie dnia, to dane podane na 2 dzień służą do naliczeń na drugą połowę pierwszego dnia, a z trzeciego dnia - na drugi dzień operacji jądrowej.

MOŻLIWE WARIANTY PIERWSZEJ OPERACJI POWIETRZNEJ

Wariant	Sposób działania	Cel	Czas trwania
1	2	3	4
1. Powietrzna operacja zaczepna prowadzona na całą głębokość operacyjną /wariant zasadniczy/	Rozpoczęcie operacji zmasowanymi nalotami lotnictwa na głównych kierunkach powietrzno-operacyjnych, a następnie wykonywanie kolejnych zmasowanych nalotów oraz prowadzenie działań urzutowanych	Obezwładnienie środków przenoszenia broni jądrowej i rozbięcie głównych zgrupowań lotnictwa przeciwnika, wywalczenie przewagi w powietrzu oraz stworzenie warunków do działań własnych sił zbrojnych	Od kilku do kilkunastu dni
2. Połączona operacja powietrzno-zaczepna i obronna prowadzona na głębokość pierwszego rzutu przeciwnika /wariant na wypadek niekorzystnego stosunku sił powietrznych na TDW	Główne siły lotnictwa taktycznego wykonują zmasowane naloty i prowadzą działania urzutowane na pierwszy rzut operacyjny wojsk przeciwnika. Natomiast siły i środki OP oraz część LT prowadzi działania bojowe w ramach powietrznej operacji obronnej.	Zdobycie lokalnej przewagi w powietrzu i szybkie rozbicie pierwszorzutowych zgrupowań wojsk lądowych przeciwnika oraz izolacja pola walki, jak również zniszczenie lotnictwa przeciwnika w powietrzu w celu uzyskania korzystnego stosunku sił oraz stworzenia warunków do działań własnych sił lądowych.	1-2 dni, a następnie przejście do działań w/g wariantu pierwszego
3. Powietrzna operacja obronna /w wypadku wykonania przez lotnictwo przeciwnika niespodziewanego uderzenia/	Dyżurne siły i środki OP i lotnictwa taktycznego zwalczają samoloty przeciwnika nad własnym terytorium	Odparcie pierwszego zmasowanego uderzenia lotnictwa przeciwnika oraz zabezpieczenie przejścia wszystkich sił lotnictwa i OP w pełną gotowość bojową, jak również rozwinięcia ugrupowań bojowych sił lądowych	12-14 godzin, a następnie przejście do działań w/g wariantu 1 lub 2

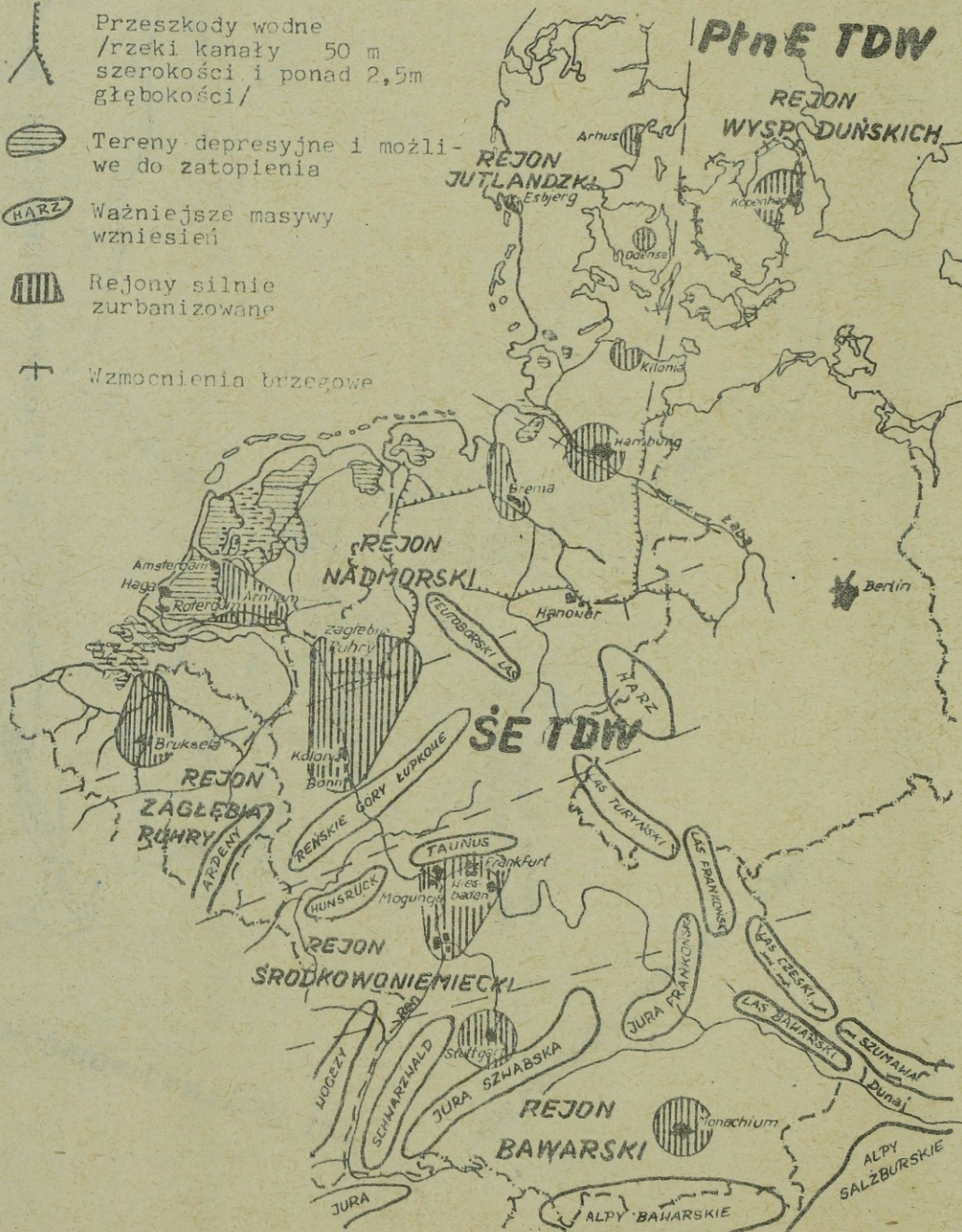
PODZIAŁ EUROPEJSKIEGO TEATRU WOJNY W NATO

WARUNKI FIZYCZNO-GEOGRAFICZNE WAŻNIEJSZYCH
REJONÓW PłnE I ŚE TDW

LEGENDA

- Przeszkody wodne / rzeki kanały 50 m szerokości i ponad 2,5m głębokości /
- Tereny depresyjne i możliwe do zatopienia
- Ważniejsze masywzwniesień
- Rejony silnie zurbanizowane
- Wzmocnienia brzegowe

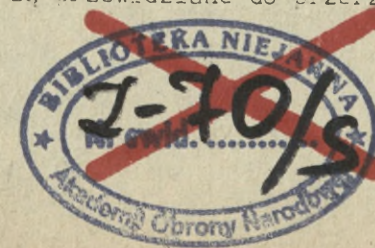

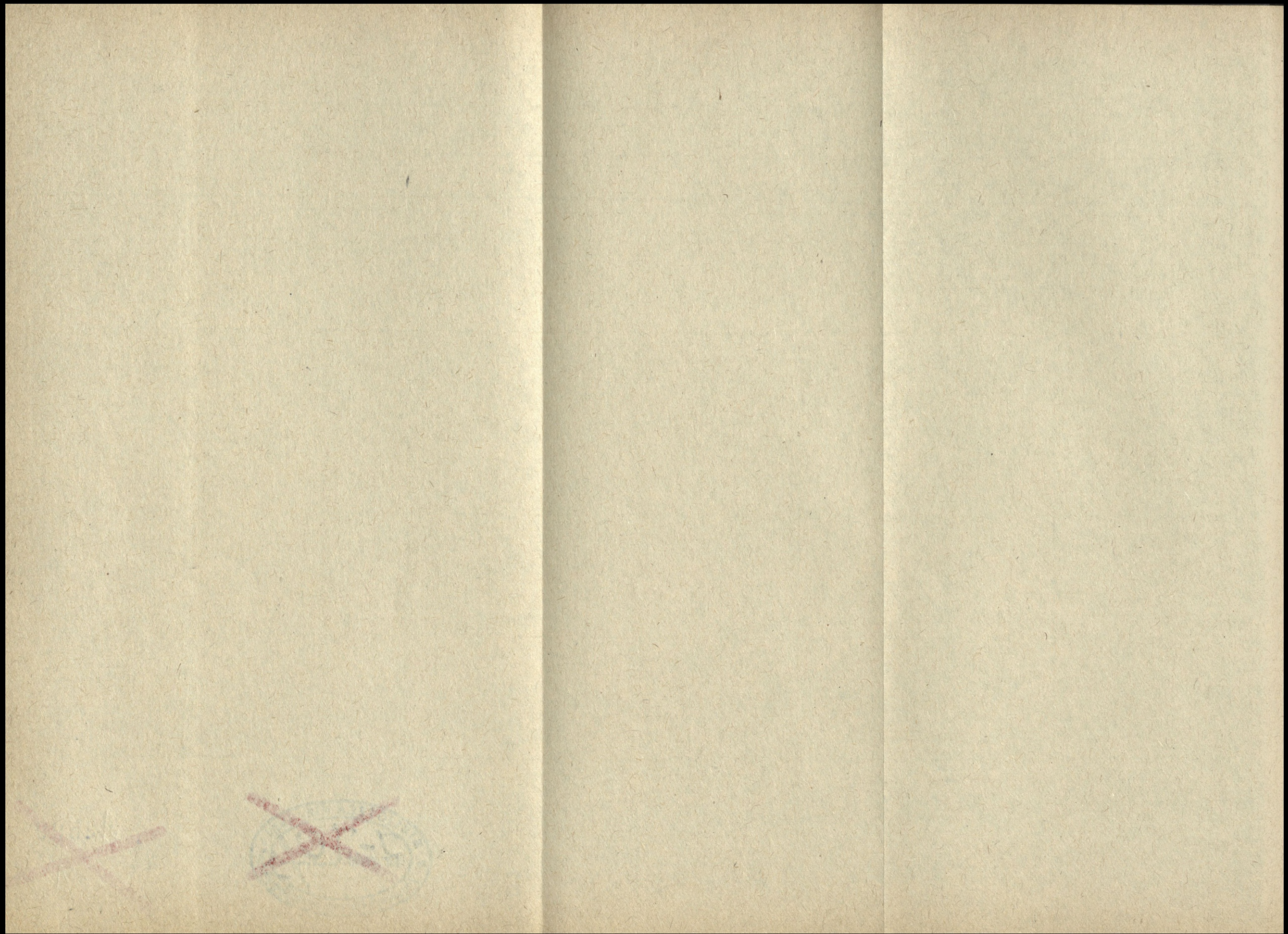
L

PRZYNALEŻNOŚĆ ZWIĄZKÓW TAKTYCZNYCH I ODDZIAŁÓW SIŁ LĄDOWYCH NATO DO OKREŚLONYCH
KATEGORII I STOPNI GOTOWOŚCI BOJOWEJ

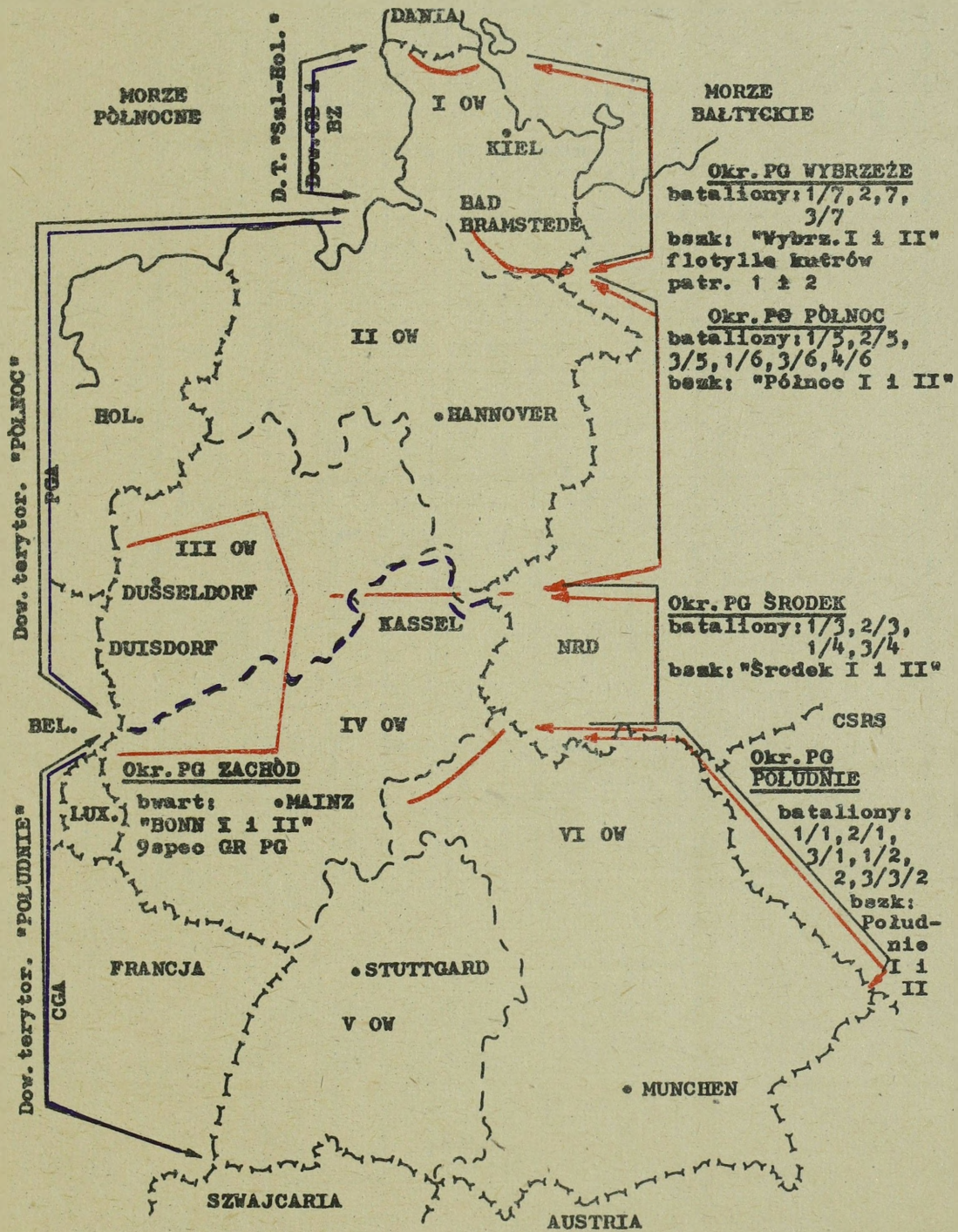
TDW	Kategoria	A					B					C				
	Stopień got. bojowej	I	II	III	IV	V	I	II	III	IV	V	I	II	III	IV	V
SE TDW	Sily aktualnie stacjonujące	2,4,11DZ, 1,3,5,7,10, 12DPanc, 8DPD/NZ/, 3, 8DZ, 1 i 3DPanc/A/, 1, 3,4DPanc/WB/, bryg. 2DPanc, bryg.1DZ, 2 i 11 rppanc/A/, 9/12 i 13/13 rppanc/WB/					1,4DZ/H/, 1 i 16DZ /B/, 42GB /K/, 56BZ OT/NZ/									
	Sily wzmocnienia regionalnego i zewnętrznego ^{3/}			1DPanc "C" 1DZ, 2DPanc, 4, 5DZ, 7LDP i 3rppanc/A/, 2DZmot, 5BPD, 19BZ/WB/	197BP, 194BPanc, 6BSPanc /A/		ppd/B/	52,53, 54,55, BZ OT /NZ/				5DZ /H/	10BZ, 12BPZmot /B/, 101 BP/H/, 72,73, 74,75, 76,32, 33,34, 85,36, 93,94 96pochr /NZ/	2DP/WB/ 62,63, 64,65, 66DP /NZ/, 302, 304BP OT/H/	42,54 DP/WB/ 42,43, 44,45, 46DP/NZ/ dwa pzmot i dziewięć pp OT/B/	
Obszar CB i BZ	Sily aktualnie stacjonujące	6DZ/NZ/					JDZ/D/, 1, 2ZBZ/D/, BP"Bornholm" /D/ 51BZ OT /NZ/									
	Sily wzmocn. regionalnego i zewnętrznego ^{3/}	zgr. takt.sil interwencyjnych NATO "Północ"		1DP/WB/, 3BPM/WB/H/ 5BGP/K/	2ZSD/A/ 9DZmot/A/							sześć pułkowych zgr. takt/D/ 71,31 poch /NZ/	61DP /NZ/	41DP /NZ/		

3/ W NATO przyjęto nazywać wzmocnieniem "regionalnym" te jednostki, które są rozwijane i przeznaczone do wzmocnienia wojsk operacyjnych na terytorium państw członkowskich kontynentu europejskiego, natomiast "zewnętrznym" - jednostki, które są przewidziane do przerzutu na kontynent europejski z kontynentu amerykańskiego lub Wysp Brytyjskich.

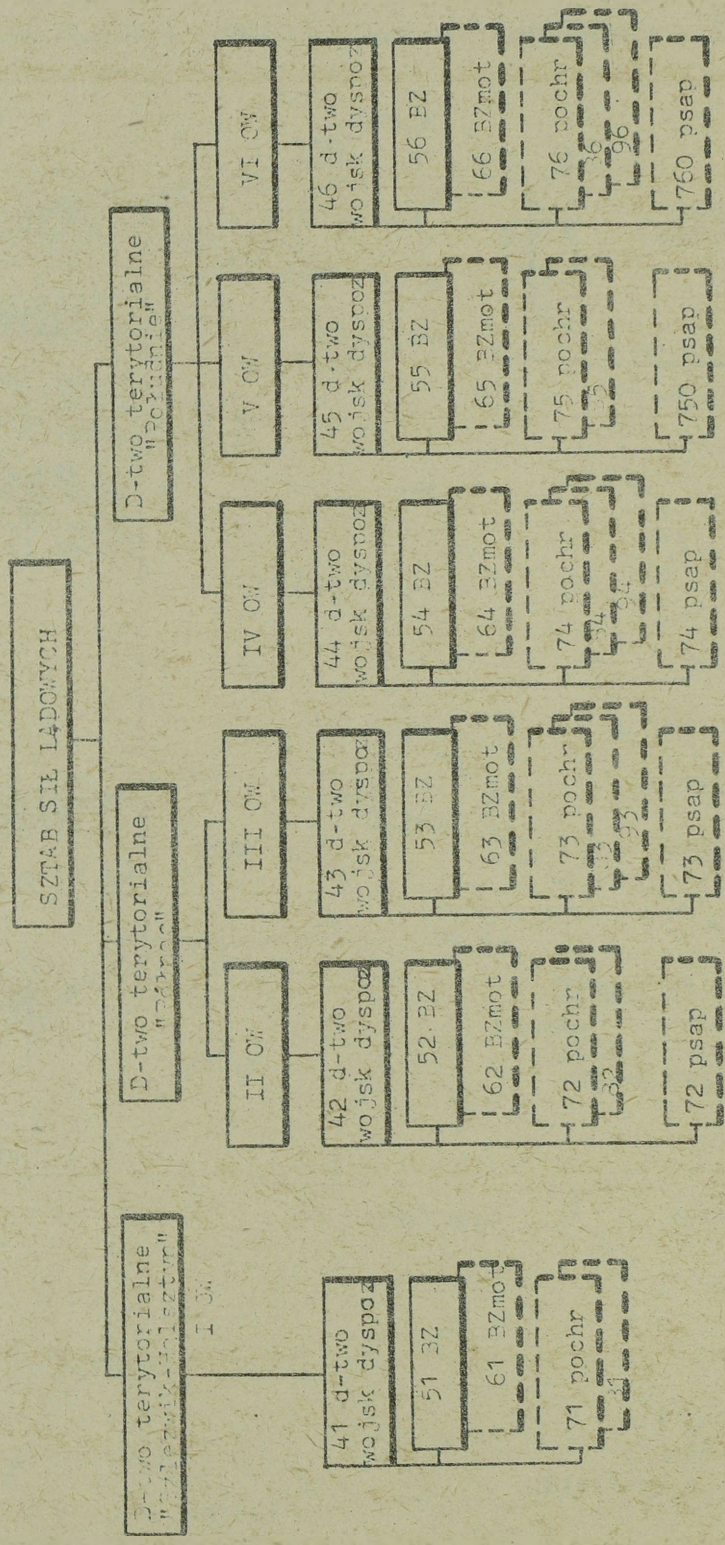

PODZIAŁ ADMINISTRACYJNO-TERYTORIALNY W SYSTEMIE OT RFN

JEDNOSTKI BOJOWE WOJSK OT RFN

----- Jednostki mobilizowane

STAN OSOBOWY I UZBROJENIE JEDNOSTEK WOJSK OT RFN

41 - 46 DP

61 - 66 DP

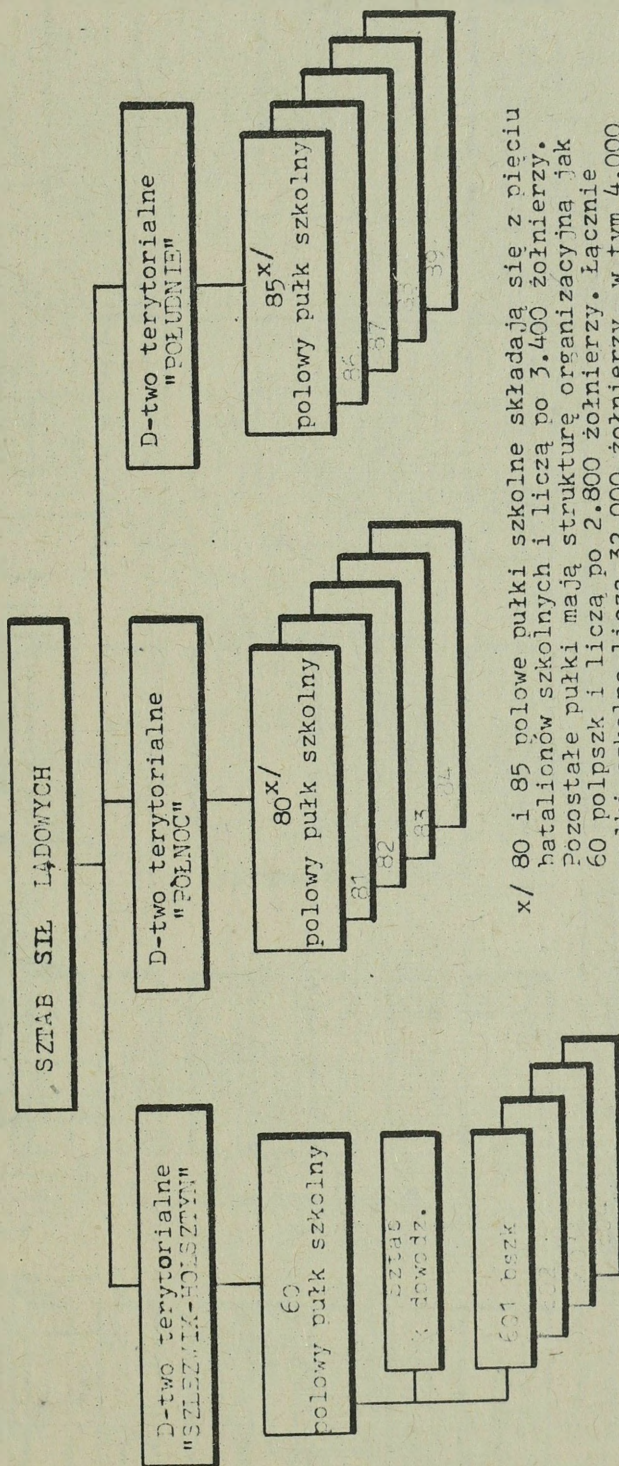
- dtwo, sztab i kdw
- dwie BP, w każdej:
- dow, sztab i kdw
- trzy bp
- dppanc
- da
- kzaop
- BZmot
- dow, sztab i kdw
- dwa bp
- bcz
- da
- kzaop
- pa
- dow, sztab
- bdow i zaop
- dra
- dam
- paplot
- dow i sztab
- bdow i zaop
- dwie gr.dow
- sześć paplot
- rppanc
- b1
- bsap
- brem
- bmsanit
- bochr
- trzy bzapas
- kobr ABC
- esk lot

- dow, sztab i kdw
- dwie BP - jak w 41-46 DP
- BZmot
- dwa bpzmot
- bcz
- dah
- ksap
- kzaop
- bcz
- pozostale oddz.
- i pododdz. jak
- w 41-46DP /oprócz
- rbpanc/

	bp	bpzmot	bcz	BP	BZmot 41-46	BZmot 61-66	pa	rppanc	Inne	41-46 DP	61-66 DP
Stan osob.		679	378			2703				ok. 15000	ok. 15000
Czołgi M-48			41		54	41	4	23		32	32
Hb 203,2							18			4	4
Hb 155							18			13	13
Hb 105				18	18	18	18			54	54
Moźdz.120	6	6		13	12	12	12			43	43
Wyrz.PPK	6	9		18	12	18	12			43	54
Arm.WIDDER		7		32	14	14				64	73
Dzbo 106	9			27						54	54
Arm.plot 120						4			36	40	40
Sm.r.I.Alouet						4			12	12	12
Człgi most						4			4	4	4
Człgi sap						4			4	4	4
Samochody		102	56			573					
Poj.zdal.min.						4					4
Gran.ppanc						245				1145	1145
44 mm											

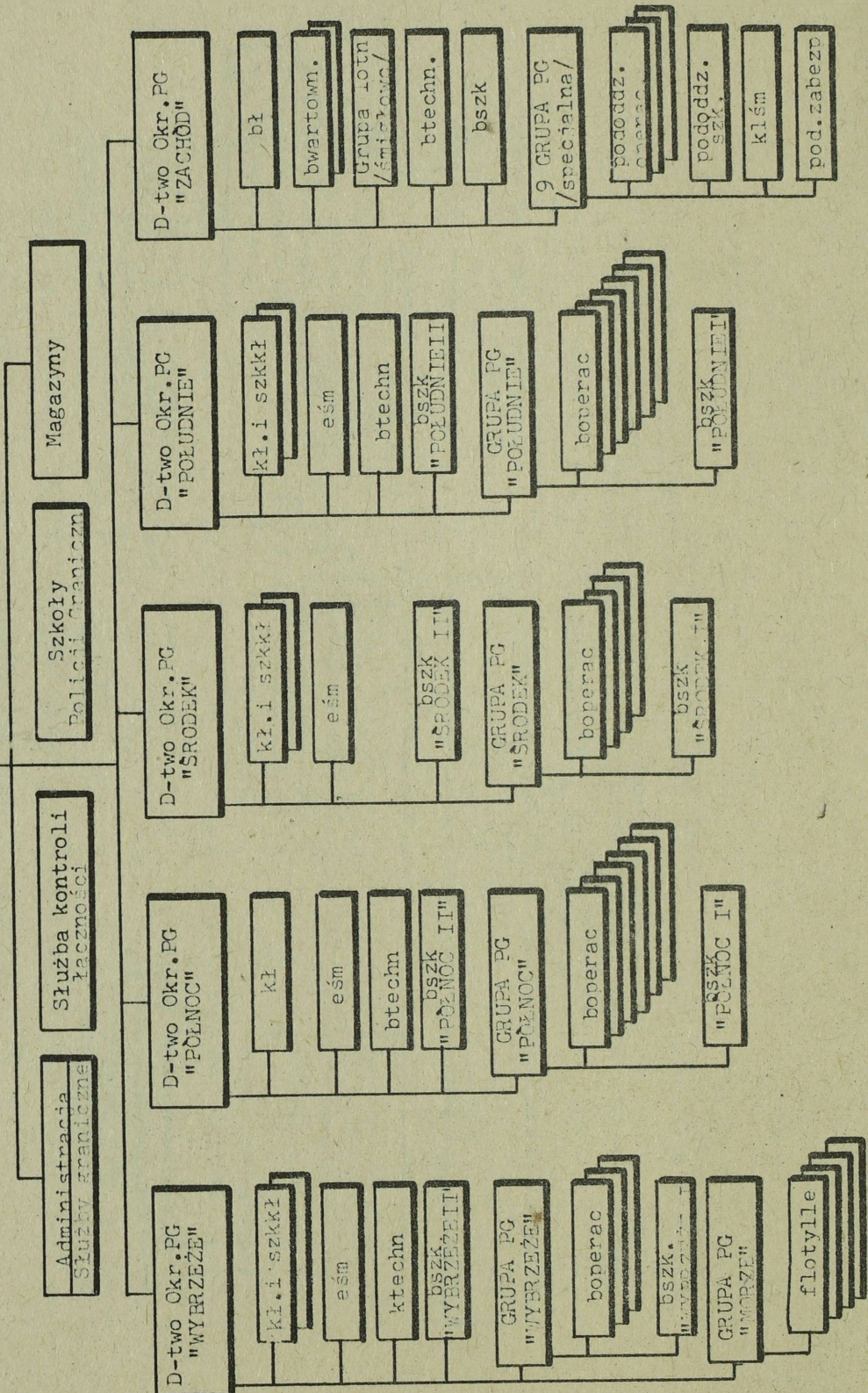
POLOWE PUŁKI SZKOLNE OT RFN

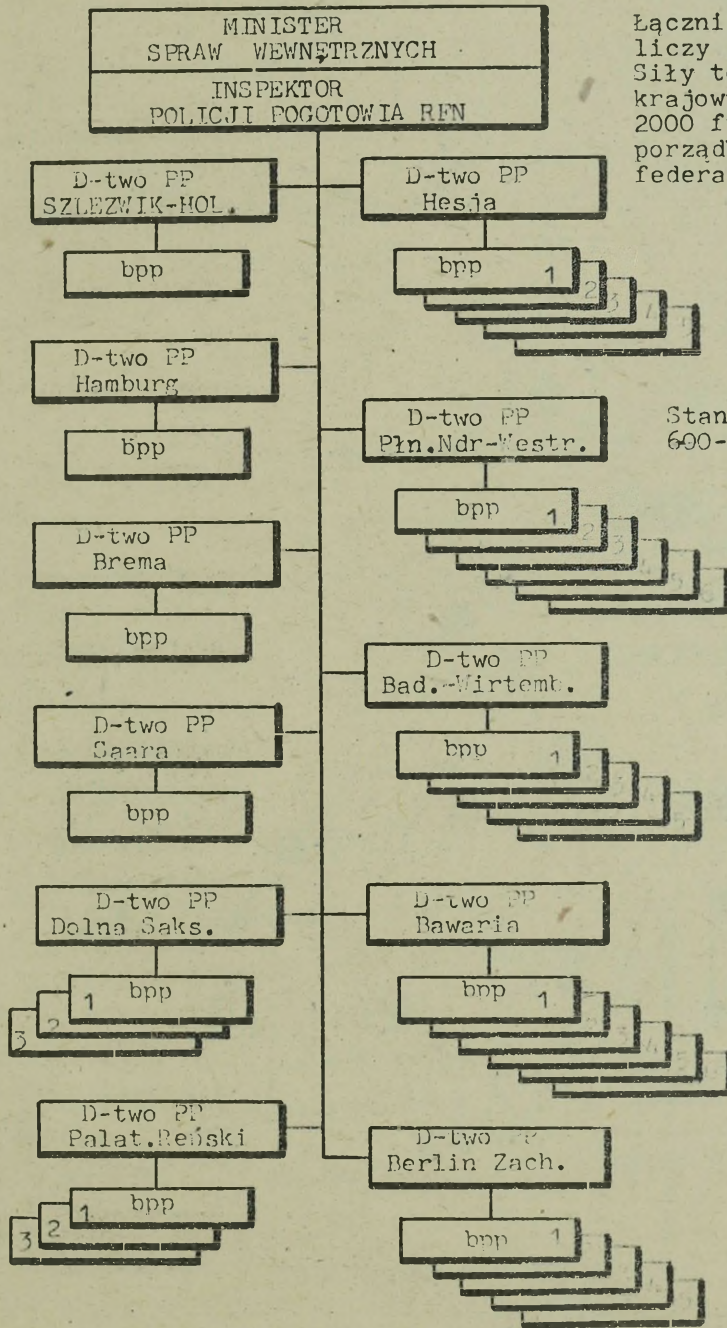
x/ 80 i 85 polowe pułki szkolne składają się z pięciu batalionów szkolnych i liczą po 3.400 żołnierzy. Pozostałe pułki mają strukturę organizacyjną jak 60 polpszk i liczą po 2.800 żołnierzy. Łącznie pułki szkolne liczą 32.000 żołnierzy, w tym 4.000 kadry dowódczo-sztabowej.

POLICJA GRANICZNA RFN

Ministerstwo Spr. Wewnętrz.
ODDZIAŁ POLICJI GRANICZNEJ

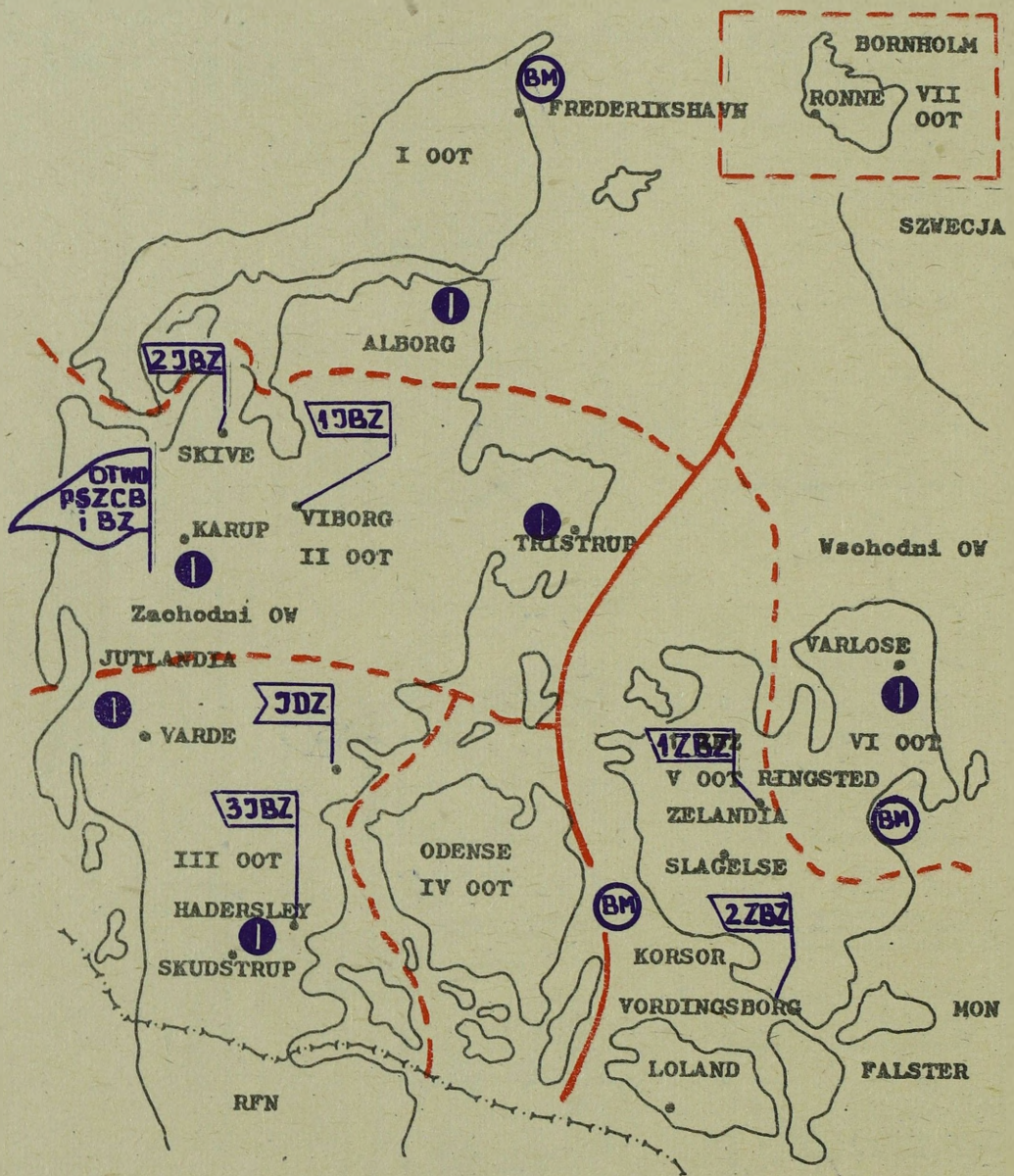
POLICJA POGOTOWIA RFN

Łącznie policja pogotowia liczy 22.500 policjantów. Siły te podlegają rządowi krajowemu, z wyjątkiem 2000 funkcjonariuszy podporządkowanych rządowi federalnemu.

Stan osobowy bpp - 600-800 policjantów.

PODZIAŁ TERYTORIUM DANII NA OKRĘGI WOJSKOWE
I OKRĘGI OBRONY TERYTORIALNEJ

OBRONA TERYTORIALNA DANII

Obrona lokalna-14.000

OL	Jednostki OL		
		z tego	
		WOW	ZOW
pułk.zgr.takt.	6	4	2
bataliony piech.	6x/	3	3
dywizjony art.	2x/	1	1
komp.ppanc	2x/	1	1
Komp.sap.	2x/	1	1

x/ Z tych sił mogą być utworzone kolejne pułkowe zgrupowania taktyczne

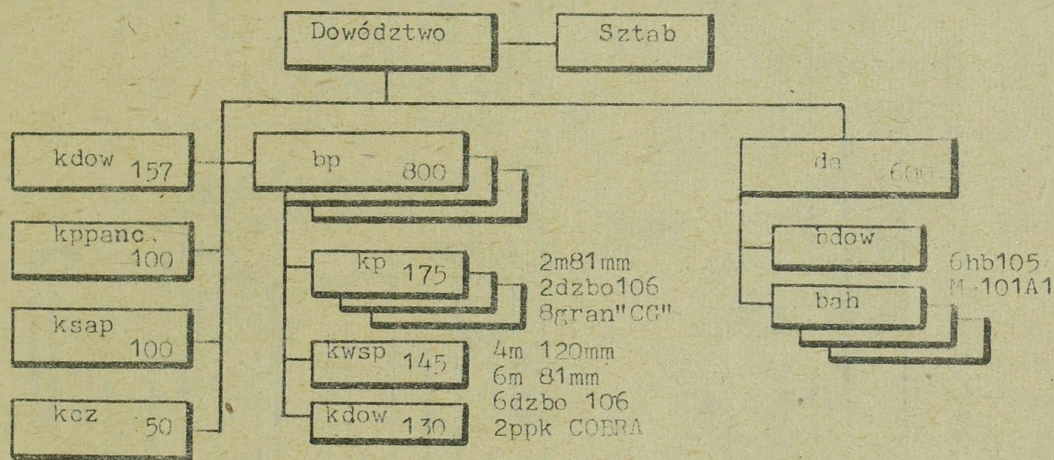
Obrona regionalna

Siły lądowe OR-60.400
zorganiz.w 354 kp i
160 komp.specjalist.
kp = 50-120 żołn. 2 m 81
3 dzbo 106,7 mm

Siły powietrz.OR-12.400
zorganiz.w eskadry obs.
naziemnej i korpus obs.-
meldunkowy

Siły morskie OR-5.200
zorganiz.w 36 flotylli:
obr.wybrzeża

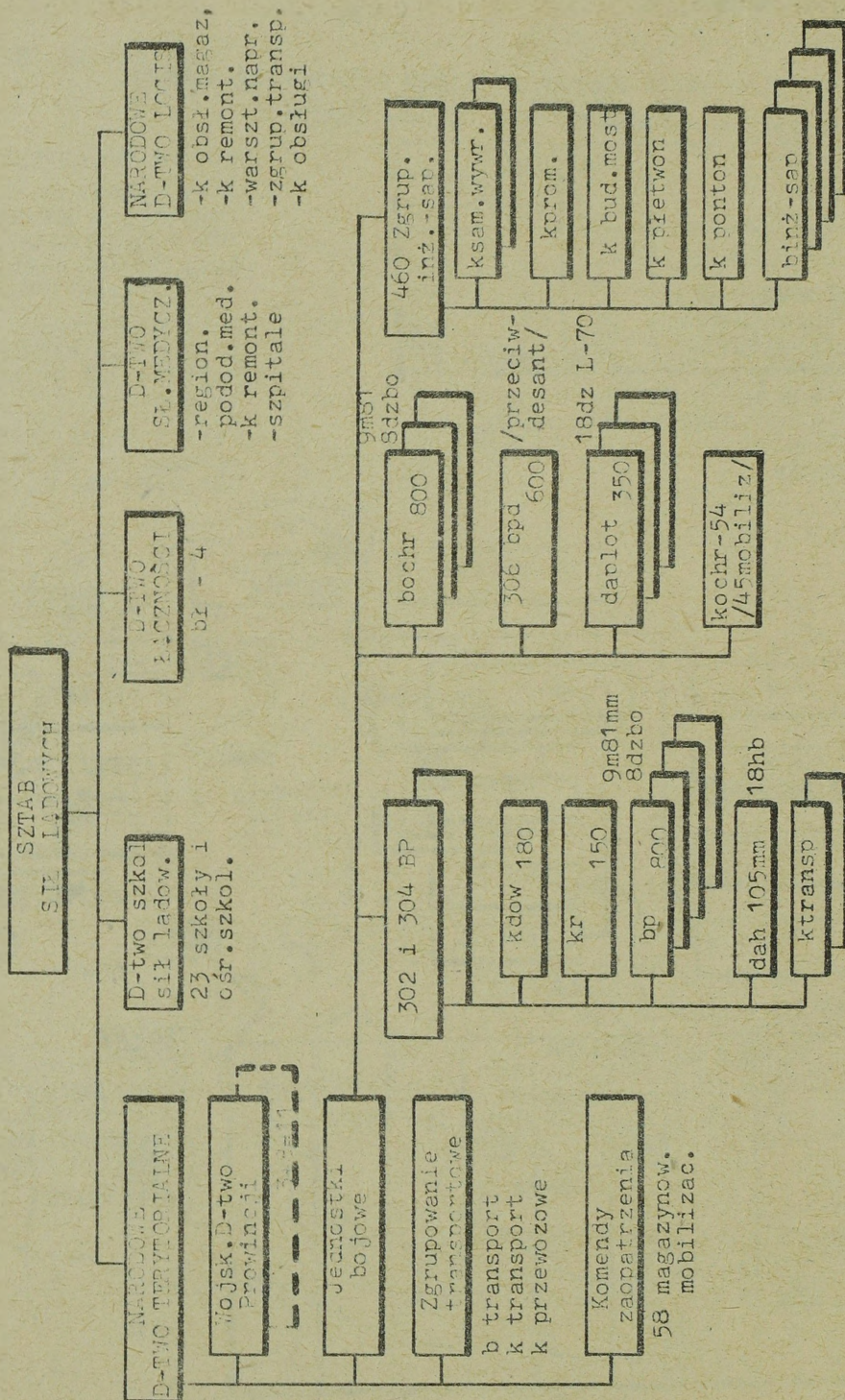
pzt

	d-two i kdo	bp	da	kcz	k panc	k sap	Pa zem
Stan osob	150	300	600	50	100	100	3400
Cz."Cent"				10			10
Hb 105			18				18
M 120		4					12
M 81		12					36
Wyrz. COBRA		2			12		18
Gran.CG		40					120
Dzbo 106		12					36
Km plat 12,7		4					4

x/ Struktura organiza-
cyjna samodziel-
nych jednostek OL-
jak wchodzacych w
sklad pzt.

ORGANIZACJA WOJSK OT HOLLANDII

PODZIAŁ WOJSKOWO-ADMINISTRACYJNY
TERYTORIUM HOLANDII

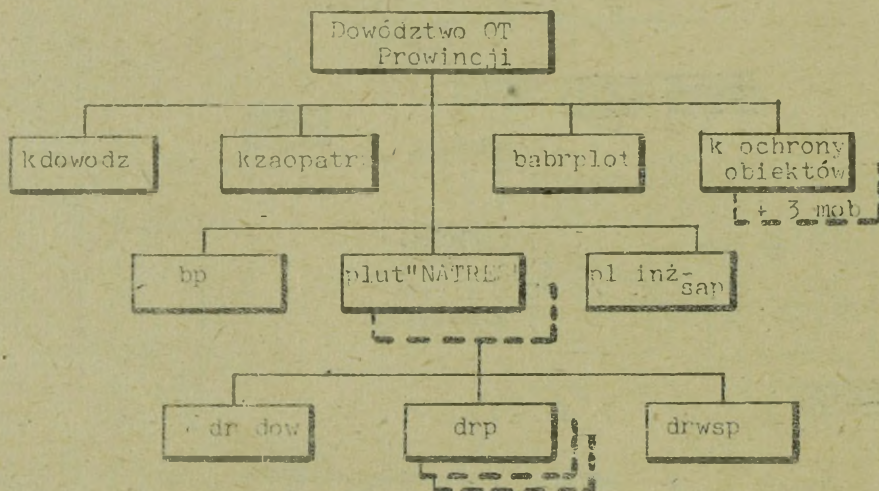
STAN OSOBOWY I UZBROJENIE OT HOLLANDII

Stan osobowy	pluton "NATRES"	Prowincja /9 plut/	Kraj /113 plut/
oficerowie	1	9	100
podoficerowie	5	45	500
szeregowcy	36	324	3600
Razem	42	378	5100

Uzbrojenie

pistolety BROWNING	3	27	300
pistolety UZI	18	167	1800
lekkie karab.maszyn.	3	27	300
ciężkie karab.maszyn.	1	9	100
pancerzown.CARL GUSTAW	1	9	100

SKŁAD SIŁ OBRONY TERYTORIALNEJ PROWINCJI

Ogółem OT Holandii może posiadać:

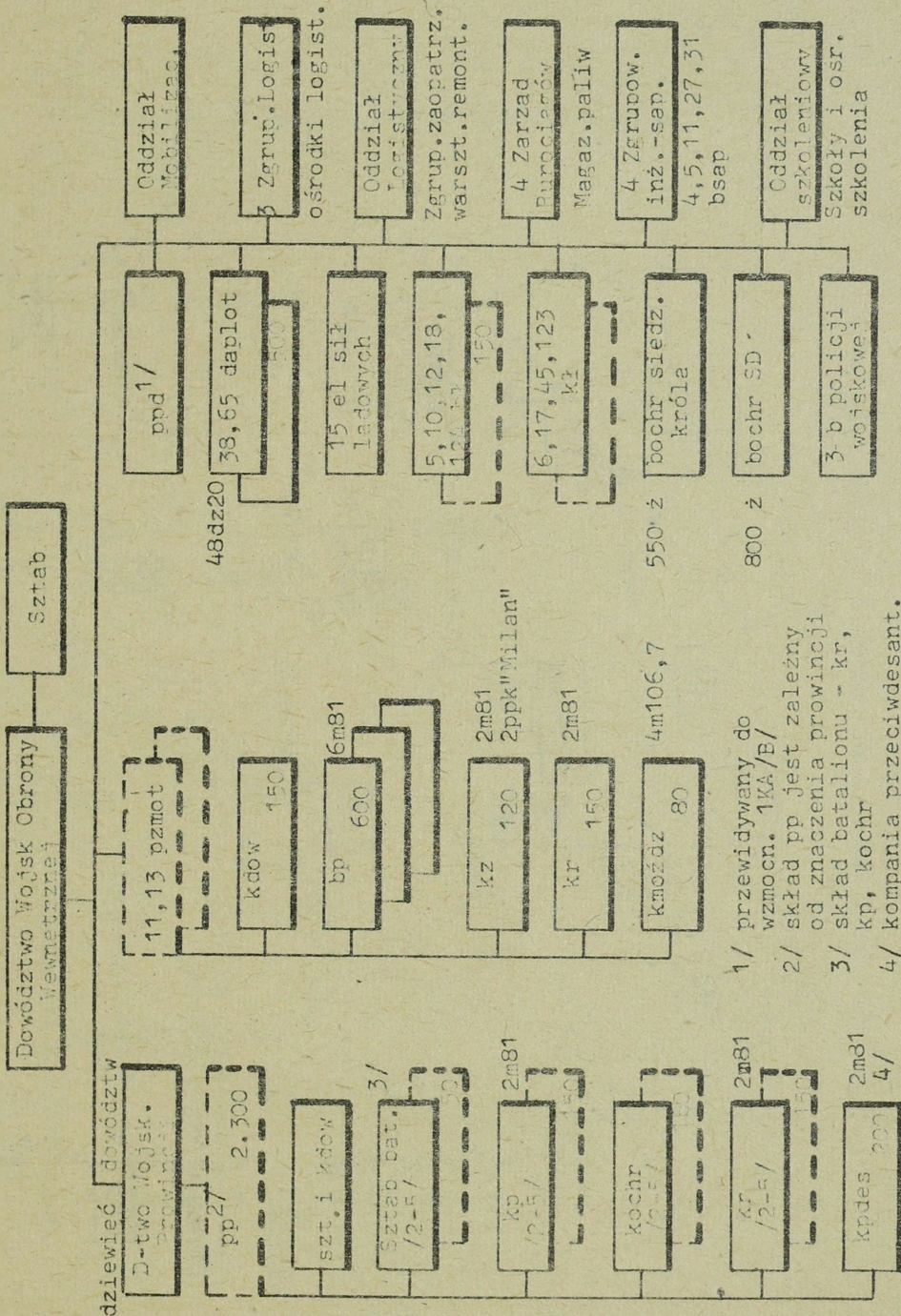
Stan osobowy - 38 000
 RP - 2
 bp /bcz/ - 6 /2/
 dapol - 2
 daplot - 2

bżand - 1
 kspecj - 27
 kochr - 56
 kadm - 15
 kzaop - 14

Sprzęt

hb 105 mm - 36
 dzbc 106,7 - 36
 moźdz 81 - 156
 dzplot 40 - 90
 człg CENTUR. - 108

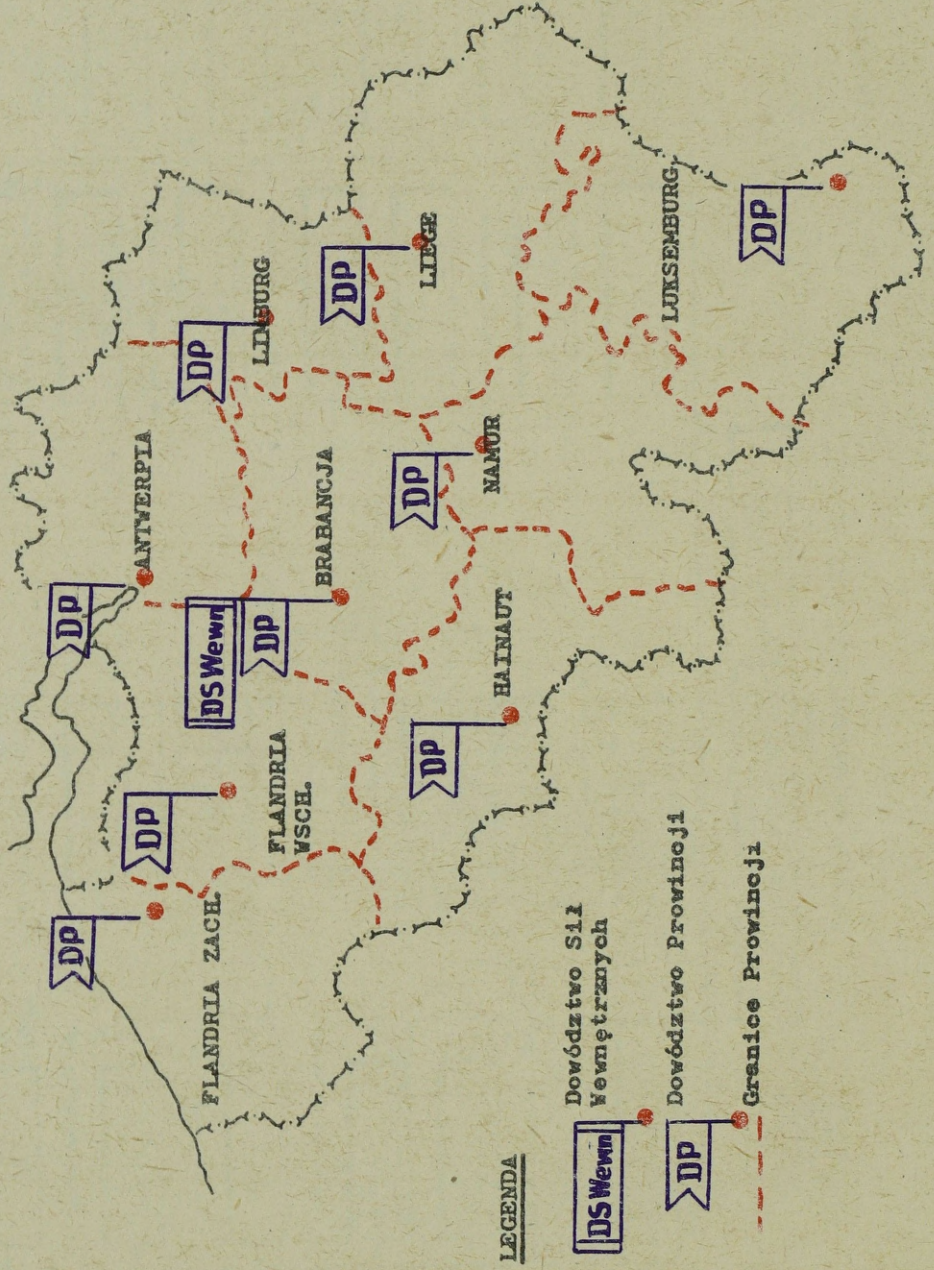
WOJSKA OBRONY WEWNĘTRZNEJ BELGII

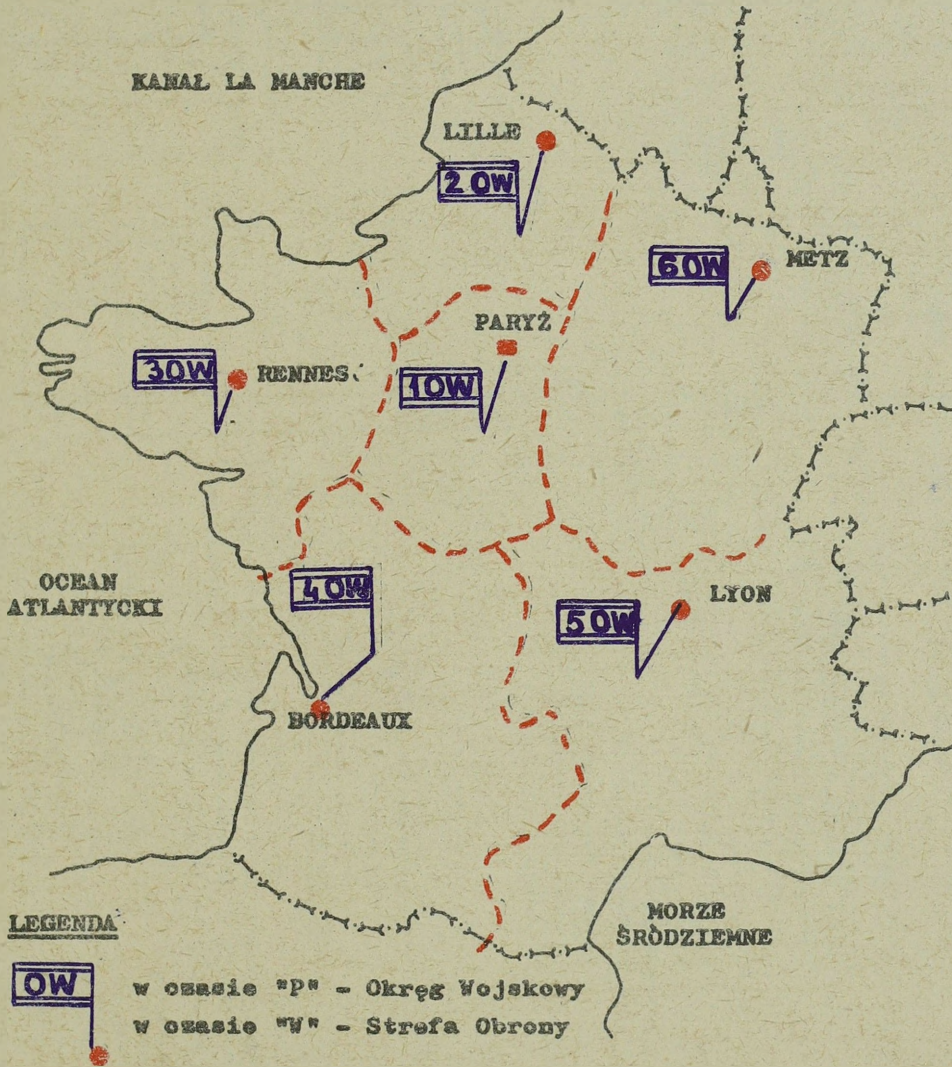
- 1/ przewidziany do wzmocn. 1KA/B/
- 2/ skład pp jest zależny od znaczenia prowincji
- 3/ skład batalionu - kr, kp, kochr
- 4/ kompania przeciwdesant.

Załącznik 24

PODZIAŁ WOJSKOWO-ADMINISTRACYJNY TERYTORIUM BELGII

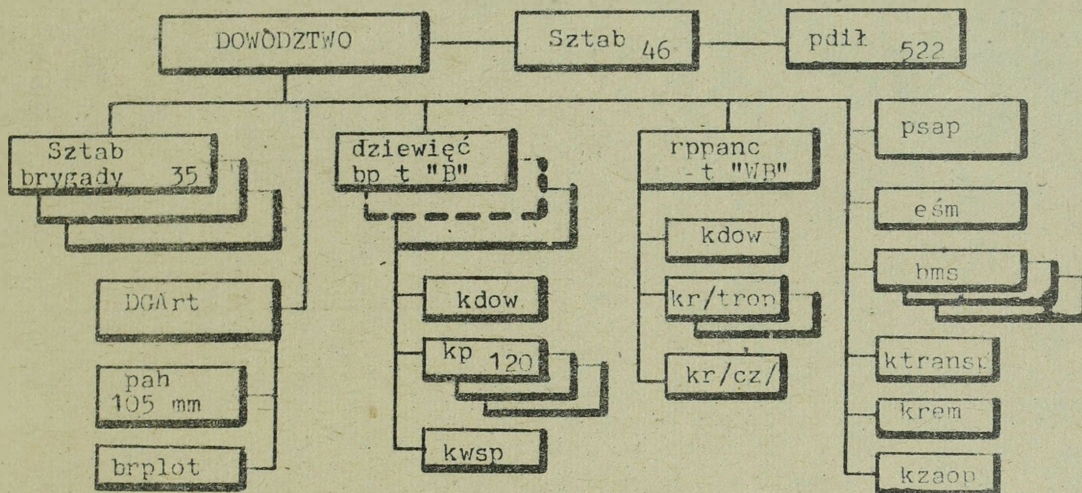

PODZIAŁ WOJSKO-ADMINISTRACYJNY FRANCJI

DYWIZJA PIECHOTY OT /WB/

	rppanc t "WB"	bp /9/ t "B"	pah 105mm	brplot Blowpipe	eśm	psap	inne	DP OT	2DP OT
Stan osobowy	437	630	551	100	93	653	1479	9635	9315
Cz. lekkie SCORPION	16							16	16
Transp. rozp. FOX	32							32	32
Hb 105/155 FH-70			13					18/-	-/13
Moźdz. 81 mm		8						72	72
Moźdz. 51 mm		9						81	81
Wyrz. FPK MILAN		6						54	54
Granatn. ppanc		27						243	243
Sm. ppanc LYNX					6			6	6
Sm. rozpozn.					6			6	6
Wielozad. poj. inż.						6		6	6
Koparki wielocz.						4		4	4
Równiarki						3		3	3
Transport. różne	21			4		8		33	33
WD SULTAN	9							9	9
Rakiety plot RAPIER				16				-	12
Rakiety plot BLOWPIPE								16	16
Radłolokatory	15		3					13	13

Wydrukowano w 300 egz.
 Egz. nr 1-300 Bibl. Nauk. DZS
 Wyk. płk Kozłowski
 Druk L.L. dnia 1.12.87r.
 Druk ASG WP nr pf-1932/WW
 Korekta autorska.

